Prisimenant

prelatą Antaną Rubšį

EPHEMERIDES SACRARUM DISCIPLINARUM
THEOLOGICAE FACULTATIS IN UNIVERSITATE VYTAUTI MAGNI

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO KATALIKŲ TEOLOGIJOS
FAKULTETO LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS ISTORIJOS
CENTRAS

Prisimenant
prelatą Antaną Rubšį

Religijos mokslo žurnalo „Soter“
priedas Nr. 5

KAUNAS
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO LEIDYKLA
2005

Mokslinis žurnalas buvo leidžiamas Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakultete nuo 1924 m. ir atkurtas 1999 m. Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete. Per metus leidžiami 2–3 numeriai. Straipsniai spausdinami lietuvių, anglų, vokiečių, prancūzų, italų, lenkų ir rusų kalbomis. Žurnalą kuruoja Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete Didysis Kancleris – arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ.

Scientific Magazine had been published since 1924 by the Faculty of Theology-Philosophy at Vytautas Magnus University and renewed in 1999 at the Faculty of Catholic theology at Vytautas Magnus University. 2–3 annual volumes are published in Lithuanian, English, German, French, Italian, Polish and Russian languages. The curator of the magazine is the Chancellor of the Faculty of Catholic Theology at Vytautas Magnus University, the Archbishop Metropolitan Sigitas Tamkevičius SJ.

Redakcijos adresas/Address:
Gimnazijos g. 7, 44260 Kaunas, Lietuva
Tel. +37037 20 54 89
Faks. +37037 32 34 77
El. paštas: KTF@fc.vdu.lt
Puslapis internete/Internet address: http://www.vdu.lt/Leidiniai/SOTER

ISSN 1648–4665

Leidinys apsvarstytas Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto 2004 m. rugsėjo mėn. 14 d. Tarybos posėdyje. Rekomenduota spausdinti. Protokolo Nr. 5(16).

Leidinys rekomenduotas leisti „Soter" redakcinės kolegijos posėdyje 2004 m. spalio mėn. 27 d. Protokolo Nr. S-04 08.

Leidinio sudarytojas:
prel. doc. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas (VDU, teologija)

Recenzentai:
mons. prof. habil. dr. Petras Puzaras (KU, teologija)
kun. prof. dr. Kęstutis Trimakas (JAV, psichologija)

Turinys

Pratarmė

Dvidešimtasis amžius Lietuvos Katalikų Bažnyčiai buvo dvasios brandumo išmėginimų metas. Tačiau sunkių išmėginimų sūkurys nesukliudė subręsti kilnioms asmenybėms, priešingai, daugelis Bažnyčios narių – pradedant vyskupais, kunigais, vienuoliais, baigiant pasauliečiais – nuoširdžia, atsidavusia veikla, uoliu darbu, netgi kankinyste paliudijo savo tikėjimą, idealus ir karštą meilę Dievui, Tėvynei ir žmogui.

Tarp labiausiai nusipelniusių Lietuvos Katalikų Bažnyčiai ir kultūrai dvidešimtojo amžiaus asmenybių drąsiai galima įrikiuoti prelatą profesorių Antaną Rubšį. Jis – pirmasis į lietuvių kalbą iš originalo kalbų išvertė visą Senąjį Testamentą. Šiam milžiniškos apimties ir tikrai labai sunkiam darbui, reikalaujančiam nuodugnių žinių, itin gero senųjų tekstų išmanymo, puikaus originalo kalbų mokėjimo, įžvalgumo ir netgi talento, jis kryptingai rengėsi visą gyvenimą. Studijos, pedagoginė ir mokslinė veikla – paskaitos kolegijoje, universitetuose, seminarijose, archeologinės ekspedicijos bei mokslinės-pažintinės kelionės po Šventojo Rašto kraštus – visa prof. A. Rubšio gyvenime buvo susiję su Dievo Knygos – Biblijos pažinimu ir kitų pažindinimu su ja.

Žvelgiant į prel. prof. Antano Rubšio gyvenimą prieš mūsų akis atsiskleidžia nepaprastai plataus akiračio, intelektualus, kūrybingas ir iki galo Viešpačiui ištikimas žmogus. Jo asmenybė stebina savo darna, gebėjimu suderinti kunigo, evangelisto, dvasios tėvo, mokslininko, pedagogo, publicisto, kūrėjo pašaukimus. Prof. Antanas Rubšys taip mylėjo Dievo žodį, taip

savo gyvenimu supanašėjo su juo, kad galiausiai tapo ne tik Žodžio skelbėju, bet ir pačiu Dievo žodžiu mums. Anot kardinolo Audrio Juozo Bačkio, gerai pažinojusio prel. A. Rubšį, „Visą save kunigas Antanas atidavė Dievo Žodžiui, kuris kaip gyva versmė tryško dosniai paliesdamas kiekvieną, turėjusį laimės kunigą Antaną sutikti, girdėti, su juo kalbėtis"[1].

Šioje rinktinėje sudėti pamokslai, sakyti prelatui A. Rubšiui atminti, jo artimųjų, mokinių bei draugų prisiminimai, interviu su prof. A. Rubšiu bei pluoštas jo rašytų straipsnių. Rinkinio pradžioje skelbiamame įžanginiame straipsnyje mėginama atskleisti darnų ryšį tarp Šventojo Rašto Vertėjo asmenybės ir jo veiklos. Leidinio pabaigoje skaitytojas ras nemaža fotografijų, atspindinčių įvairius prelato A. Rubšio gyvenimo momentus. Nuodugniai šios asmenybės gyvenimo ir veiklos analizei, tikėtina, prireiks ne vienos studijos. Šis leidinys nepretenduoja į išsamią studiją, tačiau, tikimės, kad jame publikuojama originali dokumentinė medžiaga padės skaitytojui bent šiek tiek pažinti vieną iš didžiųjų žemaičių – prelatą Antaną Rubšį.

Nuoširdžiai dėkojame prelato Antano Rubšio broliui Matui Rubšiui už pateiktą įdomią ir vertingą medžiagą: artimųjų prisiminimų, Jungtinėse Amerikos Valstijose sakytų homilijų prel. A. Rubšiui atminti, Lietuvoje neskelbtų prelato straipsnių bei įdomesnių interviu pluoštą. Jie tikrai padės susipažinti su iškilaus, bet nuostabiai kuklaus Dievo vynuogyno darbininko gyvenimu.

Prelatas doc. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas

[1] Prelato Antano Rubšio laidotuvės // Bažnyčios žinios. 2002. Nr. 17. P. 11.

Prelatas doc. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas

Gyvenimas, atiduotas Dievo žodžiui

Turbūt nedaug atrastume tokių iškilių, plačių ir drauge labai kryptingų, visą gyvenimą atsidėjusių vienam milžiniškam tikslui asmenybių kaip prelatas Antanas Rubšys. Visą jo gyvenimą – mokslinę veiklą ir kunigo tarnystę – galima apibūdinti kaip ištikimą tarnybą Dievo žodžiui. Ši prelato Antano Rubšio tarnyba Dievo žodžiui reiškėsi vaisinga pedagogine veikla (beje, pedagoginį darbą jis dirbo visą gyvenimą, iki pat mirties), archeologinėmis ekspedicijomis, kelionėmis po Šventojo Rašto kraštus, viso Senojo Testamento vertimu, mokslinių publikacijų – knygų ir straipsnių – Šventojo Rašto tema rengimu. Šiame straipsnyje daugiausia apžvelgsime tuos prelato A. Rubšio veiklos aspektus, kurie glaudžiai susiję su Šventojo Rašto skleidimu Lietuvoje, – būtent pedagoginę veiklą ir Senojo Testamento vertimą.

Prel. prof. A. Rubšys – aktyvus akademinės bendruomenės narys

Apvaizdos patvarkymu Antanas Rubšys nuo pat savo studijų pabaigos iki mirties darbavosi universitetinėje aplinkoje, dėstytojavo, uoliai, sumaniai ir įtaigiai perteikė Šventojo Rašto išmintį akademiniam jaunimui. Dėstytojo darbą jis dirbo be galo sąžiningai, nepaisydavo nei laiko, nei jėgų. Iš tikrųjų būdavo laikotarpių, kai dėstymas, paskaitos, studentų darbų taisymas,

konsultacijos ir nuoširdus bendravimas su studentais surydavo beveik visą jo laiką. Jis mylėjo studentus, o jie jam atsimokėdavo tuo pačiu. Bet svarbiausia, kad per šį abipusės krikščioniškos meilės ryšį užsimegzdavo troškimas gilintis į Dievo žodį, jį dar labiau pažinti. Profesorius savo bendravimu skatino Dievo žodžio alkį, budino norą toliau studijuoti.

Profesoriaus Antano Rubšio dėstymas, bendravimas su studentais buvo ir veiksminga krikščioniškosios etikos mokykla. Dievo meilę, Jo mums įdiegtą laisvę ir iš sandoros su Dievu kylančias mūsų pareigas profesorius tiesiog liudijo savo atjauta, supratingumu, įsiklausymu, džiugesiu, atvirumu Dievo slėpiniams, grožio pajauta, meile Viešpaties dovanotam gyvenimui.

Su prelatu A. Rubšiu kartu dirbę žmonės prisimena: „Vilniaus pedagoginio universiteto Katalikų tikybos katedros vedėja docentė Alma Stasiulevičiūtė papasakojo: „Mes visi mylėjome prelatą Rubšį. Ir tai nėra egzaltuotas, tuščias žodis. Jis buvo didis mokslininkas, puikus pedagogas, geras specialistas. Ir dar jis buvo labai šiltas žmogus. Jaunimas veržte veržėsi prie jo, noriai lankė paskaitas. Auditorijose visada buvo pilna studentų, ateidavo ir vyresnių miestiečių. Priimdavo visus". Docentei įstrigo prelato atminties fenomenas. Profesorius vienąsyk pamatęs studentą, prisimindavo jį po metų, kitų, pavadindavo vardu, apkabindavo kaip gerą draugą. Toks bendravimas žavėjo, drąsino ir jaudino. Tikrindamas studentų rašto darbus, recenzuodavo nuoširdžiai, kiekvieną atrasdavo dėl ko pagirti, paskatinti.

„Pažįstu du žmones, kurie iš širdies liudija Dievą, – sakė docentė Stasiulevičiūtė. – Tai Šventasis Tėvas popiežius Jonas Paulius ir tėvas Antanas Rubšys". Į Pedagoginį universitetą jis atvažiuodavo kasmet, nuo pat Katalikų tikybos katedros įkūrimo. Docentė įsidėmėjo prelato žodžius, kai šis santūriai užsiminė, kad jam sunkoka įveikti tolimą kelią. „Kažin ar

beatvažiuosiu", – liūdnai prasitarė, pavasarį atsisveikindamas su universitetu.

Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultete prof. A. Rubšys irgi skaitė studentams Šventojo Rašto specialų kursą. „Taip, kaip jis mokėjo aiškinti Šventąjį Raštą – niekas neįstengs. Tai jo gyvenimo didysis darbas", – sakė šio fakulteto docentas daktaras kunigas Leonas Zaremba. Prelatas – jo jaunystės laikų draugas ir ta draugystė nenutrūko per visus išmėginimų, kančių ir aukų metus"[1].

Prof. A. Rubšys mėgdavo studentams sakyti esąs jų kolega. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad jis taip darydavo iš kuklumo ar noro būti artimesniam jauniems žmonėms. Tačiau, be tikro krikščioniško kuklumo, už to slypėjo ir nepaprastai svarbus pedagoginis principas: „mokau mokytis, mokausi mokyti".

Bene raiškiausiai savo pedagoginius principus atskleidė pats profesorius interviu, duotame Vaidilei Jesulaitytei:

„*Klausimas*: Dabar dėstote užsienyje, o Lietuvoje dirbate net šešiose aukštosiose mokyklose: kuo skiriasi buvimas dėstytoju nuo studentu?

Atsakymas: Tai yra bendra – mokau mokytis, mokausi mokyti. Ta pati tiesa vyrauja ir anapus, ir šiapus Atlanto. Mokausi mokytis kartu su studentais. Matau jų veidus, šypsnius, nerimą, ir tas nuotykis mokytis su jaunu žmogui yra džiaugsmas ir privilegija būti kartu, kontempliuoti tiesą proto įžvalgomis ir tikėjimu, kuris mus kartais stebina, nes yra šuolis į kažką nepaprasto, t. y. Dievop. Amerikoje dažnai sutinku įvairių tautybių, religijų žmonių: katalikų, protestantų, stačiatikių, žydų, musulmonų, taigi galiu dalytis daugeriopa tikėjimo patirtimi. Tai labai nuotykinga. Esame lyg tarpduryje. Mokytojas yra asmuo, kuris padeda kitam atrasti bent dalelę tiesos, moko žengti, peržengti slenkstį, o tai dažnai yra labai skaudu. Lietuvoje studentai stengiasi išmokti, Amerikoje – kelti klausimus, diskutuoti. Tai ryškiausias jų ir mūsų studentų laikysenos skirtumas.

Klausimas: Kaip mokytojas ar dėstytojas galėtų prabilti į šiuolaikinį jaunimą, kad būtų suprastas? Kokia pagrindinė šiuolaikinio jaunimo savimonės problema? Jūs minėjote sąvoką *homeless mind* – kaip ją suprasti?

Atsakymas: *Homeless mind* – tai „benamis protas". Technologija, biurokratija užgožia mus visus. Tiek daug žinių, informacijos, technologijų, poreikių – užmirštame, ko ieškome, ir tampame benamiais protais. Šių laikų filosofijos nuostata labai įdomi – postmodernizmas teigia, jog vienos tiesos nėra, bet yra daug tiesų. Protas stengiasi įteigti jaunam žmogui, kad to užtenka, todėl nelieka vietos dieviškam tikėjimui ir žmogiškam pasitikėjimui. Mokytojo užduotis, ypač teologijos fakultete, - padėti jaunam protui ieškoti prasmės, rūpintis savimi ir kitais ne vien technologijų ir biurokratijos, bet džiaugsmo, vilties, ateities kūrimo plotmėse. Telydi džiaugsmas galią kurti. Mūsų šalyje tiek daug savižudybių todėl, kad *homeless mind* nepajėgia duoti žmogui pagrindo, ant kurio jis galėtų tvirtai atsistoti. Jaunam žmogui būtina sukurti erdvę, kurioje jis pajustų, jog jam reikia daugiau negu technologijos. Transcendencija leidžia pažinti toliau ir plačiau.

Klausimas: Kaip mokytojas, jaunuolio ugdytojas, gali atrasti paramą Biblijoje?

Atsakymas: Parama būtų labai didelė, jeigu Šventasis Raštas būtų išmintingai skaitomas. Biblija yra Kūrėjo žinia, kuri prakalbina žmogaus širdį. Žmogus, esantis tarpduryje, arba kelionėje, yra šnekinamas, kviečiamas į viltį ir kartu skatinamas pajusti, kas yra gera ir kas pikta. Ši samprata yra nepaprastai svarbi, ji gimsta žmogaus širdyje. Šventajame Rašte žodis „širdis" reiškia sąžinę. Tai centras, kur žmogus susitinka su pačiu savimi, pajunta poreikį išeiti iš savęs į kitą (Kitą), o tas kitas (Kitas) padeda ir jaunam, ir senam save suprasti ir nustebinti, kad yra kviečiamas kurti savo ateitį, padėti kitam, taip pat kurti pasaulį."[2]

Buvusi prel. A. Rubšio studentė ses. dr. Elizabeth A. Johnson CSJ, dabar žymi Jungtinių Amerikos Valstijų katalikų teologė, pabrėžia nepaprastą profesoriaus Antano, arba Tonio, kaip jį draugiškai vadindavo kolegos ir bičiuliai, pedagoginį talentą, netgi dvasinio vadovavimo dovaną. Savo prisiminimuose ses. dr. E. A. Johnson CSJ pasakoja, kad A. Rubšys buvo ne tik reiklus, bet ir įkvepiantis studentų mokytojas ir ugdytojas. Nors studentų būdavo daug, pavyzdžiui, Elizabeth A. Johnson CSJ grupėje jų buvo šešiasdešimt devyni, jis atmindavo visų vardus. Su daugeliu studentų prel. A. Rubšys palaikydavo ryšius ir jiems pabaigus studijas. Daugybę profesoriaus ryšių galima paaiškinti jo pamatine nuostata: „Gyvenimas – tai iššūkis mylėti ir stiprinti ryšius su kitais. Kitaip mirsime nesulaukę savo meto".

Dabar – vieno iš prestižinių Jungtinių Valstijų universitetų teologijos profesorė dr. E. A. Johnson CSJ savo prisiminimuose (visas jų tekstas skelbiamas) atskleidžia, kaip prel. A. Rubšys nė truputėlio nesavanaudiškai, netausodamas nei jėgų, nei laiko, rūpinasi savo buvusių studentų moksline karjera, kaip jiems padeda savo įžvalgiais patarimais, draugišku palaikymu, moraline parama. E. A. Johnson atskleidžia didžiulį A. Rubšio nuolankumą. Jai apsigynus doktoratą, prelatas sakė: „Pirmiau aš ją mokiau, o dabar sėdžiu prie jos kojų". Tačiau E. A. Johnson pabrėžia, kad iš tikrųjų prel. A. Rubšys visada buvo jos mokytojas, patarėjas ir vadovas. Jis peržiūrėdavo jos rašomas knygas, pasidalydavo savo nuomone, duodavo patarimų.

A. Rubšio patarimai studentams buvo pagrįsti ne vien žmogiška išmintimi ar draugiškumu, kartais jie pasižymėdavo beveik pranašiška įžvalga, padrąsinimu ir sustiprinimu. Buvusi A. Rubšio studentė Cindy Kostrna, dabar vieno iš Niujorko bankų viceprezidentė, prisimena profesoriaus patarimą melstis ir tikėti, kad atėjus Dievo numatytam laikui ji savo žiniomis padarys daug gero žmonėms (visas atsiminimų tekstas skelbiamas).

Šiuose prisiminimuose liudijama, kad prel. A. Rubšys gebėjo žvelgti į savo studentus turėdamas galvoje jų viso gyvenimo perspektyvą. Jam rūpėjo ne tik studentų žinios, bet ir dvasinė jų branda.

Prel. A. Rubšys aktyviai bendravo ne tik su studentais, bet ir su universitetų profesūra, kitais akademinės bendruomenės nariais. Prel. A. Rubšio laidotuvių proga sakytoje kalboje Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. V. Kaminskas pabrėžė gilias jo įžvalgas įvairiais akademinės srities klausimais. Anot VDU rektoriaus, šios šviesios asmenybės labai stigs ne tik Katalikų teologijos fakultetui, bet ir visam universtitetui, kurio Senato kolegijos ilgamečiu nariu jis buvo[3].

Gyvenimo darbas – Šventojo Rašto vertimas

Prel. A. Rubšio gyvenimo darbas – Senojo Testamento vertimas iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų. Jis – pirmasis į lietuvių kalbą išvertęs Šventąjį Raštą iš originalo kalbų. 1992 m. išleisti A. Rubšio versti *Pranašai*, 1993 m. – *Penkiaknygė*, 1994 m. – *Istorinės knygos*, 1995 m. – *Išminties knygos*. Už šį darbą 1995 m. prel. A. Rubšys apdovanotas Lietuvos nacionaline premija. 1998 m. pasirodė Šventojo Rašto naujojo vertimo katalikiškoji redakcija (išleido leidykla „Katalikų pasaulis"), vėliau – ekumeninė, kurią išleido Lietuvos Biblijos draugija.

Kas paskatino prel. A. Rubšį imtis sunkaus ir varginančio darbo – Šventojo Rašto vertimo? Jis pats ne viename interviu yra trumpai atsakęs į šį klausimą: „Reikalas". Kita vertus, pats A. Rubšys prasitarė, kad ne tik aiškiai matoma būtinybė spaudė imtis šio darbo, bet ir nuojauta, kad pati Dievo Apvaizda jį tinkamai parengė šiam darbui – ilgi studijų metai, kelionės po Šventojo Rašto kraštus, dalyvavimas archeologinėse ekspedicijose, Artimųjų Rytų kalbų bei kultūrų išmanymas. Su Šventojo Rašto vertimų iš originalo kalbų priešistore, o vėliau ir vertimų

redagavimo istorija Lietuvos katalikų mokslo akademijos suvažiavime skaitytame pranešime supažindino Šventojo Rašto vertimo į lietuvių k. redaktorius tėvas Vaclovas Aliulis MIC.

„Vykstant Vatikano II Susirinkimui, religijos persekiojimu pagarsėjusi sovietų valdžia bandė taisyti savo įvaizdį pasaulio akyse. Pasiuntė į Romą kelis Lietuvos dvasininkus, deramai juos nuteikusi, leido Lietuvoje įkurti Liturgijos komisiją, kuri rūpintųsi liturginių knygų vertimu į lietuvių kalbą, matyti, tam, kad būtų galima parodyti pasauliui, jog kaip kitose šalyse, taip ir Lietuvoje vyksta liturgijos reforma, spausdinamos bažnytinės knygos. <...> Išleistieji į Romą Lietuvos dvasininkai susitiko su išeivijos dvasininkų vadovais bei atstovais ir aptarė reikalą pagal Susirinkimo mintį parengti naują Švetojo Rašto vertimą iš originalo kalbų. Lietuvoje turėjo būti parengtas Naujojo Testamento vertimas, ir per keletą metų jį atliko kun. Česlovas Kavaliauskas. Vakarų Europos lietuvių vyskupas Pranas Brazys MIC apsiėmė suorganziuoti Senojo Testamento vertimą, bet 1967 m. staiga mirė, nespėjęs įvykdyti pasiryžimo. <...> Tuo tarpu Liturgijos komisijos rengiamiems Mišių skatiniams reikėjo daugelio Senojo Testamento tekstų. Paprašėme kun. Č. Kavaliauską išversti reikiamus istorinių knygų tekstus, o Psalmyno vertėją kun. Antaną Liesį MIC – didaktinių bei poetinių knygų. Šiam reikalui pajudėjus ir negirdint vilčių iš Vakarų, kilo mintis rengti Lietuvoje Senojo Testamento vertimą jungtinėmis jėgomis, deja, nebe iš originalo, o iš patikimiausių naujų vertimų į didžiąsias Vakarų kalbas"[4].

Iš kun. Vaclovo Aliulio MIC pasakojimo matyti, kad sudėtingos istorinės aplinkybės, Bažnyčios išgyvenama priespauda ir varžymai labai apsunkino ir pailgino Šventojo Rašto kelią į Lietuvos Katalikų Bažnyčią. Kas žino, ar nebūtų buvęs jis dar ilgesnis, jei ne išeivijos lietuvių talkininkavimas? Kun. V. Aliulis MIC mena, kad tik 1990 m. galutinai nuspręsta Senojo Testamento vertimą pavesti kun. Antanui Rubšiui.

„Pagaliau 1990 m. Lietuvos Vyskupų Konferencija surado Senajam Testamentui versti talentingą ir kompetentingą žmogų – kunigą profesorių Antaną Rubšį, 25 metus dėsčiusį biblinius mokslus, išvažinėjusį Biblijos kraštus ir tyrinėjusį jų paminklus. Manyčiau, kone atmintinai mokantį hebrajiškai ir aramėjiškai Senąjį Testamentą (antrojo kanono knygas graikiškai). Stebiuosi, kodėla anksčiau mums neatėjo į galvą tokia mintis, juk jau buvo žinomos kai kurios prof. Rubšio knygos Šventojo Rašto klausimais. Galbūt todėl, kad pažįstami išeivijos kunigai mums nepasiūlė.

Kunigas (vėliau prelatas) Antanas Rubšys išvertė Senąjį Testamentą per penkerius metus (1990–1995). Tai pasigėrėtina sparta, panaši į Vulgatos vertėjo šv. Jeronimo apie 400 metus.

Kaip ir dera, pirmiausia buvo keturiais tomais išleistas bandomasis vertimas ir paprašyta pastabų, paskui vertėjas su savo talkininkais jį trejetą metų tobulino, kol galiausiai 1998 m. Lietuvos Vyskupų Konferencija išleido šį ST vertimą kartu su kun. Kavaliausko Naujojo Testamento vertimu viena didele knyga".[5]

Kun. Vaclovas Aliulis atkreipia dėmesį, kad šis 1998 m. Šventojo Rašto vertimas yra dvigubai istorinis, nes pirmą kartą lietuviškai pasirodo visas Šventasis Raštas, verstas iš originalo kalbų, ir pirmą kartą jis aprobuojamas Vilniaus arkivyskupo. 1999 m. – kitas svarbus istorinis momentas – pirmą kartą išleidžiamas lietuviškas ekumeninis Šventojo Rašto tekstas.[6]

Kun. V. Aliulis įžvalgiai tvirtina: „Nėra abejonės, kad ir po šimto metų šios knygos ir datos bus minimos kaip istorinės lietuvių tautos kultūros raidoje. Manau, kad prie tokių tikėjimo ir literatūros paminklų tegalime liestis su didžia pagarba"[7].

Pats prelatas A. Rubšys savo įsipareigojimą versti Šventąjį Raštą, kaip jau minėjome, vertino žemaitiškai santūriai ir tiesmukai: „Apvaizda sudarė sąlygas dėstyti Šventojo Rašto

egzegezę ir Biblijos kalbas seminarijų ir kolegijų studentams nuo 1953-ųjų iki 1990 metų, kol mane atrado Lietuvos Vyskupų Konferencija. Man buvo pasakyta, kad reikia išversti iš originalo kalbų Senąjį Testamentą. 1990 m. kovo 6 d. vertimo darbui mane paskyrė, Lietuvos Vyskupų Konferencijos vardu, Paulius A. Baltakis OFM, vyskupas lietuviams katalikams išeivijoje. Vyskupas P. A. Baltakis mane paragino – bemaž įsakmiai – ir pakinkė į vertimo darbą. Taigi, kaip matote, reikalas paskatino studijuoti Šventąjį Raštą ir įkinkė į vertimo darbą"[8].

Šventojo Rašto vertimas buvo ilgas ir sunkus darbas, reikalavęs daug jėgų, laiko, ypač įvairių žinių, tačiau jis atvėrė naujus horizontus ir pačiam Vertėjui. Interviu „Naujajame židinyje – Aiduose" jis džiaugiasi, kad išvertęs Šventąjį Raštą jaučiasi galįs tą Dievo Žodį išgyventi[9].

Viename iš Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimų, vykusių dar išeivijoje, skaitytame pranešime A. Rubšys apibūdino kriterijus, pagal kuriuos turi būti vertinamas Šventojo Rašto vertimas. „Geras vertimas pasižymi dviem savybėm: tikslumu ir patrauklumu. Geras vertimas perduoda originalo turinį ir išraišką tiksliai. Tikslumas nėra vergiškas ir žodinis perrašymas iš kalbos į kalbą, bet įsijautimas į originalo turinį ir išraišką, ištikimumas originalo turiniui ir išraiškai. Geras vertimas yra patrauklus akims, ausims ir širdžiai. Patrauklumas padaro vertimo turinį ir išraišką prieinamus akims, ausims ir širdžiai. Vergiškai žodinis vertimas yra „tikslus", bet nėra patrauklus. Iš kitos pusės, patrauklus, bet netikslus vertimas yra neištikimas originalo turiniui ir išraiškai"[10].

Kaip šiuos vertimo vertinimo kriterijus atitinka paties prel. A. Rubšio vertimas? Žinome, kad pats Vertėjas buvo be galo kuklus vertindamas savo nuveiktą darbą, atviras pataisymams, anot jo, teksto „sušukavimui". Tad vertėtų pacituoti tėvo Vaclovo Aliulio nuomonę apie šį vertimą: „Neabejojame

prelato prof. A. Rubšio vertimo tikslumu, nesunku įsitikinti ir literatūrinės kalbos kokybe. Pats vertėjas, jaunas turėjęs palikti Tėvynę, nenutolo nuo krašto kultūros. Kaip pats sako, žemaičių kalbą moka dar geriau negu lietuvių, bet sveikas tarmės substratas nekenkia bendrinei kalbai, greičiau ją pagyvina"[11].

Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavime skaitytame praenšime apie Šventojo Rašto vertimus į lietuvių kalbą prel. A. Rubšys gyrė kun. Česlovą Kavaliauską už drąsą imtis versti Naująjį Testamentą iš graikų kalbos ir linkėjo drąsos nežinomiems būsimiems Senojo Testamento vertėjams. Apvaizdos valia tuo drąsuoliu buvo lemta tapti jam. Nežinomi Dievo keliai. Įdomu, po kiek metų Lietuvoje vėl subręs Šventojo Rašto mokslininkas ir ryšis imtis šio drąsaus darbo – iš originalo kalbų išversti Senąjį Testamentą? Viena aišku, jis tikrai turės į ką lygiuotis, iš ko mokytis, ypač – gyvenimo ir mokslo sintezės.

Nuorodos

[1] Aldona Svirbutavičiūtė. Išėjusio šviesa // Lietuvos žinios. 2002 m. rugsėjo 5 d. Nr. 205.

[2] Biblija – geriausia knyga, kokią esu skaitęs!// Žodžio versmės. 2000. Nr. 2. P. 25–26.

[3] Prelato Antano Rubšio laidotuvės // Bažnyčios žinios. 2002. Nr. 17. P. 13.

[4] Vaclovas Aliulis. Antano Rubšio Senojo Testamento vertimas ir du jo variantai // Prizmė. 2000 m. Nr. 4. P. 40.

[5] Ten pat. P. 40–41.

[6] Ten pat. P. 41.

[7] Ten pat. P. 41.

[8] Šventojo Rašto studijos įkinkė į vertimo darbą. Pokalbis su prel. prof. A. Rubšiu // XXI amžius. 2001 12 14. Nr. 94. P. 4.

[9] Dievo apvaizda ruošė savo tikslais. Mantas Adomėnas kalbina Antaną Rubšį // 1996. Nr. 3. P. 139.

[10] Antanas Rubšys. Šv. Rašto vertimai // Lietuvių katalikų mokslo akademija. Metraštis VI. Roma. 1985. P. 425.

[11] Vaclovas Aliulis. Antano Rubšio Senojo Testamento vertimas ir du jo variantai // Prizmė. 2000 m. Nr. 4. P. 41.

Pamokslai
prelatui Antanui Rubšiui atminti

Pamoksluose prelatui Antanui Rubšiui atminti sutelkta daug šiltų, gyvų prisiminimų apie jo gyvenimą, taip glaudžiai supintą su Dievo žodžiu ir, rodos, jį nuostabiai įkūnijusiu. Skelbiami keli Lietuvoje ir JAV per prof. A. Rubšio laidotuves ir metines sakyti pamokslai. Visuose prelatas Antanas prisimenamas ir su skaidriu liūdesiu, ir su šviesia viltimi, kad jis jau išvydo savo mylimojo Viešpaties veidą ir Dangaus Tėvo namuose laukia susitikimo su mumis – savo draugais ir bičiuliais.

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis

Dievo veidą išvydęs...

Tradiciškai sakome, kad atėjome atsisveikinti su velioniu. Tačiau šių žodžių negaliu pasakyti apie kunigą Antaną. Net žinia apie jo mirtį neleido mąstyti ir kalbėti apie jį kaip apie išėjusįjį. Turbūt todėl, kad kunigas Antanas gyveno tarsi du gyvenimus: vienas žemiškasis, o kitas antgamtinis, kuriuo su juo dalijosi Apreiškimo Dievas. Jo linksmas, šmaikštus būdas tarsi pridengė tą nuostabią draugystę, kurią jis išgyveno su Dievu.

„Dievas juokiasi", „Dievas pyksta" – tai kunigo Antano žodžiai, kurie rodo jo be galo artimus santykius su Dievu. Jo gilus pamaldumas, nuoširdi meilė, mokslininko uolumas ir begalinis nuolankumas tarsi praskleidė Apreiškimo paslapties šydą ir sugebėjo pamatyti Dievo veidą. Gal todėl kiekvieną kun. Antano sutiktąjį stebindavo ir džiugindavo jo gerumas, malonumas, nuoširdumas, linksmumas ir išmintis, kuri ypač būdavo akivaizdi per jo nuolankumą. Tai tikrai dieviškos savybės, kurios amžiams išliks visų jį pažinojusių atmintyje ir širdyje.

Šiandien girdėjote pranašo Jobo žodžius: „O, kad mano žodžiai būtų užrašyti! O, kad jie būtų į knygą surašyti! O, kad geležiniu plaktuku ir švinu jie būtų ant uolos amžinai iškalti!" (Job 19, 23–24). Šiais žodžiais Jobas nori pasidalyti su kitais jį palietusia patirtimi, Dievo artumu. „Juk aš žinau, kad mano Atpirkėjas gyvas!" – patyręs Dievo artumą, Jobas negali tylėti, jis trokšta tuo pasidalyti su kitais.

Mes nežinome kunigo Antano ir Dievo susitikimo vietos ir laiko. Tai jųdviejų paslaptis. Tačiau jo gyvenimas rodo, kad šis susitikimas buvo labai stiprus ir reikšmingas. „Pirmoji meilė", – kaip skaitome Apreiškimo knygoje, – buvo stipri ir ištikima. Visą save kunigas Antanas atidavė Dievo Žodžiui, kuris kaip gyva versmė tryško dosniai paliesdamas kiekvieną, kuris turėjo laimės sutikti, girdėti kun. Antaną, kalbėtis su juo.

Kartą, paklaustas, kaip jis trumpai aptartų Šv. Raštą, atsakė: „Ar gali visapusiškai aptarti tikėjimą, viltį, meilę, atleidimą? Ar galima visapusiškai aptarti žmonijos ir pavienio žmogaus vingius į prasmę ir laimę? Šv. Raštas yra Dievo Atsiminimai apie jo rūpestį žmogumi bėdoje ir žmogaus prasmės ir laimės ilgesį – ieškojimą... Mūsų tauta myli Šv. Raštą – Dievo žodį. Kas galėtų visapusiškiau išreikšti Dievo žodžio pagrindinę temą – Dievo rūpestį žmogumi – kaip lietuvių pakelės Rūpintojėlis!"

Iš šių kunigo Antano žodžių matome, kad Šv. Raštas – Dievo žodis – nebuvo vien tik jo mokslinių studijų objektas, tai buvo gyvas Žodis – Dievas, su kuriuo jis palaikė glaudų ryšį, kuriuo džiaugėsi, kuriam buvo ištikimas, kurį mylėjo ir kuriuo dalijosi su kitais.

Viename iš paskutinių laiškų savo bičiuliui jis rašė: „Dar kartą skrisiu į Lietuvą dalytis Dievo žodžiu". Būtų atskridęs rugpjūčio 27-ąją, tačiau kaip tik tą rytą jis išskrido į Amžinybę.

„Šv. Rašto turinys – Dievas myli žmogų", – sakydavo prel. Rubšys. Tai nebuvo vien skambūs žodžiai. Jis tuo tikėjo, tuo gyveno ir šie žodžiai atsispindėjo jo gyvenime. Dar kartą įsiklausykime į jo kupinus išminties ir meilės žodžius, kurie turėtų būti ypač svarbūs mums.

„Šv. Raštas liudija, kad neužteko gimti izraeliečiu, reikėjo tokiu ir tapti. Ir lietuviu neužtenka gimti, reikia norėti lietuviu ir būti. Tapti izraeliečiu reiškė perimti šventąjį tikėjimo kraitį... Ką reiškia tapti lietuviu? Kaip reikia tapti lietuviu? Perimant

savo tautos religinį ir tautinį kraitį – religinis kraitis puoselėja žmogaus visuotinumą, o tautinis duoda savitumą – „stuburkaulį" asmeniui... Vargas ir kančia mūsų tautos istorijoje subūrė tautą ateičiai... Beje, vargas ir kančia gundo nuleisti rankas ir nustoti vilties tikėti Dievu – Ateities ir Staigmenos Viešpačiu... Laikas jau pajusti, kad dabartis kreipiasi į šių dienų jaunąją kartą su iššūkiu tikėti Ateitimi... Kviečiu jaunąją kartą būti drąsios vilties kojomis, rankomis, širdimi..."

Tekrinta šie žodžiai giliai į mūsų širdį ir tesudygsta tikėjimo, vilties ir meilės daigais.

Nesinori tarti atsisveikinimo žodžių kunigui Antanui. Jis toks gyvas, jaunas, šviesus ir laimingas! Jis daug artimesnis dabar, kai jo nesaisto vieta ir laikas. Vilniuje gyvendavęs vyskupijos namuose prel. Antanas, paklaustas, ko jam trūksta, juokdamasis atsakydavo: „Tik dangaus kampo". Dabar ir tai jau turi, mielas kunige Antanai... Tikime, kad tavo laimė yra pilnutinė ir tavo džiaugsmas begalinis, nes su Senojo Testamento Jobu gali šiandien ištarti: „Aš pats jį regėsiu akimis savo, o ne kito! To trokšta širdis mano krūtinėje" (Job 19, 27).

Skaitydami Šv. Raštą, ypač Senąjį Testamentą, girdėsime tavo gyvą kalbą, taiklų žodį, jusime tavo šypseną ir padrąsinimą. Ir dar. Nuo šiol tu būsi labai arti To, kurio taip uoliai ieškojai žemėje gyvendamas, kurį troškai pažinti ir mylėjai. Mes prašome tave būti ypatingu mūsų mokytoju ir užtarėju pas Dievą, pas mūsų gerąjį Rūpintojėlį, kuriam perduok mūsų tautos vargus ir troškimus... Lik su mumis... Amen.

Vilniaus arkikatedra bazilika
2002 m. rugsėjo 4 d.

Prel. doc. dr. Vytautas S. Vaičiūnas

Palydint brangų bičiulį, mokslininką ir Dievo Žmogų...

Sustabdytos gyvenimo akimirkos – tai išliekančios fotografijos. Sustabdyta Žmogaus amžinumo akimirka – tai mirties akimirka, tai Žmogaus išėjimas į Amžinojo Tėvo namus.

Taip dar neseniai daugelis matėmės su velioniu Prelatu, jautėme jo pulsuojančią gyvybę, šilumą, meilę. Jo gilus, tėviškas žvilgsnis išliks mūsų širdyse ir atmintyje.

2002 m. rugpjūčio 27d. JAV, Niujorke, ištiktas insulto mirė Lietuvos nacionalinės premijos laureatas, Senojo Testamento vertėjas, VDU Garbės daktaras ir VDU Senato narys, VDU Katalikų teologijos fakulteto profesorius, taip pat dėstęs visose 4 Lietuvos kunigų seminarijose, prelatas prof. Antanas Leonardas Rubšys.

1923 m. lapkričio 5 d. mažasis Antanukas išvydo pasaulį Bučių kaime, Laukuvos valsčiuje, Tauragės apskrityje. Lankė Šiauduvos pradžios mokyklą, baigęs Šilalės gimnaziją, 1943 m. įstojo į Telšių kunigų seminariją.

Karo metais buvo nublokštas į Vokietiją, 1944–1945 m. tęsė filosofijos studijas Eichšteto kunigų seminarijoje. 1948 m. gruodžio 18 d. įšventintas kunigu. Teologijos studijas baigė licenciato laipsniu, po to buvo nukreiptas toliau studijuoti Šventąjį Raštą. 1951 m. įgijo Šventojo Rašto licenciato laipsnį. Tų pačių metų vasarą išvyko į apžvalginę archeologinę ekspediciją Artimuosiuose Rytuose, o rudenį išvyko į JAV dėstyti

Šventąjį Raštą ir biblines kalbas San Diego kunigų seminarijoje. 1957–1958 akademinius metus praleido Romoje, Popiežiškajame Šventojo Rašto institute. Jame apsigynė Šv. Rašto daktaro laipsnį. Po to buvo pakviestas dėstyti Šv. Raštą Niujorko Manheteno kolegijoje. Ten dirbdamas kas antrus metus vasarą skirdavo Artimųjų Rytų archeologijai.

1990 metais Lietuvos Vyskupų Konferencija jam pavedė į lietuvių kalbą iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų išversti Senąjį Testamentą.

1994 m. gruodžio 21 d. popiežius Jonas Paulius II suteikė kun. A. Rubšiui Popiežiaus rūmų prelato titulą. 1994–2002 m. jis dėstė Šventojo Rašto egzegezę Vilniaus ir Telšių kunigų seminarijose, Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultete bei Vilniaus pedagoginio universiteto Tikybos katedroje.

1995 m. prel. prof. A. Rubšys apdovanotas Lietuvos Nacionaline premija už Senojo Testamento vertimą bei labai vertinamas knygas „Raktas į Senąjį Testamentą" ir „Raktas į Naująjį Testamentą". 1998 m. vienu tomu pasirodė visas Prelato parengtas Šventasis Raštas.

Tai keletas faktų iš jo biografijos. Visi pažinoję Prelatą žavėdamiesi prisiminsime jo asmenybę, prasmingą kunigiškąjį gyvenimą, daugybę didžių ir gerų jo darbų.

Prelatas A. Rubšys buvo aukštos dvasinės kultūros kunigas. Jis – pareigingumo, darbštumo, punktualumo, teisingumo, tėviškos meilės, aukštos intelektinės erudicijos ir maldos žmogus. Prelatas Antanas Rubšys buvo mielas ir mažam vaikui, ir suaugusiajam, ir nemokytam, ir profesoriui.

Jis – tikras dvasios tėvas, mokėjęs mylėti,patarti,paguosti, sustiprinti ir atleisti.

Katalikų Bažnyčios naujasis katekizmas taip rašo apie mirtį: „Bažnyčia, aprūpindama sakramentais, kaip Motina nešė krikščionį savo glėbyje jo žemiškos kelionės metu, dabar palydi

jį ir baigiantis kelionei, kad atiduotų į „Tėvo rankas". Ji atnašauja Tėvui Kristuje Jo malonės vaisių ir su viltimi it sėklą laidoja žemėje kūną, kuris kelsis garbingas. Ši atnaša tobulai švenčiama eucharistinės aukos metu".

Peržiūrėti žmogaus gyvenimo vaizdajuostei reikėtų ne kelių minučių, bet kelių dešimtmečių. Ir to neužtektų, nes kiekvieno žmogaus gyvenimas nepakartojamas, vienintelis, savitas, asmeniškai suprastas ir išgyventas.

Dieviškoji malonė, palietusi Krikšto metu, savo budria Apvaizda lydi kiekvieno žmogaus gyvenimo akimirkas. Tik tos akimirkos ir darbai yra prasmingi, kuriuos mes vadiname gerais darbais ir kurie atlikti, išgyvenant Dievo artumą ir bendradarbiaujant su Juo. Štai kodėl Šventasis Raštas sako, kad mūsų darbai mus seka.

Velionio Prelato nueitas sudėtingas beveik 79 metų gyvenimo kelias. Jo gyvenimas – tai didžiulė Dievo dovana ne tik jam asmeniškai, bet ir žmonijai, tai Viešpaties jam patikėtų talentų panaudojimo metas. Šis garbingas kunigas jų neužkasė į žemę, bet visame kunigystės kelyje nešė gausių dvasinio pelno vaisių. Jo rankos ir širdis netušti.

Mums leidžiama išgyventi skausmą, nurieda ašara, širdis suvirpa, netekus brangaus Prelato, dvasios tėvo, bičiulio, mokslininko ir Dievo Žmogaus.

Mūsų malda už velionį Prelatą Antaną įsilieja į tą didžiąją Dieviškojo atlaidumo ir meilės harmoniją, kuri mirusiuosius padaro Dievo vaikais. A. a. prelatas buvo toks žmogiškas ir kartu dvasiškas, nes kiekviename žmoguje jis gebėjo įžvelgti Dievo paveikslą. Būdamas geras psichologas jis atpažindavo ir gražiausias dvasines viršūnes, ir skaudžiausius nupuolimus, ir visuomet tėviškai, su meile prisiliesdavo prie kiekvieno.

Velionis Prelatas Profesorius Antanas Rubšys pasiliks mūsų sąmonėse ir širdyse, jo gyvenimas – tai pavyzdys visiems. Jis – tvirta Tėvynės kolona, į kurią galime atsiremti ir susimąs-

tyti. Jis – švyturys mūsų gyvenimo kelionėje. Jo gyvenimas alsavo šventumu, jis aplink save skleidė galingą dvasinę trauką. Tikimės, kad jo gyvenimas ir darbai daugelį paskatins tobulėti ar bent būti geresnius.

Amžinoji ramybė ir Dieviškoji meilė, ir Šviesa telydi velionį Prelatą Profesorių Antaną amžinybėje.

Vilniaus arkikatedra bazilika,
2002 m. rugsėjo 6 d.

Brother Luke Salm

Homily for the Funeral Mass of Anthony Rubsys

Perhaps the best known passage in St. John's Gospel comes from the Prologue where the author tells us "The Word was made flesh and dwelt among us." At the risk of falling into blasphemy or heresy – to which theologians are especially prone – I think in many ways that passage could be applied – *mutatis mutandis*, as theologians say – to bur experience of the man whose remains lie before us. Of course, Anthony was not the Second Person of the Trinity, although we hope he is already caught up, in a creaturely way, in the relations of knowledge and love that constitute the very life of the triune God. If he was not Christ himself, Father was a true disciple of Jesus Christ. As a priest he could be seen as an "alter Christus," (another Christ), making Christ visible for so many of us over the years through his preaching the Word of God and ministering the sacraments. Yes, in the person of Anthony Rubsys, we did indeed experience the Word of God dwelling among us in the flesh. "Sarx" he would say if he were giving this homily. He always liked to throw Greek and Hebrew terms at us. He knew from experience that they were untranslatable.

The second reading in today's liturgy, a favorite passage of Father Rubsys by the way, and also taken from the Johanine literature, justifies our interpretation of what it meant to have had this loving and lovable human being dwelling among us.

As we just heard, "If we love one another God dwells in us and God's love is brought to perfection in us." Again, "When anyone acknowledges that Jesus is the Son of God, God dwells in him and he in God." Who could that "he" be, if not Tony Rubsys? How he loved people! All kinds of people, from the greatest to the least, to those he knew to those, especially the suffering, whom he never met. He loved his family and his countrymen, the more so because he spent so many years separated from them. He loved his fellow priests, including those with whom he was associated at Manhattan, the likes of Father Borzaga, Father Lyttle and the late, learned and testy Father Roeser. He loved the Brothers of our community, especially those who shared the residence in the Tibbett houses, and the "early Christians," as we called them, who attended his early morning Mass. He loved his students, past and present, some of whom enrolled in every course he taught to the point where they were accused of majoring in Father Rubsys. Tony loved the "little people" he encountered here and elsewhere: the cooks, housekeepers, waiters, secretaries, mail clerks, and security Uuards, seeing in each of them the image of the God who loved them. He had a special place in his heart for his close personal friends, among them the Cardinal Archbishop of Vilnius; Bishop Paul Baltakis, his immediate superior; Monsignor Stanislaus Zilys in Rome, his companion in the escape from the Nazis; Monsignor John Kucingis of Los Angeles, his boyhood friend and mentor; and his dear friend and inspiration, Sister Elizabeth Johnson, who kept tireless vigil and fought valiantly with medical personnel to provide for his comfort and best interests during his last illness.

Father Anthony's love for others extended well beyond the persons that he knew and met. Reflecting his own experience of war and his lifelong exile from his homeland, his sensitive nature reacted strongly against global situations of persecution,

conflict and war. He was distressed at the religious divisions that separated Christians, Jews, and Moslems. He tried by his teaching and writing to point the way to reconciliation. In one essay addressed to college students, he likened the conflict between Arabs and Israelis to inteiniural sports that at their best both divide and unite. He used the Hebrew word "Shalom" as Jesus did, as a figure not just of peace, but peace based on sharing and reconciliation. His was the God we heard described in the first reading, where the Lord of hosts on the holy mountain provides for all peoples, destroys the veil that is woven over the nations, destroys death forever and wipes away the tears from all faces.

Since it was God's love that was reflected in his love for others; Tony was self-effacing to a fault. Not only did he not flaunt his well-deserved title of Monsignor but he tried to keep it secret. He seemed embarrassed in his role as priest-presider at the Eucharist and bent the rules a bit by inviting us to join him in reciting the Eucharist prayer. He loved to perform little services for people. He never got around to washing our feet, but at table he would pour the wine, pour the coffee, jump up and down to anticipate and sometimes misinterpret what he thought we might want. The first to open every door, it was a struggle to get him to yield and enter the room first. For him, everyone else except himself was numero uno.

The second reading from John relates in a remarkable way the relation between love for God and love of the neighbor. It is God's love for us that is the model for our love for one another. Tony knew this and expressed it in his ministry. When he spoke of God, it was always in positive terms: "The God who loves us and cares for us," he would say. At the penitential rite in the Mass, he would urge us to reflect, not on our sins, but on God's loving forgiveness. In the sacrament of reconciliation he would give little exhortations to convince us that despite

everything God truly loves us. His vast knowledge of Scriptu-re led him to read the text as the history of God's love for God's people, every human being. His well prepared homilies hel-ped his audience to resolve the tensions between the Old Te-stament and the New, between judgment and redemption, bet-ween flesh and spirit, between law and love. He knew what the Letter of John meant when it says, "Love consists in this: not that we have loved God, but that God has loved us."

In the first reading Isaiah describes the Lord of hosts ent-hroned on a holy mountain, Mount Sion probably in the con-text or perhaps Mount Sinai. Tony would know for sure. In any case, God for Tony was a God who could be encountered best on a mountain top, Mount Rainier beiniz one of his favo-rites. His postcards made clear that his idea of having a won-derful time was the opportunity to experience God in nature at its most spectacular. But even nature in its more mundane foinns was for him a way to God: a beautiful day or even a stormy one, for example, or the cycle of the seasons. He had a particular fondness for animals and we know of instances when he would risk the wrath of the Brothers by feeding the local squirrels in his bedroom. We know from his mail in the last week that he subscribed to nature magazines and contributed to programs to protect the environment. Just before he died a sturdy canvas tote bag arrived with the inscription "Keep the Arctic Wild and Free." Tony cared for nature and reverenced it because he loved and reverenced the God who was its author.

Finally, it was love for God and love for neighbor that dro-ve Tony to engage at great personal sacrifice in the scholarly effort that resulted in such a prodidgious output of books and essays. He saw the opportunity to make his contribution to the revival of the Chistian community in Lithuania. After a half century under an oppressive and atheistic regime, with gene-rations deprived of contact with the living Word of God, he

opened up to them the message of the Scriptures in their own language. It wasn't scholarship for its own sake, much less the development of an impressive resume or concern for promotion and tenure. Like everything else in his life it was a work of love. It is sometimes said that it is more important to know what a pe'rson is than what a person does. In the case of Anthony Rubsys, what he accomplished is of a piece with who he was, a scholar who knew the meaning of love.

And so we come to the Gospel reading. In the discourse reported in Chapter Six of John's Gospel Jesus assures the crowd that everyone who looks upon the Son of God and believes in him will have eternal life and be raised on the last day. That assurance is comfort for us. Anthony Rubsys fits the description and meets the qualifications if anyone does. Some theologians suggest that the "last day" that Jesus speaks of is not some remote and distant date on the calendar but an immediate event in the transition from time to eternity. The last day for Tony in temporal terms was Tuesday, August 27, in the year of Our Lord, 2002. In the eternal life he now surely enjoys there is no experience of time, only the timeless experience of union with the living God. Sad as we are at losing him, we can sing Alleluia in the conviction that he has been welcomed by the Lord he loved so much with the words, "Come, Anthony, you who are blessed by my Father, inherit the kingdom prepared for you from the foundation of the world."

Brother Luke Salm

Homily for the commemorating of Msgr. A. Rubsys

The readings today highlight a theme that was dear to the heart of Anthony Rubsys, a priest and biblical scholar from Lithuania who came to the college in 1959, taught in the Religious Studies Department for decades, was deeply honoured by being made an Affiliated Member of the Brothers of the Christian Schools, and remained here in residence, celebrating Mass with the „early Christians," translating the Bible and writing books until his death in August 2002 .

This theme that he so loved is God's call to "come ahead" into the future, promised but unknown. In the opening lecture of the Old Testament course he taught in 1967, he presented this as the theme of the whole Bible. Here is what I scribbled down (notebook): „Human beings have a passion to be – and become – themselves. This cannot happen if we stay wedded to the present moment. In the Bible, the present moment is a growing edge, opening us ever further to God's dream for our becoming. The symbol of this adventure is Abraham. All through his life he chased the ever-receding horizon of the Promise. This horizon surrounds us, lures us forward. But even today in our fastest jet planes, we can never catch it."

There is such dynamism in this view of what it means to be human, and what it means to be human in a religious way. It runs through Judaism, Christianity, and Islam, who all claim

Abraham as their „father in faith." In one of the weekly View points that used to be printed here at Manhattan College, Tony himself reflected on our readings today in words that can now serve as our homily. He wrote: „There are two evocative stories from antiquity that give us a choice about the meaning of our life and destiny. In one, we look backward to the known past. In the other, we look forward to the unknown future."

After the Trojan War, Odysseus spent many years and endured numerous hardships in his struggle to return to his home on the island of Ithaca. There he hopes to rejoin his faithful wife Penelope, his devoted son Telemachus, and his irreplaceable dog Argus. The sights he sees and the situations he finds himself in are exciting. His journey is a grand adventure. However, the story in the end is nothing but an attempt to return to what he knows, to the joys and comfort of the past he remembers.

Abraham, on the other hand, is addressed by God with an invitation to believe in the future. God said „Leave, go forth," and he did so, with no clear idea of what was ahead. He left his known home and began the journey into the unknown future. Called by God, he dares to trust that word and to live in hope. The restless and even at times angry Abraham, who seemed to realize at times that things weren't as they should be, was bold, able even to „hope against hope." He walked forward, waiting for God to show him a future utterly strange to him. The sights he faces and the situations in which he finds himself are not, overall, that exciting. However, there is movement toward a future, promised but unknown. The drumbeat of his adventure was faith in the living God who promises, and is faithful.

Braham, not Odysseus, is the model of the Christian understanding of what it means to be human. We are, each of us, addressed by God, and need to journey forward in faith. This

faith is not mere assent to a set of beliefs, but a response to a person, in self-giving. And this faith has a history, it progresses. It changes, as does the love of one person for another, by being a relentless gift and claim. Responding, we find ourselves in places that might at the outset be utterly strange to us, but will prove to be fruitful.

Ultimately, the future that we all travel toward is death. Here Christians live by a new chapter in the Abrahamic story of hope, namely, the resurrection of Jesus Christ, what Abraham was hoping for against all hope is found in what God has done for the crucified Jesus. Jesus rose bodily from the dead, the once-for-all event that reveals the meaning and destiny of the whole human race. The resurrection is the ultimate story of God's purpose in creating the world. We are not made for death and destruction, but for life and transformation.

Through the resurrection of Jesus, we come to believe in God in a new way. A whole new vision of God's intent and action for our future is made possible. God intends no empty future destroyed by death, but an unimaginably full and bright future through resurrection.

Odysseus is the story of the human desire to return to the known past. Abraham remains the story of the adventure into God's future, promised but unknown. The resurrection of Jesus extends that adventure all the way through the barrier of death, into the future where, in the embrace of the living God, we „shall see face to face" and „know even as we are known." For Christians, Resurrection is the story to live by.

So Tony wrote on April 6, 1989.

And so, we hope.

Manhattan College (New York)
2004 08 04

Prisiminimai
apie prelatą Antaną Rubšį

Prelatas Antanas Rubšys visą gyvenimą buvo tarp žmonių, mokėjo rasti bendrą kalbą ir su jaunu, ir su senu, su įvairių kultūrų, skirtingų pažiūrų ir tikėjimų žmonėmis. Žmonėms išklausyti, patarti, padėti prelatas Antanas niekada nepristigdavo nei laiko, nei noro, nei jėgų. Anot prelato Stasio Žilio, „Žmonės buvo jo galvoje ir širdyje".

Šiame skyriuje skelbiamas pluoštelis Antano Rubšio artimųjų bei draugų prisiminimų. Brolis Matas Rubšys ir sesuo Teresė Rubšytė-Ūksienė su meile dalijasi prisiminimais apie drauge prabėgusias vaikystės dienas, skaudų išsiskyrimą dėl Lietuvą užklupusių negandų ir apie džiaugsmingus susitikimus Lietuvoje bei JAV po ilgų nežinios ir nesimatymo metų. Brolio Mato vaikaičiai – Artūras bei Rasa – rašo apie nepaprastą prelato Antano Rubšio širdies dosnumą, Dievo ir žmonių meile persmelktą gyvenimą, kreipiantį Dievan ir jaunąją kartą. Šiluma dvelkia brolio Mato draugų – Violetos ir Vytauto Nečiūnų – prisiminimai apie susitikimą su profesoriumi Antanu Rubšiu. Santūrūs, bet nepaprastai talpūs ir jautrūs prelato Stasio Žilio žodžiai, skirti geriausiam draugui Antanui. Buvusių prelato mokinių – garsios teologės dr. Elizabeth A. Johnson, CSJ ir Niujorko banko (Citibank, New York City) viceprezidentės Cindy Kostrna – prisiminimai liudija, koks turėtų būti tikrasis mokytojas, sykiu tai ir liudijimas apie prelato Antano Rubšio mokėjimą branginti ir saugoti draugystės slėpinį.

Matas Rubšys

Prisiminimai iš vaikystės dienų ir susitikimo po 35 metų

Mūsų šeimoje augo keturi broliai ir dvi seserys. Žemės turėjome nedaug. Visi ją dirbome: arėme, sėjome, šienavome, ganėme gyvulius, kad atėjus rudeniui galėtume eiti į mokyklą. Žodžiu, žemė buvo mūsų maitintoja. Antanas, norėdamas užsidirbti pinigų, tarnavo – ganė gretimo ūkininko gyvulius. Būdamas penkerių ar šešerių metų aš bėgdavau pas jį į ganyklą. Sekmadieniais, kai jis išeidavo Laukuvon į bažnyčią, jį pavaduodavo tėtis ir aš. Tuomet jis jau mokėjo patarnauti Mišioms ir draugavo su kunigais, jį skatinusiais mokytis toliau. Antanas mokė melstis, ruošė pirmajai Komunijai. Grįždamas iš bažnyčios jis visuomet parnešdavo man žurnaliukų, kurių aš dar nemokėjau perskaityti, bet man patiko paveiksliukai. Juos vartydamas išmokau pažinti raides ir skaityti.

Antanui ganyti gyvulius padėjo šuo, vardu Tupkis, kuris buvo labai protingas: jis suvarinėdavo nuklydusias nuo bandos karves. Šuo Antaną labai mylėjo – buvo jo draugas. Antanas padarė man lanką ir strėlę. Mano iš lanko paleista strėlė nukrisdavo toli į krūmus, bet Tupkis visuomet ją surasdavo ir atnešdavo man.

Kartą dviračiu su Antanu važiavome uogauti į Tūbinų miškus. Prisirinkę kibirą mėlynių linksmi važiavome į namus manydami, kad mama, pamačiusi tiek daug uogų, nudžiugs. Netoli namų kelias buvo kalvotas ir vingiuotas. Staiga dviratis susimėtė ir mes virtome. Uogos išsibarstė, o priekinis dviračio

ratas susimetė į aštuoniukę. Dviratis buvo brolio Petro. Jis augino triušius, juos pardavęs nusipirko tą dviratį. Ilgai galvojome ir nežinojome, ką daryti – aš verkiau.

Bulviakasis! Visa mūsų šeima kasa bulves pamiškėje. Vieni aria, kiti renka jas į krepšius. Antanas sumanė mus pajodinti ant arklio Balnio. Pats atsisėdo priekyje prie pavadžių, sesutę Teresėlę pasodino už savęs, o už jos mane. Linksmai nusiteikę jojome miško takeliu, kol prieš mus piestu atsistojo didelis baltas su barzda ožys. Arklys išsigando ir mus numetė ant žemės.

Kartą Antanas ir brolis Petras sumanė pameškerioti Dulkupio upelio duburyje. Įsiprašiau, kad vestųsi ir mane. Jie vis traukė mažas žuveles ir atiduodavo Tupkiui, o aš šokinėjau per upelį ir pataikiau į duburio vidurį. Pradėjau skęsti: jaučiau, kad pasiekiu dugną, bet niekaip negaliu išsikapstyti. Staiga Antanas paskui jį ir šuo Tupkis nėrė į vandenį ir išgelbėjo mane. Sutarėme, kad apie tai nesakysime nei mamai, nei tėčiui.

Vaikystėje Antanas mokėsi Šiauduvos pradinėje mokykloje, kuri yra prie Dyvyčio kalno ir ežero. Netoliese gyveno jo draugas Stasys Žilys, kurį jis visuomet vadindavo Stasiumi. Medvėgalis ir Dyvytis buvo aukščiausi mūsų vaikystės kalnai. Antanui atvykus į Lietuvą, dažnai važiuodavome pro Dyvyčio ežerą. Jis prisimindavo, kaip jo mokytojas plaukdavo skersai ežerą, o jis nešdavo drabužius į kitą krantą. Čia pat netoliese yra prelato Stasio Žilio tėviškė. Antanas visuomet aplankydavo jo brolį Joną, kuris ten ir dabar gyvena. Kartą Romoje prelatas Algimantas Bartkus paklausė Antano: „Iš kur ta jūsų didelė draugystė?" Antanas atsakė: „Į mokyklą pietums man įdėdavo juodos duonos riekelę, o Stasius atsinešdavo baltos duonos riekę, suteptą su sviestu. Jis dalindavo ją per pusę ir duodavo man".

Lietuvoje važiuojant pro Dyvytį Antanui kildavo prisiminimai iš vaikystės laikų. Jis pasakojo man, kaip mūsų Mama

pirmą kartą nuvedė jį bei brolius Petrą ir Stanislovą į Šiauduvos pradinę mokyklą. Mokytojas priėmė į mokyklą Petrą ir Stanislovą, o jį paliko laikinai išbandymui, nes dar buvo per jaunas. Netrukus paaiškėjo, kad Antanas buvo labai gabus mokinys ir jį priėmė į pirmą klasę. Gerai mokėsi ir Stanislovas, o Petras dažnai pabėgdavo iš pamokų į miškelį ir ten išsėdėdavo, kol pasibaigdavo pamokos, paskui visi kartu eidavo į namus.

1944 m. rusų lėktuvai drebina padangę, artėja frontas, iš Rytų sklinda patrankų gausmas. Bulviakasis... Antanas skuba padėti nukasti bulves ant kalnelio, nes vakare tėtis ruošiasi jį išvežti į Telšius, į seminariją. Ateina jo bendrakursis Stasius Žilys pasitarti dėl kelionės. Tėtis juos abu išvežė tą pačią naktį. Prabėgo metai – pasibaigė karas. Ant to paties kalnelio aš pjaunu rugius, o mano sesutė Teresėlė riša juos į pėdus. Duoneliaudama ateina išvargusi vokietaitė ir įteikia mums laiškelį iš Antano. Rašo, kad jis sveikas ir mokosi toliau. Įdavėme nuvežti Antanui atsakymą. Prabėgus trisdešimt penkeriems metams nuo tos dienos Antanas, sutikęs mane oro uoste ir parsivežęs į savo namus Niujorke, parodė man tą patį laiškelį, kurį saugojo tiek daug metų. Iš džiaugsmo ašarojome abu – tai buvo jaudinantis susitikimas. Taip aš atradau Ameriką. Joje svečiavausi aštuonis kartus ir susipažinau su Antano pasauliu, jo gyvenimu.

Skrendant lėktuvu iš Monrealio į Niujorką, stiuardesė, pastebėjusi, kad mes labai panašūs, garsiai paskelbė, jog vyksta šeimų susijungimas ir pasiūlė atšvęsti visiems – mus vaišino nemokamai. Taip prasidėjo gyvenimas svečiuose pas Antaną. Jis sakė: „Aš tau parodysiu visas Amerikos „šventas vietas". Vėliau supratau, kad „šventos vietos" – kalnai, nacionaliniai parkai, kuriuos jis pats labiausiai mylėjo. Keliavome lankydami „šventas vietas" lėktuvais, turistiniais traukiniais, garlaiviais ir automobiliais. Antanas dažnai kartodavo: „Kuo

aukščiau į kalnus, tuo dangus arčiau". Jis mėgo melstis gamtoje: turėjo su savimi kilimėlį, iš medžio išskobtą kielikėlį, buteliuką vyno ir ostijų. Kad ir kur jis būdavo – ant kalno, parke, traukiny ar laivo kajutėje, – visuomet rytais aukodavo šv. Mišias, o aš būdavau jo Mišių dalyvis.

Antanas dažnai sakydavo: „Vilkas bėga – vilkas tunka. Vilkas guli – vilkas smunka". Jo mėgstamiausias kalnas Rainer, į kurį įkopė 1969 m. ir gavo žymenį. Taip pat aplankėme Yellowstone park, Grand Canyon, Glacier, Josemite nacionalinius parkus. Į Vašingtono kalną važiavome automobiliu ratu į viršų. Antanas vairavo, o aš ėjau priekyje rodydamas kelią, kol įveikėme debesų ribą.

Antanas labai mėgo voveraites, jų parke šalia jo namų buvo labai daug. Kasdien joms duodavo riešutų, ir jos, pamačiusios jį einant, sekdavo iki pat namų. Tuomet jis paberdavo dar saują riešutų. Viena iš jų, praminta Kleopatra, „įsimylėjo" Antaną ir apsigyveno ant palangės, o vėliau ir jo kambaryje.

Antanas turėjo labai daug gerų draugų Manhattan kolegijoje – tai jo bendradarbiai, dėstytojai: Luke, David ir kiti. Jie vadinosi broliais, nes visi priklausė Kristaus brolijos ordinui, kurio tikslas – auklėti jaunimą krikščioniška dvasia. Pristatydamas mane savo broliams (vienuoliams) Antanas juokaudamas sakydavo: „Tai mano jauniausias broliukas, per jo krikštynas man tėtis davė paragauti degtinės".

Kolegijoje mokėsi ir jaunuoliai musulmonai iš arabų kraštų. Antanas turėjo labai gerą draugą Kornelijų Bučmį. Jis buvo pranciškonas, laikraščio „Darbininkas" redaktorius. Dažnai su juo susitikdavo ir keliaudavo.

Būdami Niujorke ryte po „ankstyvųjų krikščionių" Mišių pavalgę pusryčius kasdien eidavome ristele pabėgioti į Van-Courtland parką, esantį čia pat už Antano namo. Jo takeliai vingiuoti ir kalvoti. Nuo aušros iki vėlyvo vakaro seni ir jauni žmonės ten vaikštinėja ir bėgioja. Antanas sakydavo, kad kū-

rybingos mintys jam dažniausiai ateina į galvą bėgiojant. Mintyse jis jau parašydavo straipsnį į laikraštį arba išversdavo Šventojo Rašto „sunkiąsias vietas".

Antanas mėgo klausytis muzikos: klasikinės muzikos radijo programa būdavo įjungta jam sėdint prie kompiuterio, skaitant, verčiant Šventąjį Raštą ar ilsintis. Jis dažnai eidavo į spektaklius Metropolitan teatre su draugu Bučmiu. Keletą kartų ėjome drauge.

Antanas buvo gerai pažįstamas asmuo ne tik kolegijoje, bet ir savo gyvenamajame Bronkso rajone. Jis draugiškai su žmonėmis sveikindavosi ir kalbėdavo. Studentai ateidavo pas jį pasitarti įvairiais gyvenime iškilusiais klausimais. Antanas draugavo su jais, mylėjo juos, dažnai juos tuokė, krikštijo jų vaikus. Seniai baigę mokslus studentai, tapę įžymiais žmonėmis, nepamiršdavo jo. Atvykę pas savo gimines į Niujorką užsukdavo jo aplankyti, ateidavo į jo ankstyvąsias Mišias, siųsdavo sveikinimus.

Gerai jį pažino ir kaimynai. Jie vadino jį vaikščiojančiu Kristumi. Su jais jis artimai bendravo, vaikščiodavo į svečius. Bronkso rajono apsaugos policininkai patruliuodami gatvėmis pamatę einantį Antaną kviesdavosi į automobilį ir parveždavo į namus. Kartą mane palaikė Antanu ir parvežė namo.

Vieną sykį Antanas gatvėje rado suvargusį kačiuką, parsinešė namo ir augino. Pavadino jį Vagabondu. Jis užaugo didelis katinas, ilgai buvo Antano numylėtinis. Kai pradėjo kasmet važinėti į Lietuvą, atidavė jį kaimyno vaikams. Atėję į Antano laidotuves vaikai sakė, jog myli Vagabondą kaip ir pats Antanas. Vėliau dar gavau iš jų laiškelį: rašo, kad džiaugiasi kačiuku ir meldžiasi kartu su tėveliais už Antaną.

Keliaudami iš rytų į vakarus, aplankydami „šventas vietas" pasiekdavome ir Los Andželą, kur gyveno daug mums brangių žmonių. Svetingai mus sutikdavo Antano labiausiai gerbiamas ir mylimas žmogus, buvęs jo kapelionas Šilalės gimnazijoje

prelatas Jonas Kučingis. Jis turėjo labai didelę įtaką Antanui pasirenkant gyvenimo kelią. Dabar jis yra Los Andželo lietuvių bendruomenės bažnyčios klebonas. Antanas ilgai nesisvečiuodavo Los Andžele, palikdavo mane prelato Jono globai, o pats išskubėdavo į darbą, į Niujorką. Prelatas Jonas mane supažindino su Los Andželo įžymybėmis. Nuvežė į pajūrį, kur praleidome kelias dienas. Braidėme po jūrą, džiaugėmės stebėdami, kaip jaunuoliai šokinėja su burlentėmis per bangas. Svečiavomės Vaciaus Prižginto šeimoje. Mažytė, taip Antanas vadino Vaciaus žmoną, vaišino mus lietuviškais patiekalais. Su jų sūnumi Rimu Antanas jaunystėje kopdavo į kalnus. Apsilankėme ir Prižgintų dukters Ritos namuose, ji vaišino lietuviškais cepelinais.

Esu dėkingas ir gydytojui Zigmui Brinkiui, kuris padėdavo nupirkti mums vaistų bei širdies stimuliatorių. Išvykstant man į Lietuvą prikraudavo lagaminus dovanų ir sakydavo: „Tu esi mano tiltas tarp Amerikos ir Lietuvos. Būk kupranugaris – tempk viską mūsiškiams. Lietuva laisvėja, netrukus pasimatysime tėvynėje".

Pirmą kartą 1992 metais atvykęs į Lietuvą Antanas pastatė kryžių Kryžių kalne ir tėviškės kapinaitėse, kurios yra išlikusios iš senų laikų. Dirbdamas Lietuvoje savaitgaliais atvykdavo į Mažeikius pailsėti ir pasisvečiuoti mano šeimoje. Jau ketino nebedirbti ir parvykti į Lietuvą gyventi nuolatos. Visada atvykęs ir išvykdamas iš Lietuvos aplankydavo tėvų kapus.

Buvo jaudinantis pirmasis susitikimas Rygos oro uoste. Mano žmona Stefa, pamačiusi Antaną, einantį per muitinę, sušuko: „Antanas!" Pasigirdo balsas: „Aš jau čia!" Džiaugsmo ašaros riedėjo per skruostus visiems.

Kartą važiuojant pro Dyvyčių kalną, Antanas panoro užvažiuoti į jį ir pasižvalgyti, pasigrožėti apylinkėmis bei nusifotografuoti. Jis buvo labai geras fotografas. Su fotoaparatu nesiskyrė visą savo gyvenimą. Paliko labai daug meniškų nuotraukų ir

skaidrių iš kelionių po visą pasaulį. Jas naudodavo paskaitose studentams. Todėl jo paskaitos buvo labai vaizdžios ir įtikinamos, mėgstamos studentų.

Kartą Antanas prisiminė dienas, kai jo mokytojas dažnai vesdavosi vaikus į kalno viršūnę. Ten žaisdavo, žvelgdavo į tolį Medvėgalio kalno link. Kalbėjo ir apie labai aukštą, liekną eglę, kurią vadindavę „Eglių karaliene". Ji buvo matoma iš labai toli. Deja, į kalną automobiliu mes nebeužvažiavome, nes kelias buvo užžėlęs krūmais. Nebematėme ir „Eglės karalienės". Žmonės pasakojo, kad jos jau seniai nebėra.

Šventinant kryžių Bučiuose, kaime, kuriame Antanas gimė ir praleido vaikystę, susirinko dar gyvi gyventojai su savo vaikais. Antanas visus apkabino, išbučiavo, vaišinosi suneštais valgiais, giedojo giesmes. Rasytė, mano anūkė, dalijo atvežtus saldainiukus.

Teresė Rubšytė-Ūksienė

Po tėviškės klevais

Sugrįžai, sugrįžai
Pelenų saujele
Kaip vaikystėj klevai
Amžinai vėl šalia

Gimtasis Bučių kaimas. Kadaise sodybos, paskendusios soduose, džiugino savo kaminų dūmais, vaikų krykštavimu, paukščių klegesiu, juodbėriais žirgais – visa ta nuostabia kaimo idilija. Šiandien kaimas – nykus ir tuščias.

Likusi aukšta kalva, kurią dar taip neseniai puošė šimtamečių klevų vainikas, liūdi apnuoginta ir vieniša. Ant šito kalno praėjusio šimtmečio trečiame dešimtmetyje dar tebebuvo sodyba, besipuikuojanti, iš toli matoma praeiviui. Į sodybą vedė eglėmis sodinta alėja – špalierius.

Tai šitoje sodyboje gimė ir augo visi Šlepavičių ir Rubšių vaikai, liūliuojami šimtamečių klevų lopšinės...

Aštuoniolikmetę Barborą Meškauskaitę, drovią, mėlynakę, juodbruvią gražią mergaitę, stambus ūkininkas Pranciškus Šlepavičius parsivežė jaunamarte iš netolimo Payžnio kaimo į Bučius, į savo sodybą po šimtamečiais klevais. Neilgai jauna šeima džiaugėsi savo laime. Vos trejetą metų pasidžiaugus, vos pradėjus kurtis, ištiko skaudi nelaimė. Gesindamas užsidegusią jaują, matyt, sušilo, perpūtė vėjas, ir staigiuoju plaučiu uždegimu susirgo Pranciškus.

Jo artimiausias draugas Matas Rubšys ir Barbora, pasikinkę

arklius, vežė Pranciškų pas gydytoją. Tik tuometinė medicina ligoniui pagelbėti nebegalėjo, buvo bejėgė. Su mažamete Emilija ir kūdikiu Juozuku ant rankų Barbora liko našlauti didžiuliame ūkyje. Metų jai buvo vos per dvidešimt.

Bėgo metai. Teko suktis, rūpintis augančiais vaikais. Pas jauną našlę į gerą ūkį piršliai vežė jaunikius. Barbora neskubėjo. Ir tik po penketos našlystės metų ji ištekėjo už Mato Rubšio, kuris neįkyrėjo jai savo piršlybomis, o, kaip ir gyvam Pranciškui esant, lankė šeimą, padėjo rūpesčiuose. Ir tik gerokai vėliau po vestuvių Matas prisipažins Barborai, kad Pranciškus, gulėdamas mirties patale, prašė rūpintis jo jauna žmona, padėti jai, nepalikti vienos vargelį vargti.

Matas buvo tylus, ramus, išsimokslinęs žmogus. Jis buvo baigęs carinę progimnaziją, ilgą laiką gyvenęs ir dirbęs Jungtinėse Amerikos Valstijose. Į Lietuvą grįžęs tik apsirgus mamai – nebuvo kam ją slaugyti. Sukūrus šeimą, Matui teko rūpintis ir savo vaikais, ir auginti Emiliją su Juozuku. Pats su Barbora susilaukė dar keturių sūnų ir dviejų dukrų. Antanukas šeimoje buvo trečias. Prieš jį augo dar du: Stasys ir Petras. Vaikas buvo guvus, labai gabus. Baigusį pradinę, tėvai jį leido toliau mokytis Šilalės progimnazijoje. Tos laimės pritrūko Stasiukui, kuris taip pat baigė pradinę vien penketais, buvo numatytas leisti į mokslus, net uniformą tėvai buvo jau parūpinę, bet prasidėjusios ūkio dalybos, sukūrus Emilijai ir Juozui savo šeimas, sutrukdė Stasiuko mokslus. Tą jis padarys vėliau, augindamas būrį savo vaikų. Įsigis aukštojo mokslo diplomą.

Petrą tėvelis nuo mokslų atkalbėjo, pažadėjęs palikti jam ūkį Lapkalnyje – savo tėviškę. Jis ir buvo tėvelio dešinioji ranka. Į mokslus kibo Apolonija, Matas, jauniausiąją Rubšių atžalą visi nusprendė palikti padėjėja mamai.

Okupacijos – sovietinė, fašistinė, vėl sovietinė. Jau pirmoji sovietinė palietė Rubšių šeimą. Brolis Antanas, Šilalės gimna-

zistas, su grupe draugų areštuojamas. Pusmetį išlaikomas Tauragės saugume. Mamos sielvartas buvo begalinis ir man, devynmetei mergaitei, matant ją verkiančią, birdavo ašaros.

Gavęs žinią – atsiimti sūnų, tėvas, įsikinkęs Širmį, važiavo į Tauragę. Mama namuose jau ruošėsi laidotuvėms. Laimei, parvežė dar gyvą, išsekusį – kaip sakoma – vieni kaulai ir skūra.

Prasidėjus karui su vokiečiais, žuvo kalėjime likęs Antano draugas Jonas Kelpša. Ši netektis broliui buvo labai skaudi.

Antaną menu moksleivį, grįžusį iš mokyklos savaitgaliui ir atostogoms. Visada skubėdavo pagelbėti mamai, niekada nemačiau jo liūdinčio. Visada linksmas, mėgstąs bendrauti, paslaugus. Sportuodavo. Brolio Juozo vaikai jį Raudonkelniu Dėduku vadindavo. Vasarą tik su trumpikėmis (priklausė mokyklos krepšinio komandai). Žiemą su pačiūžomis ant ledo išdarinėdavo įvairiausias figūras. Nors ledo tiek ir tebuvo – ant balutės ar kūdros, bet Antano visur buvo pilna.

Daugelis 1943 m. baigusių Šilalės gimnaziją ieškojo prieglobsčio Telšių kunigų seminarijoje. Išvažiavo į ten ir Antanas. Namiškiams jo pasirinkimas buvo netikėtas. Per daug jau Antanas buvo pasaulietiškas. Tiesa, artimai bendravo su parapijos kunigais, palaikė artimus ryšius su gimnazijos kapelionais, iš pat vaikystės bėgdavo į bažnyčią patarnauti šv. Mišioms. Mama sūnaus pasirinkimu džiaugėsi ir didžiavosi.

1944 -ieji metai. Paskutinės atostogos tėviškėje. Antanas buvo kaimo jaunimo – savo bendraamžių geroji dvasia. Čia rinkdavosi iš aplinkinių kaimų vyrai, susirūpinę artėjančios sovietų okupacijos grėsme. Jų sprendimus žinoti buvau dar per jauna, nors supratau daug ką. Mylėjo Antaną ir vaikai. Jie būriais ateidavo pas jį – Antanas maloniai su jais bendraudavo.

Antanui dėkinga likau tą vasarą ir aš. Pamatęs mano begalinį norą mokytis, padėti į šoną piemenės botagą (baigusi pradinę trejus metus ganiau karves), padiktavo man diktantą. Parašiau. Turbūt neblogai, nes paliepė ruoštis – rytoj nuvesiąs į

Laukuvos progimnaziją. Ten vyks egzaminai. Privalau išlaikyti. Kaip ryškiai menu pokalbį kelyje ir brolio patarimus: „Tau jau trylika metų. Privalai šiemet išlaikyti egzaminus į antrą gimnazijos klasę, o ją baigusi, eksternu peršokti trečią klasę ir įstoti į ketvirtą. Tada pasivysi savo amžiaus vaikus, nebūsi seniausia klasėje..."

Aš tada nuėjau laikyti egzaminų, o jis bažnyčion – tą dieną laidojo mano vaikystės draugę Stefutę Girčytę.

Antano patarimas – man įsakymas. Įvykdžiau viską iki smulkmenų. Ir dėkinga jam.

Artėjo rugsėjis. Artėjo frontas. Tėvai skubinasi kasti bulves. Bulviakasio talka Antanui tėviškėje buvo paskutinė. Kasė ir jis. Atėjęs aplankyti jo artimiausias draugas – klierikas Stasys Žilys nešiojo krepšius, pilstė į maišus bulves. Dundėjo patrankos, bet mums buvo smagu. Naktimis Raseinių pusėje degė šviesos. Frontas rikiavosi palei Dubysą.

Pamenu rytą tėvelis, pasikinkęs Bėrį, išvežė Antaną į Telšių kunigų seminariją. Beržėlių alėja išlydėjo jį iš Tėviškės. Paskui pro senuosius klevus bričkutė riedėjo keliuku Laukuvos link. Nubėgau ant tėviškės kalno – tada jau gyvenome naujoje, ant žemėlesnės kalvos pastatytoje troboje – prigludau prie šimtamečio gimtinės klevo. Patrankos gaudė ir gaudė. Dar vaikiška širdimi pajutau tada besiartinantį kažką baisaus, man dar nesuvokiamo. Bričkutė, apsukusi kalną, pro brolio Juozo sodybą, pro galulaukyje buvusią linmarką nuriedėjo Topylio Rimkaus, Baldausko sodybų link ir pasislėpė Staniulio girelės prieigose. Nerimas virpino širdį.

Tėvelis nesiryžo bėgti iš Tėvynės – per daug ją mylėjo. Sovietų okupacija skaudžiai palietė mūsų šeimą. Sekė, ieškojo Antano, pranašavo liaudies gynėjai (stribai), kad Antanas miške, kad pristatysią jį motinai gyvą ar negyvą. Pasiekdavo slaptos žinios, kad jį matę keliantis per Nemuną, kiti – matę negyvą. Mamos širdis verkė, bet ašarų parodyti buvo nevalia. Dar

sunkesnė padėtis pasidarė, kai į raudonąją armiją nėjo brolis Stasys. Dienomis jis slėpėsi tėvelio įrengtoje slėptuvėje. Naktimis dažnai pareidavo į trobą. Ne kartą teko bėgti iš apsupties. Saugumiečiams – tai Antanas. Vėliau Stasys užsiregistravo. Aprimo ir saugumiečių siautimai, kratos namuose.

Tėvelį nuolat tardydavo. Ir Šilalėje, ir Tauragėje išlaikydavo po keletą parų, įmetę į rūsį. Nepalaužė dvasios, bet sveikata labai susilpo. 1946 m. spalio mėnesį priveiktas saugumiečių persekiojimo ir ligos išsekintas, iškeliavo Anapilin. Mamytė, antrą kartą tapusi našle, viena rūpinosi šeima.

Sovietai nacionalizavo žemę. Varu suvarė į kolchozą kaimo gyventojus. Jauni vyrai nėjo į sovietų armiją – rinkosi mišką. Prasidėjo trėmimai. Pabėgėlius taip pat glaudė miškas. Mūsų šeima rėmė partizanus.

Iš brolio Antano – menkos žinios. Daugiau išgirdome gal tik po 10 metų. Mašinėle brūkštelėjo porą sakinių į dėdei Juozapui Meškauskui giminių rašytą laišką: „Geriausi linkėjimai Dėdei, Dėdinai, Stasiukui, Stefutei ir Birutei nuo Barboros sūnaus Antano. Perduokite geradienius Barborai ir jos vaikams".

Tai buvo pirmoji kregždė, atskridusi po ilgos laukimo žiemos.

1957 metais prasidėjo tiesioginis susirašinėjimas su Toniu (Antanu) – taip jį dabar vadinome. Jo turiningi laiškai džiugino mamytę ir visus mus. Žiūrėjome į jį nuotraukose. Jis vėl buvo su mumis. Visus jis mylėjo, visus prisiminė, visiems tiesė pagalbos ranką – net buvusiems pažįstamiems kaimynams parūpino vaistų. Tik Tėvynėn vis nesiryžo – nepasitikėjo sovietų valdžia, kuri jaunystėje jį skaudžiai „pamylėjo". Mama gyveno tik juo. Laukė vis ir laukė. Sulaukti neteko.

Jau po mamutės mirties artimai bendraudavome su Toniu per brolį Matą. Jis keletą kartų buvo svečiuose pas Tonį. Iš atsivežtų vaizdo juostų Tonis kalbėjo į mus, pasakojo. Ir atvirkščiai. Filmuotą juostą iš čia veždavo Toniui.

1990 metų pavasarį Tonis pirmą kartą po išsiskyrimo peržengė Tėvynės slenkstį. Gimtųjų namų slenksčio peržengti nebeteko – jie buvo nugriauti. Neberado ir šimtamečių klevų, kurių vainikas tartum milžiniška kepurė puošė kalną, kvietė išklydusius svetur grįžti į Tėvynę.

Susitikimas su Toniu buvo jaudinantis. Lankė visus. Pradėjo nuo vyriausiųjų Laukuvoje, baigė Nevočiuose pas mane, anot jo, mūsų šeimos Benjaminę. Labai jaudinausi. Juk nemačiau brolio beveik pusė amžiaus. O ir paliko mane trylikametę. Jo paprastumas mane nuramino, o šiluma, kurią skleidė savo buvimu, sušildė širdį ir padrąsino. Nebeliko to ilgo išsiskyrimo laikotarpio. Buvo jis artimas, savas. Savas visai mano šeimai. Liūdna buvo, kai lėktuvas iš Rygos oro uosto jį vėl nuo mūsų atplėšė.

Ypatingas antrasis Tonio apsilankymas Tėviškėje, ant kaimo senkapių. Jo rūpesčiu kapinaites papuošė naujas medinis kryžius, kurį Tonis turėjo pašventinti. Prie kapinaičių šliejosi Rubšių, Girčių ir Šlepų žemės. Tą gražią 1993 metų vasaros dieną susirinko visa mūsų giminė, kaimynai. Su vaikais ir vaikučiais, su lauknešėliais, su savomis vaišėmis. Susirinkę laukėme, kada pasirodys brolio Mato mašina, ir nuo autostrados ateis jie. Netruko. Pamatėme juos, brendančius per rasotą pievą, per buvusią savo tėviškės žemę. Sunkiai beatskiriama, kur stovėjo pirkia, kur tvartas, kur tiesėsi beržėlių alėja, kur prie duonkepio buvo prūdas, nardė karosai... Nelikę ir akmens prie tėviškės slenksčio, ant kurio vienmarškinė išbėgau 1941 metų birželio 22-ąją, išgirdusi balsus „karas, karas". Kieme stovėjo Antanas ir kiti namiškiai. Prasidėjęs karas tada žadėjo išsivadavimą iš sovietų. Tada dar nejautėme, kad vieną okupaciją keičia kita. Nelikę ir molduobės, kur mudu su Matu, būdami paaugliukai, slėpėmės pirmą karo dieną nuo zvimbiančių raudonarmiečių kulkų. O mudu juk tik žaidėme, užsivynioję ant pagaliukų baltas skiautes.

Antanas su Matu atėjo. Kaip visada žvalus. Jis vienas, o mūsų daug. Broliai ir seserys pristatė savo šeimynas – vaikus ir vaikaičius. Sunku Antanui atsiminti visų vardus, atpažinti.

Po susitikimo jaudulio Antanas pašventino kryžių, pasimeldėme. Kapinaitės nepasikeitė. Jos tokios pačios, tik gal perkūnas apgadino ąžuolą, ir šiandien jo nebėra.

Jaunimas greitai suruošė vaišių stalą. Atgijo nors trumpam Bučių kaimas. Vėl bėgiojo vaikai, skambėjo jų juokas. Antanas pasikvietė Mato anūkėlę Rasytę talkon – jauniškę vaišino saldainiais. Suaugusiems buvo įdomu klausytis Antano pasakojimo. Prie pašventinto kryžiaus fotografavosi broliai, paskui su savo šeimomis. Visi norėjo įsiamžinti su Antanu.

Antanas subūrė visus. Vėl pasijutome esą viena šeima. Tonio širdis, deganti meile, visus mus sušildė. Šiandien klausiu atklydus:

Kur takas beržėlių, vainikas klevų?
Ant mano kapelių tik kryžių randu.
Tą kryžių pašventino brolio ranka.
Išskrido paukšteliai – jau lizdo nėra...

Artūras Stupakovas

Nepamirštamas jo širdies dosnumas

Aš, kaip ir dauguma giminaičių, Antaną Rubšį (mano senelio Mato Rubšio brolį) vadindavau dėde Antanu. Jis buvo labai paprastas, kuklus, nuoširdus. Visiems visada stengdavosi padėti, palaikyti padrąsinančiais žodžiais.

Aš apie dėdę Antaną žinojau nuo pat mažens. Kai senelis, dažniausiai vasaromis, išvykdavo į Ameriką pas jį, tai mes vis laukdavome jo grįžtančio. Senelis parveždavo dėdės Antano pripirktų lauktuvių, saldumynų.

Pats asmeniškai pirmą kartą gyvai jį pamačiau Rygos oro uoste. Tai buvo pirmas kartas, kai dėdė Antanas grįžo į Lietuvą po daugelio metų, praleistų Amerikoje. Po to vis dažniau ir dažniau atskrisdavo į Lietuvą, bet kiekvieną kartą ne atostogauti ar pailsėti, o dirbti. Kiekvienais metais pasiaukojančiai, dideliais krūviais dėstydavo Kauno, Vilniaus universitetuose bei Vilniaus, Kauno, Telšių kunigų seminarijose.

Man pasisekė, kadangi daug teko bendrauti, būti kartu su juo. Visada, kada tik jis atskrisdavo į Vilnių, mes (aš, senelis, tėveliai ir sesuo) važiuodavom jo pasitikti. Drauge susitikdavome ir su kitais giminaičiais, gyvenančiais Vilniuje ar taip pat atvykusiais pasitikti dėdės Antano. Susitikę pietaudavome pas senelio seserį Apoloniją, bendraudavome, būdavo linksma ir įdomu, laukdavome, kada vėl dėdė Antanas kitą kartą atvyks į Lietuvą. Tik gaila, kad čia jis atvykdavo dirbti, o ne pailsėti po taip pat sunkių bei varginančių darbų Amerikoje.

Dėdė Antanas buvo labai nuoširdus, norintis visiems padėti, todėl niekaip negalėdavo kokiai nors seminarijai ar universitetui atsakyti ne, neatvyksiu pas jus pavasarį ar rudenį jums padėti.

Kai jis dirbdavo Vilniuje, Kaune ar Telšiuose, aš su seneliu ir tėveliu dažniausiai penktadieniais važiuodavome jo parsivežti pas save į Mažeikius. Važiuojant buvo labai įdomu bendrauti su dėde Antanu. Šnekėdavome apie viską: varganą kaimo padėtį, politiką, mokslą, kultūrą, jaunimą, tikėjimą ir t. t. Dėdė Antanas buvo labai išsilavinęs, protingas, lengvai rasdavo bendro tiek su jaunu, tiek su senyvu žmogumi. Buvo kupinas įvairių įdomių istorijų, anekdotų. Kai jis svečiuodavosi pas mus, tai savaitgaliai bemat prabėgdavo. Kiekvieną kartą atvažiavęs į Mažeikius būtinai eidavo į pirtį. Eiti į pirtį, išgerti alaus, bendrauti – jam buvo tikras poilsis po sunkaus darbo ištisą savaitę. Jis sakydavo, kad po pirties jausdavosi pasiilsėjęs, „atlengvėjęs". Šeštadieniais važiuodavome arba aplankyti kaime gyvenančių giminaičių, arba aplankyti įdomių, gražių ar istorinių Žemaitijos vietų. Su savimi Dėdė Antanas visur ir visada veždavosi maldaknygę, altorėlį bei reikmenis šv. Mišioms laikyti. Todėl sekmadieniais iš ryto jis laikydavo mums šv. Mišias. Aš ir mano sesuo Rasytė skaitydavome skaitinius iš Šventojo Rašto. Būdavo smagu pasimelsti kartu, klausytis jo pamokslų. Po to vėl išveždavome jį atgal į Kauną ar Vilnių. Ir vėl nekantriai laukdavome, kada gi vėl galėsime parsivežti jį į Mažeikius.

2002 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje pasiekė mus labai liūdna žinia – dėdę Antaną ištiko priepuolis, po to pateko į komą. Geriausi daktarai visaip stengėsi, darė netgi pavojingą gyvybei operaciją, tačiau padėti jam jau nebebuvo įmanoma – galvos smegenys buvo pažeistos negrįžtamai.

Ašaros biro, kai pagalvojau, kad čia po visą Lietuvą dėdę Antaną vežiojau, ir štai dabar vykstam su seneliu (broliu Matu)

parvežti jo palaikų iš Amerikos į gimtąją žemelę. Būdamas Niujorke pamačiau, kad ir čia dėdė Antanas buvo labai mylimas, gerbiamas ir reikalingas. Į laidotuves pagerbti Antaną Rubšį atėjo Niujorke gyvenantys lietuvių išeiviai, Lietuvos konsulas Niujorke, broliai vienuoliai, buvę studentai, kaimynai ir paprasti žmonės, pažinoję jį kaip nuoširdų, visada pasiruošusį padėti, išklausyti kunigą.

Ir dabar ne tik man, bet ir daugumai jį pažinojusų, akyse susitvenkia ašaros prisimenant, koks jis buvo nuostabus žmogus ir kad jau jo nebėra tarp mūsų.

Rasa Stupakovaitė

Gyventi su kitais ir dėl kitų

„Fabri fortunae nostrae sumus" – skelbė romėnų filosofai ir kartą, prisimenu, sakė dėdė Antanas. Kaip tik tuo metu mokykloje mokiausi lotynų kalbos ir per pamoką išgirdusi šią sentenciją nedvejodama išverčiau visus nustebindama, nes jau iš dėdės žinojau, kad: „Esame savo laimės kalviai". Tai tik vienas mažutis pavyzdys, ko aš išmokau iš dėdės Antano. Kai jis atvažiuodavo į Lietuvą, pas mus į svečius, visi iki vėlumos kartu bendraudavome. Ir laikas taip greitai bėgdavo klausantis dėdės pasakojimų apie keliones, apie nuotykius, apie mokslą ir rimtus dalykus – viskas būdavo įdomu, nes dėdė mokėdavo bendrauti su kiekvienu pavergdamas pašnekovą savo paprastumu, nuoširdžia šypsena, žemaitiška tartimi, skvarbia bei gilia mintimi, ilgam įstrigdavusia atmintyje.

Kartą vaikščiojant po mišką man kilo netikėta mintis: tobulas niekas negimsta, bet niekas ir nemiršta. (Dėdė buvo teisus sakydamas, jog geriausios mintys gimsta gamtoje.) Kokia keista frazė... Iš tiesų tobulas niekas – nei žmogus, nei gyvūnas, nei augalas – negimsta; jis po truputį auga, vystosi, bręsta – tobulėja. O juk sakoma, kad tobulybei ribų nėra! Tai reiškia, jog niekas nepasiekia tobulybės iki mirties, bet juk galime suprasti, kad kaip tik tapęs tobulu nemirsi. Amžinybės paslaptis neįmenama? Taip besvarstydama ir norėdama sau paprieštarauti prisiminiau dėdę Antaną. Jis dažnai kartodavo: „...gyventi su kitais ir dėl kitų..." Juk būtent tai jis visada ir

darydavo – gyveno dėl kitų. Niekad nemačiau jo besiskundžiančio ar kuo nors nepatenkinto. Dėdė kaip tik buvo tas, kuris išklausydavo visų bėdas bei rūpesčius ir kiek galėdamas stengėsi padėti. Jam niekad nestigo optimizmo, geros nuotaikos, noro nuoširdžiai džiaugtis su tuo, kam sekasi, įvertinti nors ir nedideles pastangas, skatinti kilti dar aukščiau, neprarasti vilties ir pasitikėjimo savimi. Kai būdavau šalia dėdės, aplinkui tvyrodavo ypatinga atmosfera. Jo šypsena ir iš akių sklindantis gerumas užburdavo ir širdį užliedavo dangiškos ramybės jausmas, kurio žodžiais negali paaiškinti ir nesuprasi, jei nebuvai šalia to ypatingo žmogaus. Kiek dėmesingumo, rūpestingumo renkant dovanėles visiems prieš važiuojant į Lietuvą, tik kad pamatytų kito veide šypseną ir džiaugsmą akyse. Dėdė Antanas buvo kuklumo, gerumo, supratingumo, tolerantiškumo ir meilės visiems mokytojas. Mokytojas ne moralais, ne įsakymais, bet savo pavyzdžiu: elgesiu, bendravimu, gyvenimu. Tikriausiai tam turėjo įtakos jo ryšys su Dievu, tikėjimo gilumas. Jis su Dievu bendravo paprastai, bet kartu ir ypatingai. Kai dėdė svečiuodavosi pas mus, kiekvieną sekmadienį aukodavo Mišias. Tam nereikėdavo gėlėmis išpuoštos bažnyčios, auksinių indų ar griausmingos vargonų muzikos: užtekdavo kambariuko, stalas, užtiestas dėdės staltiesėle, virsdavo altoriumi, aplink kurį visi sėdėdavome, mes su broliu skaitydavome skaitinius ir taip visi kartu melsdavomės. Būtent tada aš jausdavau kažką nepaprasto, tarsi tikrą pakylėjimą – šventumo aurą. Toks dėdės Antano sugebėjimas paprastus dalykus paversti ypatingais, pakylėti arčiau dieviškos nežinomybės kartais mane versdavo manyti, jog dėdė pats yra iš tos šventos Dievo aplinkos, nes jo santykis su Kūrėju buvo pagarbus, tačiau šiltas ir paprastas. Atsimenu, dėdė dažnai linksmai prisimindavo mano atsakymą pirmąkart mums susitikus į jo klausimą, kaip atrodo Dievas. „Senukas su barzda", – tąkart atsakiau. Gal iki šiol

taip manyčiau, bet bendravimas su dėde tikrai pakeitė mano Dievo įvaizdį.

Dėdės dvasingumas ir beribis gerumas sklido iš jo vidaus – iš sielos ir širdies, kuri sugebėjo mylėti visus. Nejaugi ne savanaudiškai kurtis sau laimę, bet pirma suteikti ją kitam, matyti kito žmogaus džiaugsmą ir tame atrasti savąją laimę nėra tobulas gyvenimo žemėje įprasminimas? Sakau žemėje, nes tikiu, kad dėl dėdės Antano ir Kūrėjo ypatingo ryšio jis žemėje buvo tarsi Jo pasiuntinys – mūsų visų gerumo ir meilės kitam mokytojas – to, ko neišmokys jokios knygos ar vadovėliai. Todėl visuomet prisiminsiu dėdę Antaną ir, jei sakoma, kad žmogui palikus šį pasaulį, užgęsta žvaigždė – amžinybės simbolis, tai dėdė įžiebė labai ryškią žvaigždę ne tik ten aukštai, vien Dievui težinomose dangaus platybėse, bet ir mano širdyje.

Violeta ir Vytautas Nečiūnai

Nepamirštama valandėlė

Likimas mums buvo labai dosnus ir palankus. Pati didžiausia jo dovana – žmonės. Be galo įdomūs, spalvingi, sudėtingi, bet visuomet artimi ir brangūs žmonės, su kuriais mus suvedė ir toliau suvedinėja likimas.

Tarp daugelio gyvenime sutiktų žmonių viena pirmųjų ir svarbiausių vietų priklauso Rubšių šeimai. Pirmiausia likimas suvedė mus su Matu Rubšiu studijų metais Vilniuje. Tai buvo daugiau kaip prieš 50 metų. Nuo to laiko iki šiol Matas tebėra pats nuoširdžiausias ir ištikimiausias mūsų šeimos draugas: paprastas, atlapaširdis, tyras, mielas ir mylimas žmogus, visada skubantis į pagalbą kitiems, mokantis kartu džiaugtis ir liūdėti bei užjausti.

Kiekvieno mūsų susitikimo metu Matas su didžiule meile nuolat kalbėdavo apie savo brolį Antaną, kuris gyveno JAV ir labai domėjosi savo gimtosios Lietuvos likimu sovietiniais metais. Iš Mato pasakojimų ir kitų žmonių žinojom, kad Antanas Rubšys labai daug dirba, verčia Senąjį Testamentą iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų, rašo knygas, nuolat vyksta į mokslines ekspedicijas, atlieka archeologinius tyrinėjimus. Jis niekuomet nepamiršo savo tėvynės. Atskirtas nuo jos, visuomet nešiojosi ją savyje ir stengėsi jai visokeriopai padėti.

Sužinojęs, kad mes esame jo mylimo brolio Mato artimi draugai, Antanas Rubšys ėmė siųsti iš JAV ir mums pedagoginiam ir moksliniam darbui reikalingas knygas, kurių čia sovietmečiu negalėjom gauti.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, Antanas Rubšys nedelsdamas atvyko į Kauną padėti atkurti Vytauto Didžiojo universitetą bei skaityti teologines disciplinas Teologijos fakultete. Atsirado galimybė susitikti su prelatu profesoriumi Antanu Rubšiu ir asmeniškai padėkoti jam už mums siųstas iš JAV knygas bei nuoširdžius linkėjimus.

Susitikti teko vieną vienintelį kartą, kai Matas su savo mylimu broliu Antanu vieną gražią gegužės mėnesio dieną netikėtai pasibeldė į mūsų buto Kaune duris. Pamačius juos abu kartu, nustebino stulbinantis jų abiejų panašumas. Antano, kaip ir Mato, tokios pačios geros, šiltos, nuoširdžios, draugiškos akys, labai miela ir natūrali šypsena, greitakalbė šneka, tvirtas rankos paspaudimas, paprasta apranga, kuprinė ant pečių.

Susipažinęs ir pasidžiaugęs laisva Lietuva bei jos gamtos ir žmonių grožiu, Antanas staiga paklausė: „Kas Jūsų šeimoje labiausiai myli Lietuvą?", ir tuo pat metu išsiėmė iš kuprinės rankinį laikroduką, kurio ciferblate spindėjo Lietuvos trispalvė vėliavėlė ir žodžiai „Lietuva". „Taigi nešiokite šį laikroduką paeiliui ir džiaukitės, kad turime laisvą Tėvynę, kuri yra pati gražiausia. Aš esu apkeliavęs beveik visą pasaulį, tačiau nieko stebuklingesnio nesu matęs už Lietuvos grožį", – pasakė su pasididžiavimu.

Pokalbio metu visą laiką žavėjo Antano gebėjimas džiaugtis ir vertinti kiekvieną gyvenimo akimirką, atkakliai siekti užsibrėžto tikslo.

Paklaustas, kokia labiausiai įsimintina ir nepamirštama diena jo gyvenime, papasakojo, kaip būdamas dar moksleivis iš Žemaitijos nuvyko kelioms dienoms į Kauną. Turėdamas vos kelis litus, skirtus pragyventi, nusprendė įgyvendinti savo ilgai puoselėtą svajonę – paskraidyti lėktuvu, o už likusius pinigus nupirkti žaislinį lėktuvėlį savo jaunesniajam broliui Matui, kuris taip pat žavėjosi skraidymu, nors gerai žinojo, kad likusias dienas neturės už ką nusipirkti maisto. Nuo to

laiko praėjo daugiau kaip 60 metų, tačiau ta diena jam liko viena nepamirštamiausių ir laimingiausių dienų gyvenime, nes jis tuomet suprato, kad norint įgyvendinti savo svajonę ir pasiekti tikslą, visuomet reikia gebėti aukotis.

Visas tolesnis taurus Antano Rubšio gyvenimas bei darbai įtikinamai patvirtino šį teiginį. Ir dabar, kai ištikus insultui, užgeso šviesi ir tauri prelato Antano Rubšio asmenybė, nuolat galvojame, su kokiu tyru, gražiu, mielu ir mylimu žmogumi buvome susidūrę nepamirštamai valandėlei gyvenimo kelyje.

Ilgai ilgai aidės dar Jūsų žingsniai šičia
Ir geros akys švies, ir šildys šypsena
Nors ir iš tolių Amžinybės niekada nesugrįšit,
Tegaubia čia visus Jūsų kilni dvasia...

Šituo posmu ir norime užbaigti prisiminimų žiupsnelį apie taurų žmogų, dėkodami likimui, suvedusiam mus su Juo.

Prelatas Stasys Žilys

Žmonės buvo jo galvoje ir širdyje

Prelatas Antanas Rubšys buvo ne tik teologas, bet ir didžios kultūros žmogus. Apie tai liudija prel. Antano parašytos knygos, straipsniai, jo darbai universitetuose, seminarijose, mokyklose, jo prasmingos, su užrašų knygute ir fotoaparatu kelionės.

Pradžios mokykloje, gal 1931 ar 1932 metais, Antanas man parodė naujutelaitę „Lietuvių literatūros chrestomatiją". O buvome dar tik vaikai! Turbūt ilgai jis taupė centus, kad galėtų nusipirkti – ne ledų ar saldumynų, o knygą.

Knygą mylėjo, mokėjo skaityti. Paraštėse pieštuku, kad būtų galima ištrinti, vienur pabraukdavo, kitur parašydavo tik žodį ar jam vienam suprantamą ženklą. Knygos pagrindinės mintys likdavo jo galvoje. Vėliau žinodavo, kur ieškoti.

Iki gyvenimo pabaigos turėjo gerą, žvalią atmintį. Jo žinios, regis, buvo surikiuotos tvarkingai, viena traukė kitą. Gebėjo kalbėti nenutrūkstamai, pakartodamas originalius posakius, įvairiomis temomis. Žmonės buvo jo galvoje ir širdyje. Ne vien jų veidai, bet ir vardai, jų džiaugsmai ir dramos. Apie žmonių ydas nemėgo kalbėti. Jei prabėgom paminėdavo, tai tik visiems žinomus faktus. Klausk neklausęs, tavo smalsumo jis nepatenkins.

Sugrįžęs į Niujorką iš Kanados, kur porą savaičių praleido Montagnes Rocheuses kalnyne, rugpjūčio 18-ąją, paaukojęs 20-ojo sekmadienio šv. Mišias (Evangelija – apie audrą ežere ir apie Kristų, einantį vandens paviršiumi), prel. Antanas, eidamas pusryčių, prarado sąmonę. Iš Manhattano buvo nugabentas į

kliniką. Diagnozė – kraujo išsiliejimas į smegenis.

Operuotas pirmadienį (2002 08 19) nebeatgavo sąmonės. Mirė rugpjūčio 27 d. (Prieš 29 metus beveik tą pačią dieną mirė prel. Antano mama.) Paskutinę naktį prie jo budėjo ir meldėsi du ar trys asmenys, grojo švelni klasikinė muzika.

Po trijų dienų, rugpjūčio 30 d., Manhattano kolegijos koplyčioje – iškilmingas „Requiem". Šv. Mišias atnašavo vysk. P. Baltakis ir septyni kunigai. Dalyvavo daugybė amerikiečių: Manhattano krikščioniškųjų mokyklų broliai (Antanas buvo jų Instituto garbės narys), mokinių, gerbėjų, bičiulių būrys, prelato brolis p. Matas, atvykęs iš Lietuvos kartu su vienu artimu giminaičiu.

Prie karsto buvo išdėstytos prelato knygos ir rinktinės nuotraukos.

Ačiū Tau, Antanai, už gilų tikėjimą, už tai, – ką sakei, ką parašei, ką darei. Tau pavyko visa sujungti tarsi į rožančių. Įšventintas kunigu Romoje, Laterano bazilikoje, 1948 m. gruodžio 18 d. (tą ankstų rytą pūtė žvarbus vėjas). Pirmąsias šv. Mišias aukojai kitą dieną Švč. M. Marijos Didžiojoje bazilikoje, kur saugomos Kristaus prakartėlės relikvijos ir kur ilsisi šv. Jeronimo, Dievo knygos tyrinėtojo ir mylėtojo, kaulai.

Geriausiam draugui – prel. A. Rubšiui

Dar aš čia, kur mane palikai,
po kuklių pietų „Marcelės" smuklėje.
Draugai viens kitą gerbia ir myli,
drauge pasėdi, bet atsisveikina.
Paiso ribų. Nesibrauna į kito gelmę.
Retkarčiais šūkteli vienas kitam
ir eina toliau
kiekvienas pagal savo rodyklę.

Vilniaus varpų gaudesys
pasitiko tavę sugrįžusį –
dulkė į dulkes.
Bet šviesios ir šiltos
tavo dulkės,
susimaišiusios su Tėviškės žeme.

Dabar jau tu esi Istorija!
Ji ne viską apverčia,
kaip plūgas velėną.
Ji dildo kiek gali, –
visus vienodai.
Bet ne viską ištrina.
Nors pavydi žinių,
bet pėdsakus saugoja,
kol žmonėms nusibosta
ankščiau gyvenusieji
karaliai, šventieji, išminčiai.

Uždaros namo visos langinės,
visos langinės,
ir durys – su didele spyna.
Ateisiu ir aš per lietų į šitą tylą.
Sodo šakose susigūžę paukščiai
nejuda ir negieda.
Joks dūmas iš kamino nebekyla.

Dr. Elizabeth A. Johnson, CSJ

Remembrance of Msgr. Anthony L. Rubsys

For thirty–five years Anthony L. Rubsys was my teacher, mentor and friend. I first met him in September 1967 in a graduate course on the Old Testament which he taught at Manhattan College. There were sixty–nine students in that class, but he learned all of our names. He was a demanding but inspiring teacher. In that course we had to read the whole Bible, every word and take numerous tests to show that we knew names and dates. But in the midst of very rigorous explanations of a biblical book's literary genre, authorship and history, he would launch into beautiful explanations of the meaning of it all. „The Bible does not prove God", he would say, „but teaches us how to experience God here and nor, in the bloodstream of life". And again, „Human beings have a passion to be themselves. Take Abraham. In his travels he chased after the ever–receding horizon, but even in the fastest jet you can never catch it. Because God is a mystery. We are all called to be little Abrahams, little Sarah's, always reaching out to the future". And again, „Life is a challenge to love, to grow in relation. Or else we are dead before our time".

On my term paper for that course, Fr. Rubsys wrote, „You bear the promise of a rich harvest". Over the years since then, he kept encouraging me to press on with studies, teaching and writing. He gifted me with Bibles in different English translations and with dictionaries to aid my scholarship. When I taught college for the first time, the course was „Introduction to the Bible". He was full of advice when I had questions and applause when

good student evaluations showed that the course had gone well. When I went to Catholic University of America in Washington CD to study for the doctorate in theology, he boosted my morale on the days when the study seemed overwhelming and too hard. „With the wind or against the wind, but sail we must", he would say. He celebrated my receiving my PhD degree and being hired as a faculty member by that university. After that he encouraged and then celebrated each step of my journey: writing my first book, getting tenure, becoming full professor and winning all sorts of awards. On a group trip to the Holy Land, he enriched my teaching of Christology with endless lectures about archaeology, history, and the writing of the New Testament. Since Tony had circled the globe, he helped me plan a trip around the world to study world religions in relation to Christ; along the way his advice was invaluable. When in later years I moved to Fordham University in New York and became Distinguished Professor of Theology, he hosted a „solemn dinner" with friends to hail the achievement. Without fail on all of these great occasions, he would recall what he had written on my first graduate paper about the „rich harvest", and pat himself on the back for being such a prophet.

One last time he helped me was the summer that he died, I was wrestling with the basic structure of the book on Mary that I was writing. Should this chapter come before or after that one, how does the theological argument flow, what makes the most sense, what will people best understand, etc. As usual he listened to my ideas and gave his own responses and opinions. After one long exchange, the light bulb went on in my brain – I could see my way ahead. All through the summer of 2002 he read my newly–written pages on the New Testament scenes about Mary, expressed affirmation, and gave good suggestions. I thank him for this and ever so much more in the introduction to that book (Truly our Sister: A Theology of

Mary in the Communion of Saints. Continuum. 2003).

In later years Tony would say to the Brothers: „I used to teach her, but now I sit at her feet!" In some ways this was true, as his field was biblical studies and mine is systematic theology. We pursued different research agendas. But even with that, he never stopped being teacher and mentor. He would be writing or translating, and I would be researching and writing and our mutual conversation sparked much insight on both sides.

Through all of these years he delighted in speaking of his native land. He told stories of the farm where he grew up and how he smothered a goose in bed by rolling over in his sleep; how he was responsible for his brother Matt's arm breaking from a wild horse ride; how his father gave him his first drink of liquor at his older brother's wedding; how the parish priest would let him read his books. The stories grew more sombre as he told of his arrest by the Russians and being put in solitary confinement; how he was caught behind the lines with Stasius Žilys when the German–Russian front collapsed in 1944; how they made their way to Eichstatt, Germany where he served as a fireman on the roof during the Allied bombings. There were stories of Rome, and the founding of the Lithuanian College and his ordination in St. John Lateran when the wind blew across the floor as he and Stasius lay prostrate, and his biblical studies at the PBI, and his first trip to the Holy Land where he climbed Mount Sinai. Of the four countries where a bishop had invited him to come and take up residence, he chose the USA in order to learn English. What a description he always gave of arriving in New York harbour and passing the Statue of Liberty in the mist on the morning of June 29, 1951! Any time he rode the Staten Island ferry, which retraced his original route across the harbour, he mused deeply about the workings of Divine Providence in his life which had brought him across so many borders.

When Fr. Rubsys approached the twenty–five years anni-

versary of his ordination, my religious community took the opportunity to thank him for all his gifts by celebrating with a Mass and festive dinner. Ten years later when my silver anniversary of religious profession was celebrated, he joined other priests in concelebrating the liturgy in our Motherhouse chapel. He encouraged not only my academic work, but the deep religious commitment of my life.

Tony's silver jubilee also provided the occasion for his priest–classmates in the States to encourage him to write an introductory book on the bible. His choice was to write in the Lithuanian language. When I asked why, thinking that if he wrote in English his many students at Manhattan College would benefit, he answered that America has many scholars writing books about the Bible, but Lithuania has only one. It was his deepest hope that the books he wrote, starting in 1972, would some day be able to benefit „my own people", a wish that he lived to see abundantly fulfilled. During the five years it took for him to translate the Bible into Lithuanian, his group pf friends in New York began to despair of normal conversation. When we got together for a dinner, he would speak mainly of words – what word to use to translate the colour of the priest's vestment in the Temple, what word to describe the way God's voice sounded from the burning bush, etc., until finally Fr. Borzaga gently urged him to come back to earth and live in the present moment. But he was totally absorbed and poured himself out into this project. I was glad to help by finding bible translations in other languages which he could consult and by printing and duplicating much of his finished work. That Bible, the „brown brick from heaven", was on the table next to his bed when he died. I put it there to show the doctors what he had done and thus gain more respect and care for him, but even more, as a symbol of his profound commitment to the word of God, which was always in the end a word of love.

With great joy, starting in 1989, Tony welcomed family mem-

bers to New York and I was invited to join in them in exploring the city. Faithfully I made phone call to the White House and Congress to support the Lithuanian push for independence. Meanwhile, he arranged for two of my articles to be translated and published in Lithuania: „Atperkant Kristaus Vardą" // Naujasis Židinys Aidai. Vilnius. 1996. P. 280–290; and „Atmenat Kūrėjo Dvasią" // Naujasis Židinys Aidai. Vilnius. 1997. P. 435–442. When Lithuania was finally free and Tony began to reach there in spring and fall semesters, I was invited to visit the „beautiful homeland", to meet his family members. What a delight, to see the people and places I had heard about and seen in photographs for so many years. Through contact with Dr. Egle Laumenskaite, he arranged for me to give a lecture at the University of Vilnius. An unforgettable moment occurred when a bookseller ran out of his shop in Kaunas, to stop Fr. A. Rubsys on the street and show him new editions for all his books displayed in the shop window. As I pointed out with profound gratitude, his life too was bearing a „rich harvest". By divine providence his life had come full circle and all the wisdom he had learned during his „exile"was now enriching his own homeland in his native tongue.

For many years a group of friends, including Tony, celebrated each other's birthdays with libations and dinner and birthday cake with candles. When it wasn't someone's birthday, Tony would often gather the group on a Saturday night either at the priests/ residence or at Cornyn's an Irish pub that was his favourite restaurant. There we would unwind from the pressures of the week and discuss everything under the sun. He was a wonderful host, attentive to everyone's needs, always toasting every achievement. The birthday group still meets every year on the day of his birth to toast him back and remember his irreplaceable goodness. Teacher, mentor, friend – he was just the best person, faithful priest and lover of God.

Cindy Kostrna

About Msgr. Anthony L. Rubsys

God sends us angels when we least expect them; in his gracious goodness he also sends us beacons to light the way. Often in life we stumble upon treasures – unique gifts that the almighty gracious One places before us for reasons unknown to us but known to him alone. Such is the case with Anthony Rubsys – a gracious light and gift from the Creator and one of his most beautiful creations.

I spend yesterday afternoon at Manhattan College at a career fair. Almost twenty years have passed since I graduated from Manhattan but I go back once a year to attend these career fairs as a small way of thanking God for all the goodness he has lavished upon me. In particular, my participation in these fairs is a way to „repay"my alma mater for all that it and its teaching staff have done for me. For not only did I receive an academic education at Manhattan College, I received an education in life. This "second" education began, unbeknownst to me, in the second semester of my freshman (or fresh–person year) when I enrolled in a religion class that was taught by a rather kindly instructor, Fr. Anthony Rubsys. I knew nothing about my instructor; I was taking this class to fulfil an academic requirement. The class was a survey of the world's great religious traditions and our instructor was not only a man who was learned and well read but who was well travelled and had much knowledge about life to share with us, his poor students.

Father A. Rubsys dove into his subject matter with a certain élan, a joie de vivre, and an enthusiasm that I had not yet experienced in any instructor I had encountered in my then short lifetime. He, a Catholic priest, was able to articulate and convey not only the intellectual side of the world's great faiths but was also able to give voice to and draw forth the great Other who was searched for by all believers – whether Jew or Christian, Muslim or Buddhist – and to find a connection, a red thread so to speak, that bound these great religions together in an intimate dance and union. That dance, I learned, was the dance of/for life and that union was the meaningful and intimate union we all seek with the great other in our lives. The Other who gives our lives meaning; the great Life Giver and Creator who reveals to us the eternity to which we all belong and for which we all long for with aching, restless hearts.

As our semester progressed and we danced from one great faith to another it became apparent to me that my instructor was not just a brilliant academician but was something/someone so much more. I saw a revealing; an unveiling taking place before my eyes and it was a great unveiling of the other in another. This gentle, ever smiling, caring man who stood before me was not simply teaching me about what others and I believed about God, he was revealing – in his teaching and in his person – who his great God we studied in class was all about.

As anyone can attest to transitions in life can be difficult, confusing times and my first year at Manhattan College was proving to be a very difficult time of transition for me indeed. I was the product of the Catholic school system of the Archdiocese of New York. I attended a Catholic grammar school and high school that had reputations not only for academic excellence but that was known for strict disciplinary codes. Life was much regimented at both school and students did not have to think about how their day would unfold. Expectations

were set daily and were expected to be met; time was accounted for and monitored; freedom of movement and thought did not exist. One did not need to think or react, one simply needed to do. Now this was a good environment to be in for many reasons for this environment kept a child on a straight path and helped one learn good habits and behaviour. Making the transition from this type of environment to the much freer and less regimented life of college, even a Catholic college such as Manhattan, was daunting for me.

I struggled greatly in the second semester of my freshman year with this new found freedom for several reasons. The first reason was the strict academic environment I had been exposed to for twelve years. The second reason was the lovingly strict world of my family. My parents loved my brother and me deeply (and still do) and like any good parents do they set up rules for living – rules that we were expected to obey and live by. To us as children and teenagers these rules often seemed unreasonable and out of sync with the rules found in many households of our friends and relatives. My brother and I grew up in the Bronx where life could be a challenge and temptations were many and so our parents saw to it that we kept ourselves on a steady course. So up until college I was „protected"so to speak both at home and in school. But with my transition to the relative freedom of college life and the relative lack of accountability one could find at the university, life became a little too much to deal with at times. There were so many decisions to make outside of what classes and what professors to take or not take. There were decisions to make about life. Decisions such as who to become friends with, what social activities to engage in and with whom and so many more day to day decisions about life that had to be made. For the first time in my life I was in a situation where I encountered people with belief systems, morals, ethics and modes of expression that

were so very different from what I knew. I began to get very stressed out in this new world of mine. It was too much for this fresh–person this new found freedom and the constant need and demand to make decisions was getting to me. Life was getting to be too much at this young an age. And so enter Anthony Rubsys…

One day I found my teacher Fr. Rubsys, asking me how I was. Out of the blue, unprovoked and for no reason that was apparent to me the question was asked. I lied and said I was fine inwardly aching to tell him the truth and to share my discomfort with him. Little by little, like the good instructor he was, he began to teach me through simple words and gentle gestures that I could trust him and I found myself believing and knowing that I could. And so one day when he struck up a conversation with me after class I found myself asking him if there was someplace we could go to chat. We went to his office and I began to pour my heart out to him sharing all my frustrations, insecurities, doubts and fears. He was, quite simply, amazing. In his patience, in his kindness, and in his caring concern this perfect stranger revealed to me the other. The compassionate other who lovingly seeks us out through the caring concern of this gentle man who sat across a desk from me. I later came to realize that this encounter with this humble priest was actually an encounter with the great other. Ever so slowly, ever so lovingly and ever so unselfconsciously in the caring concern and unassuming humanity of this priest. I found myself being drawn into an encounter with God would have lasting implications in my life.

And so began my mentorship and my friendship with Anthony Rubsys – a man who was amazing both inside and outside of the classroom. This man who longed to share whatever knowledge he could with his students was a sight to behold in the classroom. His mind never stopped working as he searched

for ways to draw his students into the dance. Class assignments and papers that were handed in were promptly by the next class with commentary and words of encouragement. Sometimes, if one put forth an exceptional effort or made a comment that our old professor truly liked he would draw a little smiley face next to one's words. Who would ever imagine that a college professor would draw little happy faces on one's assignments? But that was Anthony Rubsys and those happy faces were little mirrors into the soul and inner core of this gentle and loving g man. A soul that radiated the wonders and depths of God's love for his children, a soul that was a great and beautiful gift of the Creator to his creation; a soul that I came to cherish and to love.

As freshman years drew to a close Father Rubsys and I developed a relationship that I treasure even to this day. Now no longer his student in the classroom I became his student in life. With a gentle, loving ease and a patient reserve he took an interest in my studies and in my life and never failed to give sage and sound advice about either. He often went out of his way to introduce me to professors whose classes I would be taking or to offer an opinion as to what classes he thought I should be taking. It was during the time that I did not have Father as an instructor that he became my spiritual father opening my eyes, my heart, and my soul to the reality, wonder, and beauty of this great God who loves and cares for us. And this great God of ours always seemed to be at play somewhere behind the generous smile and twinkling eyes of Anthony Rubsys. I used to watch him feed the squirrels that came to him so often and likened his goodness and kindness to all of God's creatures to that of the great S. Francis. For like Father Francis our good Father Anthony never denied himself and his goodness to God and God's lowly creatures. It was amazing how he marvelled at creation – all of creation – and his marvel at

God's great work became your marvel for he had a unique and special way of bringing God into everything he did and everyone he met. Sitting at his feet became a source of great joy and as well as an unforgettable opportunity to learn and to grow.

It was not until a few semesters later that I found myself wandering back to Father's classroom for a class in New Testament Studies. It was in this class that I truly learned what a jewel this old professor of mine was. His knowledge of the subject matter was incredible, his ability to convey the material was stunning, and his desire to share the awesome reality of the Creator to his creator was breathtaking. What was most striking about Anthony Rubsys as a teacher was not his intellectual capacity and prowess. What was most striking and amazing was the love he had for what he taught and the pure joy he took in sharing what he knew with his students. What was quite clear to me once again in this New Testament class was that Father was not just teaching us a subject that he had a keen grasp of. What was quite clear to me was that he was once again leading us into a great dance of relationship with the Divine One who danced the universe into being and who longs to dance with his creation in an intimate, eternal dance.

Father, once again, proved his uniqueness as a teacher in yet another way. He provided his students with pictures to colour his words. Sometimes the pictures took the form of photographs of the Holy Land he shared with us during class time – photos that were projected on a screen that, in effect, somehow became living, breathing two dimensional images of what we were reading about. They have more substance and texture to his lectures and as a student in his classroom. I felt that I was almost walking along with Jesus and the early Christians as they travelled the dusty roads of Palestine and sailed its pristine seas. But Father was also able to print wondrous pictures in another way. Through the intense and intimate life he enjoyed with the

Other he was able to paint for us, his poor students, the picture of an awesome, loving God who loved and cared for us so much that he walked with us them and still walks with us today. This great God of relationship who invites us into the cosmic dance of infinity and love was introduced to me through the loving heart, brilliant mind and ever–present graciousness of my old professor. And my old professor was as subtle and as obvious as the one he revealed – it was awesome and heartbreaking to behold.

My experience with Anthony Rubsys did not end with my graduation from Manhattan College. For my „old professor" who was always „just as mean as ever" and I had struck up a relationship and friendship that would last for some twenty years, up to his death in 2002. No longer was he my teacher in the c college classroom; he was more. He was my teacher, mentor and guide in life. He was a loving friend, a patient mentor and my beloved spiritual father. He never failed to offer a shoulder to lean on, a hand to hold, and a heart that would listen and respond in love, and a mind and soul that were always willing and eager to think out loud with you. And life somehow became easier and more joyful because of him.

My old professor had instilled in me a deep and abiding love for sacred scripture and so, many years after obtaining my MBA from Manhattan College and many years after I was firmly entrenched in corporate America, I decided to return to school to pursue an MA in Scripture Studies from St. Joseph's Seminary in New York. Of course my old professor was delighted to heart that I was going to pursue these studies but he gently suggested that perhaps I should pursue my studies at Fordham University rather than at the seminary's Institute for Religious Studies. After quite a bit of discussion around this topic I was finally able to convince him that due to financial and time constraints Fordham was not an option. Not only did my dear old

professor have a very strong opinion about where I should take up my studies; he also had a very strong opinion about what he thought I should be doing with my life. So many times he would tell me that working in corporate America was not the right fit for me in his eyes and that I should be working in the worlds of academia. But, true to his gracious manner and style, he let events unfold according to what God had in mind and not what either he or I had in mind.

My first year at the Seminary's Institute for Religious Studies was interesting but disappointing. I remember sending Father Copies of term papers I had written for the two classes I had taken and getting back a note from him acknowledging receipt of my work but asking where I was in the papers for he felt that the student he had known at Manhattan was nowhere to be finding in these papers. He gently chided me in a later phone conversation for the lack of effort I had put into producing the papers telling me that I was capable of producing something much better than what I had handed in. I was amazed that after so many years had passed since I had sat at his feet in a classroom he still remembered me as a student and cared about the work I handed in at the Institute. Always the teacher, this humble priest.

After a break of two years I once again picked up my studies at the Seminary. Of course, Father was still insisting that I should study at Fordham but Fordham was not practical from either a financial or time perspective. I once again started sending my term papers and course work to my old professor and always eagerly awaited the card or note that would come back to me with his critique. It is quite interesting that I found myself working not only with my instructors at the Seminary as my intended audience but also with the one who had been my instructor in life in mind. My work needed to be high quality because my old professor would be perusing it and providing

a lively and helpful commentary on the finished product. I knew I was hitting the mark when he told me that he was learning from my papers. Ah, what a compliment! But an even higher c compliment came from him when one day I received a note from him that did not begin with the „Dear Cindy", but that began with the greeting „My Dear Fellow Scholar". Now this was indeed a humbling and gratifying compliment from such a great scholar as he! „Mamma mia!" As he would have so appropriately remarked. It was at this point that I knew I had been pouring everything I was and everything I had into my course work and that it was worth. It was worth it because I found myself once again dancing with the other and it was worth it because my brilliant old professor had told me so with his simple salutation of „My Dear Fellow Scholar".

As my studies at the seminary continued Father asked me what I intended to do once they were complete and I had my degree in my hand. I told him I was not sure and he once again started to gently suggest that I did not belong in a world of offices where people chased dollar–driven goals and dreams but I belonged in the world of a classroom where I could dream with others about the One whose I had been studying for so long. I told him that I found myself being pulled in this direction because I truly wanted to share what I had learned with others and because I wanted to give to others, in whatever poor way I could, the great gift of the love of God's word that had been given to me. Whenever we chatted about my studies and about my actually putting them to use, Father suggested, sometimes subtly and sometimes not so subtly, that perhaps I was in the wrong place as far as the work I did was concerned. „You are a scholar, Cindy. Your mind works differently than the minds of the people around you in your workplace. You belong in a classroom". In fact I remember receiving a card from him in which he had written, „Pray and hope in God's

time your wisdom will benefit many". His definite thoughts and comments about what I should be doing with the talents, loves and gifts God has given me have always struck a cord with me. They have taken root in a place deep inside me and rise up time and again like a subtle but pointed refrain. As many times as I try to shake free of his words I cannot for it is in these words that I hear the voice of the Other calling – in God's good time may the call be answered.

I received my degree from the Institute in 2003 – a bittersweet occasion. A sweet occasion because seven years of study and work have ended successfully; a sad occasion because the one who was responsible for not only helping me fall in love with God through his words as revealed in the bible but who also helped me on my journey towards this dance of discovery with God is not here to share and celebrate this success with me.

How I miss my old professor! I still speak to him and listen deep in my heart for his voice. I often hear him somewhere deep inside me telling me how proud he is of me and urging me to have courage to continue to dream God's dream for me. I still feel myself being touched by his words „you are a scholar, Cindy", and so, at the present time my great hope is to continue to pursue my studies, at Fordham University I might add, in order that I might pursue the dream of one day sharing with others what I love so much – God's living and effective word, sharper than any two edged sword. This love of the word of God was grafted onto to me by the loving and caring concern of a gentle and humble scholar; it has taken root and grown so effectively because of the sowed who sowed and tended the seed so lovingly. Please God, I can do the same for others.

I have been blessed in being selected to be an instructor by the Archdiocese of New York to teach an adult bible education class. What a humbling honour and rewarding experience it has been so far! Sometimes I think I catch a glimpse of my old

professor standing in the back of the classroom smiling his mischievous smile and saying, „Bravo, Cindy".

I have many memories of my old professor and so many of them are so dear to me. Being known as his fellow scholar was perhaps the greatest compliment he could have paid me, or so I thought. But it was being known and acknowledged as his friend by him that brought tears to me eyes and joy to my heart. Father always thanked me for remembering „my old professor" and for staying in touch with him. And one day, a few months before his unexpected death, he took me totally by surprise and thanked me for my friendship. I was stunned for I felt that the value added to his life by me had to be minimal since he was the one who was always giving so much in any encounter or conversation we had. He stunned you, always, in any conversation or encounter for the mundane always became the profound and in the profane things of this world he found true goodness and holiness. He found meaning in everything and everyone and always gave so much to all he met. He was always able to draw the meaning he found towards the Omega point of our lives – towards he One who is and who is to come.

Thank God for the life, the love, the friendship and the priesthood of Anthony Rubsys. A man who laboured in love for so many and gave so much; a man who leaves a stunning and valuable legacy; a man who has drawn so many of us into in intimately eternal dance with the great Other in our lives. Thanks are to God for the gift and blessing of Anthony Rubsys and eternal thanks to Anthony Rubsys for sharing his life with me and for drawing me into the Great Dance.

Pokalbiai

su prelatu Antanu Rubšiu

Nepriklausomybės metais prelatas profesorius Antanas Rubšys žurnalistų kalbintas ne kartą. Kalbėtasi dažniausiai apie prelato mėgstamiausią Knygą – Šventąjį Raštą. Šen ten blykstelėdavo vaikystės, jaunystės prisiminimai ar gyvenimo, anot prelato Antano, „anapus balos" nuotrupos, bet pokalbis vėlei sugrįždavo prie Šventojo Rašto – jo vertimo, biblinės pasaulėžiūros, Biblijos kalbų, svarbių teologijos ar biblinės antropologijos temų, akademinių studijų. Net pasakodamas apie save prelatas A. Rubšys išties pasakodavo apie žmogaus gyvenimą keičiantį Dievo Žodį.
Profesorius Antanas Rubšys buvo nuostabus pašnekovas. Mokėdavo ir kitą žmogų veikiai sudominti tuo, kuo pats degė. Gilius ir svarbius dalykus, ataustus didele gyvenimo patirtimi, mokėjo pasakyti trumpai, įtaigiai, netgi šmaikščiai. Pokalbiuose Vertėjas atsiskleidžia kaip tikėjimo, vilties ir meilės žmogus. Šiame leidinyje skelbiami keli išsamesni pokalbiai su prelatu Rubšiu.

„Biblija – geriausia knyga, kokią esu skaitęs!"

Habilituotas teologijos mokslų daktaras ir profesorius, kunigas prelatas, Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto, Kauno, Vilniaus, Telšių, Vilkaviškio kunigų seminarijų dėstytojas, Lietuvos katalikų mokslų akademijos akademikas Antanas Rubšys 1999-aisiais šio interviu atėjusią žurnalistę pasitiko nuoširdžia ir atvira šypsena. Jo draugija sušildė, o kartu sukaupė rimtam, bet džiugiam pokalbiui. Prelato knygos „Raktas į Naująjį Testamentą" (2 t.), „Raktas į Senąjį Testamentą" (3 t.), „Šventojo Rašto kraštuose" (3 t.), „Islamas: religija, kultūra, valstybė", „Ateikite ir pamatysite" – praturtino negausią lietuviškos teologijos biblioteką, o jo paskaitomis kasmet džiaugėsi daugybė studentų Lietuvoje ir Amerikoje. Keliauti ir kopti į kalnus mėgęs profesorius mielai pasidalijo mintimis apie gyvenimą, visuomenę, studentus, Bibliją ir tikėjimą. Taip nutiko, kad šis interviu publikuojamas tik dabar, prabėgus trejiems metams ir prelatą A. Rubšį jau palydėjus Amžinybėn.

Gerbiamas profesoriau, visuomenei esate žinomas kaip Senojo Testamento vertėjas. Kas paskatino šiam darbui?

Tai, kad mums reikia Dievo knygos gimtąja kalba. Dievo Apvaizda padėjo neplanuojant pasiruošti šiam tikslui. Jį įgyvendinti padėjo Amerikoje gyvenantis vyskupas Paulas A. Baltakis OFM ir Lietuvos vyskupai.

Mokėtės net aštuoniuose mokyklose – iš kur tokia meilė mokslui? Kur labiausiai vertėjo mokytis?

Dar vaikystėje norą mokytis įžiebė šeima. Didelę įtaką padarė pradžios mokykla, nes joje sutikau jaunų mokytojų, atidavusių

visas savo jėgas kaimo mokyklai. Šiauduvoje, nedideliame kaimelyje, dirbo jauni mokytojai iš Kauno. Mane uždegė jų entuziazmas padėti mokytis kaimo vaikui. Ir kitos mokyklos – Šilalės gimnazija, seminarijos Telšiuose, vėliau ir Vokietijoje, Italijoje, Jeruzalėje – puoselėjo mane, suteikė sparnus norui pažinti. Norint pamilti, reikia pažinti. Mokslas, į kurį mane vedė šeima, ugdė supratimą, jog būtina pažinti kitus, nes tik tuomet juos pamilsi. Šios krypties – nepažinęs nepamilsi nei savęs, nei kitų – laikėsi visos mano lankytos mokyklos.

Kaip išmoktoji hebrajų kalba ir Izraelio kultūros pažinimas veikė jūsų pasaulio suvokimą?

Labai pakeitė. Mūsų protas yra be galo veržlus: jis veda mus prie mąstymo ar sprendimų ribų, kada tikėjimas tampa reikiamybe. Dievo Knyga, Šventasis Raštas, tikėjimas, tikėjimo bendruomenė ugdo naują požiūrį į gyvenimą. Protas reikalingas, kad įrodytų tiesą, o tikėjimas, kad tiesa nesibaigtų ant tos liepto pabaigos, kurią pasiekia protas. Dievo Knyga ir Dievo Tauta, per kurią Dievas šią Knygą parašė, liudija, kad Dievas yra, kad Jis yra Kūrėjas ir rūpinasi žmogumi. Tai visiškai pakeičia žmogaus požiūrį į gyvenimą: ir protas, ir tikėjimas yra, sakyčiau, dvi kojos žengiant į ateitį. Dievo knygoje tiek daug žmogaus patiriamų bėdų ir sunkumų – tremtis, mirtis, nuodėmė, bet jų veikiama gimsta viltis. Protas labas dažnai neatranda tos vietos, kur ji užgimsta. Tikėjimas ir viltis liudija, jog Dievas yra Kūrėjas, besirūpinantis žmogaus ateitimi. Todėl Dievo Knyga ir Dievo Tautos istorija pateikia labai svarbų požiūrį į gyvenimą, kuriame labai dažnai pasitaiko liūno, duobių. Juos suprasti ir atrasti viltį nepakanka.

Apibūdinkite hebrajus – kuo jie skiriasi nuo senovės lietuvių?

Yra daug skirtumų. Mūsų tauta yra be galo įdomi ir turi savitą požiūrį į gyvenimą. Manau, kad mes savo praeities nepažįstame. O Šventojo Rašto tautos praeitis yra tūkstantmetė, ir joje regime žmogaus nuotykį su Dievu, kurio Lietuva

tuo metu nepatyrė. Mes turėjome daug dievų ir manėme, jog tai geriau nei vienas. Bet šis vienas Dievas yra ypatingas, nes Jis yra Kūrėjas. Dievo knyga apreiškė, kad Kūrėjas davė pradžią visatai ir pakvietė žmogų kurti. Tas skirtumas yra be galo svarbus – žmogus pakviestas kurti pasaulį su Dievu. Lietuvoje aš to nematau. Pagonybė buvo tauri, graži, bet nesukūrė to, kas yra vertinga kūryba Šventajame Rašte.

Dabar dėstote užsienyje, o Lietuvoje dirbate net šešiose aukštosiose mokyklose: kuo skiriasi buvimas dėstytoju nuo studentu?

Tai yra bendra – mokau mokytis, mokausi mokyti. Ta pati tiesa vyrauja ir anapus, ir šiapus Atlanto. Mokausi mokytis kartu su studentais. Matau jų veidus, šypsnius, nerimą, ir tas nuotykis mokytis su jaunu žmogui yra džiaugsmas ir privilegija būti kartu, kontempliuoti tiesą proto įžvalgomis ir tikėjimu, kuris mus kartais stebina, nes yra šuolis į kažką nepaprasto, t. y. Dievop. Amerikoje dažnai sutinku įvairių tautybių, religijų žmonių: katalikų, protestantų, stačiatikių, žydų, musulmonų, taigi galiu dalytis daugeriopa tikėjimo patirtimi. Tai labai nuotykinga. Esame lyg tarpduryje. Mokytojas yra asmuo, kuris padeda kitam atrasti bent dalelę tiesos, moko žengti, peržengti slenkstį, o tai dažnai yra labai skaudu. Lietuvoje studentai stengiasi išmokti, Amerikoje – kelti klausimus, diskutuoti. Tai ryškiausias jų ir mūsų studentų laikysenos skirtumas.

Kaip mokytojas ar dėstytojas galėtų prabilti į šiuolaikinį jaunimą, kad būtų suprastas? Kokia pagrindinė šiuolaikinio jaunimo savimonės problema? Jūs minėjote sąvoką homeless mind – kaip ją suprasti?

Homeless mind – tai „benamis protas". Technologija, biurokratija užgožia mus visus. Tiek daug žinių, informacijos, technologijų, poreikių – užmirštame, ko ieškome, ir tampame benamiais protais. Šių laikų filosofijos nuostata labai įdomi – postmodernizmas teigia, jog vienos tiesos nėra, bet yra daug tiesų. Protas stengiasi įteigti jaunam žmogui, kad to užtenka, todėl nelieka vietos dieviškam tikėjimui ir žmogiškam pasitikėjimui.

Mokytojo užduotis, ypač teologijos fakultete, – padėti jaunam protui ieškoti prasmės, rūpintis savimi ir kitais ne vien technologijų ir biurokratijos, bet džiaugsmo, vilties, ateities kūrimo plotmėse. Telydi džiaugsmas galią kurti. Mūsų šalyje tiek daug savižudybių todėl, kad *homeless mind* nepajėgia duoti žmogui pagrindo, ant kurio jis galėtų tvirtai atsistoti. Jaunam žmogui būtina sukurti erdvę, kurioje jis pajustų, jog jam reikia daugiau negu technologijos. Transcendencija leidžia pažinti toliau ir plačiau.

Ką šiandien žmonėms reiškia autoritetas?

Nepažįstu gerai Lietuvos, bet autoritetas yra svarbus kaip fizinis alkis ar troškulys. Didžiausia vertybė – daryti gera, vengti blogio – yra žmogaus širdies poreikis, šeimos poreikis. Svarbu, kad žmogus pajustų tą autoritetą savo širdyje, savo šeimoje, nes visuomenę valdo ekonomika, politika. Dešimt Dievo įsakymų ir yra šeimos bei žmogaus širdies, sąžinės autoritetas. Daryk gera, venk pikta – labai stiprus moralinis imperatyvas. Pagal postmodernistinę visuomenės mąstyseną, yra daug tiesų, bet nėra vienos, todėl kur du lietuviai – ten trys partijos. Tad reikia neužmiršti, kad sąžinė yra autoritetas, ir ji puoselėjama šeimoje.

Kaip mokytojas, jaunuolio ugdytojas, gali atrasti paramą Biblijoje?

Parama būtų labai didelė, jeigu Šventasis Raštas būtų išmintingai skaitomas. Biblija yra Kūrėjo žinia, kuri prakalbina žmogaus širdį. Žmogus, esantis tarpduryje, arba kelionėje, yra šnekinamas, kviečiamas į viltį ir kartu skatinamas pajusti, kas yra gera ir kas pikta. Ši samprata yra nepaprastai svarbi, ji gimsta žmogaus širdyje. Šventajame Rašte žodis „širdis" reiškia sąžinę. Tai centras, kur žmogus susitinka su pačiu savimi, pajunta poreikį išeiti iš savęs į kitą (Kitą), o tas kitas (Kitas) padeda ir jaunam, ir senam save suprasti ir nustebinti, kad yra kviečiamas kurti savo ateitį, padėti kitam, taip pat kurti pasaulį.

Ką reiškia Biblija Jums?

Tai geriausia knyga, kokią esu skaitęs. Paprastas pavyzdys: gerdamas alų, gali labai lengvai ištuštinti bokalą, o skanauda-

mas konjaką palengva juo džiaugiesi. Bibliją skaitai ne taip kaip kitas knygas: negali tiesiog versti puslapį po puslapio, ją reikia lėtai skaityti. Skaitant Šventąjį Raštą gimsta nuostaba, viltis, kad yra kažkas daugiau – tai nematomas, nenusakomas Kūrėjas, kuris paliečia tavo širdį, tavo alsavimą. Graikams žmogus yra dvilypis – turi kūną ir sielą, hebrajams – vientisas, įkūnytas „aš", todėl Knyga sako: tu imk, tu išgirsk, tu kurk – tęsk mano kūrybą savo asmenybėje, šeimoje, draugystėje, pašaukime, tarnauk Dievo kūriniui ir burk visuomenę. Šventajame Rašte dvi sąvokos – teisumas ir gerumas – (*zedeka* ir *hesed*) – labai šauniai išreiškia Dievo veiklą, tikslą. Skaitydamas Knygą tą tikslą pajunti. Kai meldiesi „Teateinie Tavo karalystė...", prašai apsireikšti Jo teisumui ir gerumui – tai skirta žmogų padrąsinti, išgydyti, suteikti jėgų, mylėti kitą (Kitą). Tai iš tiesų – geriausia knyga.

Koks žmogus turėjo daugiausiai įtakos Jūsų gyvenimui, sprendimams?

Tai buvęs parapijos kunigas Šilalėje, dabar prelatas emeritas Jonas Kučingis, kuris dirba Los Andžele. Jis mėgo knygas, buvo daug keliavęs, mokęsis Italijoje. Pamenu vieną jo kalbą, pasakytą man baigiant pradžios mokyklą: „Mėgstu kopti į kalnus. Alpėse užlipau į labai aukštą viršūnę, o ten pamačiau dar aukštesnių. Taip yra ir su knygomis, su mokslu – niekuomet nepasieksi pačios viršūnės. Protas ir tikėjimas gyvenime yra labai geri žmogaus bičiuliai".

Kas galėtų padėti šiuolaikiniam žmogui nepaskęsti informacijos pertekliuje? Kaip iš esteto tapti etišku žmogumi?

Žmogaus jėgomis rinktis tai, kas geriausia. Šiandien jam tiek daug pasiūlymų, tiek informacijos – taigi tik rinkis, o pasirinkęs būk ištikimas savo kelionėje. Visai kas kita yra girdėjimo, klausymosi poreikis. Renkuosi, bet kartu nesu atviras. Atskiriu, kas yra pelai, o kas – grūdai. Tada pajuntu, jog svarbu pasitikėti tais, kurie yra specialistai – mokslo, ekonomikos, sociologijos ar žiniasklaidos. Rinktis, bet kartu klausytis, kad išgirstum, –

tai paveiks žmogaus sveiką protą, nerimą, ir tada tavo sritis taps labai veiksminga, nuotykinga, nuolat veikli ir įdomi.

Ar Jūs – optimistas?

Optimistas! Nes žinau, kad nesu vienas, kad yra Dievas, kad Jis yra Kūrėjas, kuris myli žmogų, yra su žmogumi ir dėl žmogaus. Šią tiesą jaučiu aplinkoje – sutikto žmogaus šypsnys pasako, kad gyvenime yra daug deimančiukų, tik reikia atsibusti ir pamatyti. Tikėjimas net liūne padeda rasti išeitį, viltį. Todėl esu optimistas, žinau, kad reikia ir alkti, ir troškulį kęsti, ir nerimą patirti, bet kartu gyva viltis, kad tas, kuris vadinamas Visagaliu, padės man būti laisvam, ir ta laisvė taps prasminga man ir kitiems.

Tai, kas vyksta Lietuvoje, nuteikia optimistiškai ar pesimistiškai?

Nuteikia optimistiškai! Pažįstu tik jaunus žmones seminarijose, universitete, Kaune, Vilniuje, Telšiuose, Marijampolėje – tai mūsų ateitis. Magistrantų veržlumas, jų, sakyčiau, aukojimasis dėl ateities nuteikia pakiliai. Yra daug trūkumų, juk net ir saulė turi dėmių, bet esu optimistas ir sakau, kad yra gerai, bus geriau, bus labai gerai – tik reikia laiko.

Jūs daug keliavote, gyvenote įvairiuose kraštuose. Ką Jums reiškia kelionė? Ką reiškia Jūsų mintis, kad kelionė žmogų kuria?

Taip, tai išties žmogų kuria. Prieš kelionę jai rengiesi, o kai grįžti, sakai, jog kelionė sukūrė, t. y. atvėrė naujų platumų. Kelionė yra knyga, kurią skaitai labai intymiai, iki pačių mažiausių smulkmenų. Skrisdamas iš Amerikos į Europą, sėdžiu naktį lėktuve, lauke – 50 laipsnių šalčio; esu priverstas pasitikėti kapitonu, tuo tarnautoju, kuris kuria mano aplinką. Tuoj pat pajunti, jog kelionė išmoko pasitikėti. Randi kelią net nakties metu. Kelionė yra mokykla, kurioje daug išmoksti, sužinai, sutinki, tave užklumpa nuotykiai, o kartu labiau pasitiki ir tampi savarankiškesnis. Kai grįžti į namus, sakai: „A, tik asilas iš kelionės negrįžta arkliu". Po kiekvienos kelionės žmogus tampa vis gudresnis, vis sumanesnis. Gyvenimas taip pat

yra kelionė: mes keliaujame, einame „iš – į", iš vietos į vietą, nes esame tarpduryje.

Kas labiausiai nustebino grįžus į Lietuvą po tiek daug svetur praleistų metų?

Laisvė. Stebino laisva Tėvynė, mūriniai namukai vietoj šiaudinių trobų, vieškeliai, kuriais gali labai lengvai keliauti po kraštą, pažanga, kurią padarė Lietuva nepaisydama sunkumų, ir žmonių džiaugsmas. Kiek čia tebėra vargų, kiek sudužusių svajonių, tačiau jauni žmonės vis tiek veržiasi mokytis, aukotis kitų laisvei ir labui. Be to, jaudina džiaugsmas būti laisviems, jaunų žmonių pastangos kurti Lietuvą dar gražesnę. Susitaikymas, atleidimas vieni kitiems yra puoselėjami jaunų žmonių širdyse ir gyvenime, ir tai mane džiugina.

Esate parašęs įvadinius „Raktus" į Senąjį ir Naująjį Testamentus bei kitas su izraelitų kultūra supažindinančias knygas. Ar šiomis knygomis pasiekėte norėtą tikslą?

Nežinau, vienas Dievas žino. Tik viena galiu pasakyti – jas labai skaito anapus Atlanto, man davė tris premijas už jas, perspausdino Lietuvoje. Girdžiu žmonių atsiliepimų apie knygas ir spaudoje. Buvo norėta, jog tai būtų įvadas į Bibliją, kad ji būtų skaitoma, todėl, tikiuosi, tas tikslas pasiektas.

Kokie Jūsų ateities planai?

Vėlgi vienas Dievas težino. Norėčiau toliau rašyti, ketinu paruošti dar vieną seniai sumanytą knygą apie Jėzų ir Palestiną, bet vis nepavyksta, gal dėl to, kad tenka dėstyti. Taip pat skatinčiau rašyti ir mūsų jaunimą, magistrantus. Reikia spausdinti jų išmintį. Žurnalai publikuoja vertimus, bet mums reikia ir mūsų jaunimo darbų šiuolaikiniais klausimais.

Kalbėjosi Vaidilė Jesulaitytė, 1999-ieji
„Katalikų pasaulis" 2002 m. rugsėjis

„Šventojo Rašto studijos įkinkė į vertimo darbą“

JAV gyvenantis, bet dažnai į Lietuvos universitetus dėstyti atvykstantis prel. prof. Antanas RUBŠYS žinomas kaip Šventojo Rašto specialistas. Neseniai viešėjęs Lietuvoje prelatas mielai atsakė į „XXI amžiaus" klausimus. Šiandien spausdiname jo interviu pradžią, o pabaigą skaitykite trečiadienio, gruodžio 19-osios, numeryje.

Jūsų visas gyvenimas pašvęstas Šventojo Rašto studijoms ir vertimui. Kas paskatino atsiduoti šiam darbui?

Reikalas. Baigęs teologijos studijas Grigaliaus universitete ir tapęs kunigu Romoje, svarsčiau, ką toliau daryti ir kur tarnauti žmonėms, nes grįžti į tėvynę nebuvo jokios galimybės. Besvarstant man buvo patarta nevykti iš Romos, bet imtis Šventojo Rašto studijų Popiežiškajame Biblijos institute, nes tėvynei, buvo sakoma, reikės tos srities specialistų. Baigęs studijas Biblijos institute, ieškojau užuovėjos Jungtinėse Amerikos Valstijose. Apvaizda sudarė sąlygas dėstyti Šventojo Rašto egzegezę ir Biblijos kalbas seminarijų ir kolegijų studentams nuo 1953-ųjų iki 1990 metų, kol mane atrado Lietuvos Vyskupų Konferencija. Man buvo pasakyta, reikia išversti iš originalo kalbų Senąjį Testamentą. 1990 m. kovo 6 d. vertimo darbui mane paskyrė, Lietuvos Vyskupų Konferencijos vardu, Paulius A. Baltaikis, OFM, vyskupas lietuviams katalikams išeivijoje. Vyskupas P. A. Baltakis mane paragino – bemaž įsakmiai – ir pakinkė į vertimo darbą. Taigi, kaip matote, reikalas paskatino studijuoti Šventąjį Raštą ir įkinkė į vertimo darbą.

Jūsų pastangas vainikavo Senojo Testamento vertimas į lietuvių

kalbą. Dabar susikaupėte darbui prie Naujojo Testamento. Kokio pobūdžio yra jūsų studijos? Kokių sunkumų patiriate?

Lietuvos Vyskupų Konferencijos pavedimu yra daroma kun. Česlovo Kavaliausko atlikto Naujojo Testamento vertimo kukli peržiūra, rengiami trumpi komentarai ir įvadai į Evangelijas, Apaštalų darbų ir Apreiškimo Jonui knygas bei Laiškus. Vertimo peržiūros nepamainomas bendradarbis – Rimantas Meškėnas, Šv. Juozapo kunigų seminarijos Vilniuje profesorius. Jis – gausią pjūtį žadantis pasaulietis, Šventojo Rašto mokovas. Be to, Rimantas rūpinasi mano parengtų komentarų ir įvadų redagavimu.

Sunkumų atsiranda dėl lėšų stokos. Apskritai kalbant, knygų leidyba – nuostolinga. Panaši situacija ir su Šventojo Rašto leidimu. Planuojama iš naujo peržiūrėtą Naująjį Testamentą su įvadais ir komentarais išleisti pavasariop – 2002 metų Gavėniai.

Kokių Naujojo Testamento vertimo pasikeitimų sulauks skaitytojas?

Kaip jau užsiminta, vertimo peržiūra – tik kukli. Vertėjas, prieš iškeliaudamas Amžinybėn, man nusakė nemažai taisytinų jo vertimo vietų, pavyzdžiui, susijusių su teisumo sąvoka, kuri buvo sulietuvinta įvairiai: *teisingumu, teisybe, tiesa, tiesumu* ir pan. Teisumas – svarbi teologinė sąvoka Mato evangelijoje ir apaštalo Pauliaus laiškuose, ženklinanti Dievo užmojį išganyti, Dievo rūpestį dėl žmogaus ir kūrinijos, o *teisingumas* – Dievo *teisumo* padariniai žmogaus gyvenime. Jėzaus žodžiai: „Palaiminti turintys vargdienio dvasią: jų yra dangaus karalystė" skambės šiek tiek kitaip: „Palaiminti beturčiai dvasia, nes jų yra dangaus karalystė" (Mt 5, 3). Neturtas gali būti tikras ir ekonominis, bet turi dvasinę nuostatą. Evangelisto Mato priedas *dvasia* prie Jėzaus *beturčiai* perkelia kirtį nuo socialinės, ekonominės plotmės į asmeninę ir moralinę plotmę – į savanorišką neturtą, neprisirišimą prie turtų, buvimą dėl kitų.

Šventajame Rašte ekonominis neturtas yra blogis, kurį reikia šalinti: „Kadangi krašte beturčių niekad netrūks, todėl įsakau tau: „Ištiesk ranką vargšui ir beturčiui artimui savo krašte" (Įst 15, 11). Turtas nėra blogis savyje, nes žemėje gyvenant reikia turėti, tačiau turtas siejasi su pavojumi įsimylėti *turėjimą* ir užmiršti *buvimą* dėl artimo – dėl našlaičio, našlaitės, ateivio.

Tai tik vienas kitas pakeitimų pavyzdys. Pakeitimai daromi apsvarsčius kartu su R. Meškėnu pastebėtus vertimo bei redagavimo trūkumus.

Tie, kurie atsakingi už psalmių įvedimą į liturginio giedojimo tekstą, patiria keblumų. Psalmių vertimą sunku tam pritaikyti. Kokios daromos pastangos vertimo tekstą priderinant skambesniam giedojimui?

Jau prieš dvejetą metų į mane kreipėsi Liturgijos ir bažnytinės muzikos komisijos sekretorius kun. Artūras Kazlauskas psalmių pritaikymo recitavimui ir giedojimui reikalu. Sutarėme, kad reikia pasikviesti i talką poetus. Pasiūliau poetę Aldoną Puišytę. Poetė mielai ryžosi imtis psalmių supoetinimo darbų. Prieš metus gavau peržiūrai iš kun. A. Kazlausko rankų jau supoetintą Psalmyną. Poetė A. Puišytė savo užduotį atliko puikiai ir, gerbdama Psalmyno žodžių bei vaizdinių prasmę, padarė psalmes, kun. A. Kazlausko (ir mano) supratimu, patogesnes recitavimui bei giedojimui. Šiemet spalio 24-ąją „Katalikų pasaulio" direktorius R. Meškėnas davė man maketuoti parengtą naujo Psalmyno tekstą. Esu labai dėkingas poetei A. Puišytei ir kun. A. Kazlauskui už įdėtą triūsą ir širdį. LVK pavedimu, naujojo Psalmyno leidimu rūpinasi leidykla „Katalikų pasaulis". Dievui laiminant, turėsime Psalmyną, priderintą skambesniam giedojimui, kaip 2001-ųjų Advento dovaną.

Savo knygoje „Raktas į Senąjį Testamentą" apie pranašus taip rašėte: „Pranašai yra asmenys, kurie, kartą sutikti, lieka neužmirštami. Jie lieka su tavim ir tavyje, tu jauti juos greta, kad ir kur jie būtų gyvenę, tariesi su jais, bandai lygiuotis su jais". Gal galėtumėte

plačiau papasakoti apie bendravimą su jais? Ką patartumėte skaitytojams? Kaip mums patiems reikėtų su jais kalbėtis?

Pranašai – Dievo tautos sąžinė. Pranašas: kas jis ar ji? Pranašas *praneša*, kad Dievas *yra* ir *kuria dabar*, nes yra pašauktas iš Dievo šaukti žmogų apsispręsti *dabartyje*, kuriant ateitį kartu su Dievu. Pranašui būdinga tiesioginė patirtis Dievo, šaukiančio jį šaukti žmogų į nuosprendį, nes ateitis prasideda *čia ir dabar*. Užtat pranašas ir kalba apie tai, kas yra ir kas dar bus, priartindamas tai, kas jau buvo. Dabartyje gimsta viltis. „Liūtas suriaumojo, kas nebijos? Viešpats Dievas kalbėjo, kas atsisakys pranašauti" (Am 3, 8). „Stokitės ant kryžkelių ir pasižvalgykite! Pasiklauskite senovės takų, kur yra gerasis kelias" (Jer 6, 16). Pranašai įvardija dabarties jėgą.

Senajame Testamente karaliai rūpinosi tautos gerove – saugumu, o pranašai – Sandoros tautos ateitimi, kuri prasideda dabartyje. Karaliams būdingas trumparegiškumas. Pranašai sielojasi amžinu Dievo rūpesčiu dėl žmogaus gyvenimo prasmės ir laimės vizijos. Pranašų *žodis iš Dievo* nėra primestas žmogui, bet yra amžinybės balsas žmogaus širdyje ir liudija, kad žmogus iš esmės – ir svarbiausia – priklauso ne šiam pasauliui, bet Dievo karalystei. Pranašai skelbia, kad žmogus yra pavaldus aukštesniam ir reiklesniam pašaukimui, negu bet kokia žmogiška valdžia gali įsakyti, negu bet kokia žmogiška išmintis gali pateisinti, negu net kokios žmogiškos pastangos gali įgyvendinti.

Istorija – dviakė, įvykiai turi ir datą. Savyje įvykis – aklas, o žodis savyje – tuščias. Tikėjimo istorija turi ir įvykį, ir žodį – du veiksnius. Pranašai žodžiu iš Dievo nusako įvykio prasmę. Jie reiškėsi pervartos ir lūžių – istorinių suiručių – metais, kai žmonės mėtėsi iš vietos į vietą, visuomeninės gijos iro ir vėl mezgėsi, politiniai veiksniai žlugo ir vėl kilo.

Netikrumas ir nerimas aitrina prasmės ir laimės klausimus. Dabartis pasirodo labai nesaugi, nes yra trapi ir keičiasi

be įspėjimo. Pranašas *žodžiu iš Dievo* aptaria Kūrėjo ir kūrinio santykį: žmogus, sukurtas džiugiam klusnumui, savo įžūlumu Dievui ir smurtu artimui sukuria chaosą – liūną. Pranašai primygtinai kalba apie poreikį klausytis ir grįžti prie Kūrėjo, kviečiančio kūrinį priimti savo trapų, bet orų žmogiškumą be perstojo judančioje nuosprendžio kryžkelėje. Kūrėjas ne tik *sukūrė pradžioje*, bet ir *kuria dabartyje* savo Tautą, žmogų – vyrą ir moterį – tautas ir Visatą. Tikėjimas *kūrimu* gimdo viltį.

Norint pamilti pranašus, reikia skaityti jų *žodžius iš Dievo*. Pranašai pakeitė pasaulį! Kaip mes galime pakeisti pasaulį? Po truputį, pradėdami nuo savęs... Juk *žodis iš Dievo* – jėga, kuri griauna, kad atstatytų. Svarbu ryžtis žygiui, kad pasaulis būtų svetingesnė vieta. Kiekvienas žmogus – dalelytė nepaprastai didelės Visatos. Žmogui patikėta dalį tiesos – svetingumo – perduoti kitiems. Žmogus – Dievo svetingumo veiklos apraiška.

Kalbėjosi Elona Gubavičiūtė
„XXI amžius". 2001 m. gruodžio 14 d. Nr. 94

„Žmogus yra apdovanotas atskirti gera nuo pikto"

JAV gyvenantis, bet dažnai į Lietuvos universitetus dėstyti atvykstantis prel. prof. Antanas RUBŠYS žinomas kaip Šventojo Rašto specialistas. Neseniai viešėjęs Lietuvoje prelatas mielai atsakė į „XXI amžiaus" klausimus. Penktadienio numeryje spausdinome pirmąją jo interviu dalį, o šiandien skaitykite antrąją dalį.

Dievo įkvėptas Šventasis Raštas yra pripažintas įvairių krikščioniškų tradicijų. Jūs parengėte naują Senojo Testamento vertimą lietuvių kalba. Ar kitos krikščioniškos konfesijos pasinaudojo jūsų vertimu? Ar buvo bendrų pasitarimų? Koks šių pasitarimų rezultatas, panaudojant jūsų vertimą visai lietuvių tautai?

Taip! Visiems krikščionims – ir Katalikų Bažnyčiai, ir protestantų bei ortodoksų bendrijoms – Šventasis Raštas yra Dievo Knyga, o ne Knyga apie Dievą. Anot Tautų apaštalo Pauliaus, „...Dievo įkvėptas ir naudingas mokyti, barti, taisyti, auklėti teisumui, kad Dievo žmogus taptų tobulas, pasirengęs kiekvienam geram darbui" (1 Tim 3, 16).

Mano Senojo Testamento vertimu pasinaudojo Lietuvos Biblijos draugija, 1999 metais išleisdama ekumeninį Biblijos, arba Šventojo Rašto, leidimą. Be to, pasirodė leidimas be deuterokanoninių knygų ir Psalmynas kartu su ekumeniniu Naujuoju Testamentu. 2001-aisiais pasirodė ir kišeninis Biblijos, arba Šventojo Rašto, ekumeninis leidimas.

Pasirodžius mano bandomajam Senojo Testamento leidiniui (Putnam, CT; 1992–1995), Lietuvos Biblijos draugija panoro pri-

sidėti prie jo skleidimo. „Kad galėtų gauti finansinę Jungtinių Biblijos draugijų paramą, – rašo kun. Vaclovas Aliulis, Lietuvos Biblijos draugijos prezidentas, *Prizmės* žurnale, – turėjo prisitaikyti prie reikalavimų, visame pasaulyje jos taikomų Biblijos leidiniams: nedėti teologinių komentarų, į atskirą bloką išskirti Senojo Testamento deuterokanonines knygas. Vyskupų Konferencija ir vertėjas sutiko, kad LBD rengtų tokį leidinį, siūlytų pataisų bei patobulinimų vertimo tekstui". Gaila, kad tarpkonfesinė redakcijos komisija, neturėdama hebraisto, rėmėsi tik prancūziškais bei angliškais ekumeniniais vertimais, literatūrinės lietuvių kalbos išmanymu ir savo išmone, įterpė esminių pataisų ir savitų bei miglotų patobulinimų, net nepranešdama ir nepasitardama su vertėju. Įvesdama savitą hebrajiškųjų raidžių perrašymą, ji ne tik jo nuosekliai nesilaikė, bet ir sukūrė sumaištį asmenvardžių ir vietovardžių rašyme. Tiesa, LBD redakcinė komisija dirbo Lietuvoje, o vertėjas buvo toli, už Atlanto. Vis dėlto labai nusivyliau, – drauge su kun. Vaclovu (*Prizmė*, 2000/4), – nes esminės pataisos ir saviti migloti patobulinimai be vertėjo žinios – sutikimo – daro ekumeninį leidimą kitokį. Beje, LBD redakcinė komisija ne sykį tarėsi su vertėju dėl neesminių pataisų ir patobulinimų.

Ekumeninis LBD leidimas yra svarbus Lietuvai. Svarbus, kad tokio leidimo sulaukėme; svarbus, nes patrauklus išvaizda; svarbus, nes lengva su juo visur keliauti. Duok Dieve, kad raidžių perrašymo bėdos ir kiti migloti įvaizdžiai nekliudys toliau tikslinti Knygos iš Dievo vertimą į lietuvių kalbą. Atmintis, tautos tikėjimo atmintis ir sklandi Knygos iš Dievo kalba skatins jos skaitymą.

Tyrinėdamas Dievo išrinktosios tautos ir pirmųjų krikščionių istoriją bei su Šventuoju Raštu susijusius kraštus, tautas ir religijas, susidūrėte ir su musulmonų religija, ir tos religijos išpažinėjais. Juk 1987 metais esate išspausdinęs knygą „Islamas: religija, kultūra, valstybė". Šiandien iškyla musulmonų religijos išpažinėjų, tiek san-

tūriųjų, tiek kraštutiniųjų, vaidmuo, reikšmė ir net grėsmė Vakarų pasaulio kraštams ir tautoms, jų kultūrai ir civilizacijai. Kokia jūsų pažiūra į šių dienų pasaulio situaciją po teroristų iš Rytų išpuolio ir Vakarų kraštų, ypač JAV, pastangų apsisaugoti ir net sunaikinti teroristų lizdus Rytuose? Gal savo atsakymą galite praturtinti Šventojo Rašto išmintimi?

Šių dienų pasaulio situacija po Osamos bin Ladeno ir „Al Qaida" teroristų išpuolio yra kraupi, tačiau tai nėra karas tarp islamo ir krikščionybės ar tarp Rytų ir Vakarų. Veikiau šių dienų pasaulio situacija yra bendros Jungtinių Tautų – ir Vakarų, ir Rytų – pastangos teisti kraupaus O. bin Ladeno ir „Al Qaidos" teroro nusikaltėlius. O. bin Ladeno ir „Al Qaidos" islamas yra islamo parodija – vulgarus talibų „grynojo islamo" skelbiamas fanatizmas.

Tiesa, musulmonų džihadas – pastangos skleisti islamą, mesijinė savimonė buvo ir yra stipri. Tačiau Koranas draudžia naudoti prievartą skelbiant islamą. „Religijoje negali būti prievartos" (Koranas, sura 2,256). Šis Korano principas daugeliui islamo kartų buvo pakantumo norma. Mahometui mirus, islamas metėsi jėga nešti žmonijai savo tikėjimą. Islamas yra religija–kultūra–valstybė. Arabų armijos išėjo su kardu suislaminti tuometinį pasaulį, lyg paneigdamos reiklųjį Korano principą. Arabai didžiavosi naujai pasiekta politine islamo vienybe. Be to, iškilo genialūs karvedžiai, kuriems, parūpo galimybės ieškoti grobio turtingose Arabijos pusiasalio, Bizantijos, Persijos valdose. Dažnai teigiama, kad musulmonų armijos, verždamosi per senąjį pasaulį, privertė ginklu užkariautas tautas tapti musulmoniškomis. Tai nėra istorinė tiesa.

Musulmonai nežudė tų, kurie atsisakė priimti jų tikėjimą. Žinoma, ir tada, kaip ir dabar – pervartos ir lūžių metais – tarp musulmonų buvo fanatikų. Musulmonų karvedžiai ir kalifai nesistengė dauginti musulmonų prievarta. Jie kur kas labiau domėjosi grobiu – duokle ir mokesčiais.

Žmogaus santykį su Dievu musulmonai suvokia kitaip nei krikščionys. Anot islamo, žmogus – Adomas ir Ieva – yra sukurtas ypatingu būdu, apdovanotas galia kalbėti, suprasti, mokytis, atskirti tai, kas gera, nuo to, kas pikta, tai, kas teisinga, nuo to, kas klaidinga. Adomas buvo sukurtas kaip Dievo kalifas – įgaliotinis žemėje. Būdamas Alacho įgaliotinis ir pirmasis žmogus kūrinijoje, Adomas buvo ir pirmasis pranašas, siųstas mokyti apie Dievą. Per Adomą žmonijai buvo duotas aiškus įstatymas – islamas. Jis buvo ir amžinai lieka atsidavimas Dievui. Nenuostabu, kad islamas teigia, jog visi žmonės gimsta kaip musulmonai: nekalti, tyri ir laisvi. Gimtosios – pirmapradės – nuodėmės sąvoka yra priešinga islamui. Ribotam kūriniui nėra nuodėmė gimti silpnam ir trapiam bei būti silpnam ir trapiam. Kuo žmogus tampa po gimimo, priklauso nuo aplinkos ir išorinės įtakos. Religija ženklina visą žmogaus *tikėjimišką, kultūrinį ir politinį* atsidavimą Dievui. Religija yra musulmono gyvenimas; žmogaus gyvenimas pagrįstas šariatu – teisėtvarka – „liepimu daryti gera ir draudimu blogai elgtis". Vakarų kultūrinis pranašumas – slegiantis iššūkis islamui ir musulmonų religijai bei gyvenimo būdui. Mat reikia apsiprasti su kultūra ir gyventi pasaulyje, valdomame kitatikių, kuriems, nežinia kodėl, sekasi. Būdinga, kad islamo valstybei subirus į karalystes, respublikas bei diktatūras, ir civilizacijai nusmukus, islamas lieka tas pats savo religija – tikėjimu. Kultūrinis Vakarų pranašumas ir skirtingas islamo valstybiškumas – šiandienis islamo tragizmas, kuris reiškiasi kraupiu O. bin Ladeno ir „Al Qaidos" vulgariu islamu.

Vatikano II Susirinkimas pareiškė: „Mūsų metu, kai žmonija vis labiau vienijasi ir ryšiai tarp įvairių kraštų darosi glaudesni, Katalikų Bendrija su didesniu atsidėjimu žvelgia į savo santykius su nekrikščionių religijomis. Vykdydama savo uždavinį – ugdyti vienybę ir svetingumą ne tik tarp atskirų žmonių, bet ir tautų, pirmoje eilėje ji kreipia dėmesį į tai, kas vi-

siems žmonėms yra bendra ir veda į tarpusavio draugystę. <...>. Katalikų Bendrija... su pagarba žvelgia į musulmonus, garbinančius vieną Dievą – gyvą ir esantį iš savęs, gailestingą ir visagalį dangaus ir žemės kūrėją, kalbėjusį žmonėms.

<...>. Nors Jėzaus jie ir nepripažįsta Dievu, bet gerbia jį kaip pranašą ir gerbia mergele likusią jo motiną Mariją bei kartais net pamaldžiai jos šaukiasi. <...> Be to, jie laukia teismo dienos, kada Dievas atlygins visiems prikeltiesiems žmonėms. <..>. Nors šimtmečių būvyje tarp krikščionių ir musulmonų buvo kilę daug nesantaikos ir priešiškumo, šventasis Sinodas ragina visus pamiršti praeitį, stengtis vienas kitą nuoširdžiai suprasti ir bendromis jėgomis saugoti bei nešti žmonėms socialinį teisingumą, dorinį gėrį, taiką bei laisvę".

Kas dar skaitytojui žinotina?

Sakoma, kad apetitas ateina bevalgant! Imk ir skaityk Šventąjį Raštą! Kviečiu domėtis Knyga iš Dievo, nes ji kalba apie dabar, prakalbindama skaitytoją dabarties raizgyne, duobėtame gyvenimo kelyje ir primindama žmogui Tiesą – *amžinąją gyvenimo atmintį.*

Kalbėjosi Elona Gubavičiūtė
„XXI amžius". 2001 m. gruodžio 19 d. Nr. 95

„Nebūkite mulkiai – kurkite ateitį"

Tai prelato Antano Rubšio (1923–2002 m.) raginimas, kurį jis ne kartą išsakydavo ir jaunam, ir jau daugiau gyvenimo patirties įgijusiam žmogui.

Nepastebimai prabėgo metai, kai pernai, rugpjūtį, Lietuva pasitiko jo žemiškuosius palaikus, sugrįžusius iš tolimojo Niujorko. Šįkart – jau visam laikui.

A. Rubšys pradėjo savo studijų kelią Telšių kunigų seminarijoje, vėliau tęsė mokslus Eichštato seminarijoje, Romoje, seniausiame katalikiškame Grigaliaus universitete, studijavo teologiją ir Šv. Raštą, Jeruzalėje, popiežiškajame Biblijos institute – hebrajų kalbą bei archeologiją. Jis dalyvavo daugelyje archeologinių ekspedicijų Irane, Irake, Turkijoje, Graikijoje. Nuo 1965 metų iki pat pensijos jis buvo Šv. Rašto ir biblinių kalbų profesorius Manheteno kolegijoje, Niujorke. Paskutinį savo gyvenimo dešimtmetį nuolat grįždavo į Lietuvą, dėstė Šv. Raštą seminarijose bei universitetuose. Tai – tik fragmentai iš turtingos A. Rubšio biografijos.

Mūsų žemiečio, kunigo, Šv. Rašto vertėjo, daugelio knygų autoriaus, Nacionalinės premijos laureato, žemiškieji palaikai ilsisi Laukuvos bažnyčios, kuri stovi ant aukščiausios kalvos, palyginti su kitomis Lietuvos bažnyčiomis, šventoriuje. Tai yra simboliška, galvojant apie amžiną atilsį kunigą ir jo gyvenimą bei nuveiktą didžiulį darbą. Jis pirmą kartą Lietuvos istorijoje išvertė Senąjį Testamentą iš originalo (hebrajų, aramėjų, graikų) kalbų.

Jis neveidmainiavo, kaip tie, kurie ieško tik naudos sau. Su visais jis elgėsi vienodai maloniai bei pagarbiai. Du jo būdo

bruožai, kuriuos labiausiai prisimenu, – kuklumas ir optimizmas – regis, geriausiai jį charakterizuoja. Įdomu, kad A. Rubšys, Antrojo pasaulinio karo nublokštas į Vakarus, išliko ne tik lietuvis, bet ir žemaitis. Vertimų bei knygų redaktoriai kartais net ir nesuprasdavo jo originalių žemaitiškų pasakymų. Stebina ir tai, jog jis dažnai aukodavo Mišioms prie Stebuklingojo Požerės bažnyčios Atsimainymo altoriaus. Tai rodo jo gilų ryšį su gimtąja žeme bei jos žmonėmis. Nors ir apkeliavo beveik visą pasaulį, lankėsi garsiose katedrose, tačiau nuošali kaimo bažnytėlė Požerėje bei kitos brangios gimtinės vietos kurstė jo fantaziją, jį palaikė keliaujantį.

Tokių kelionių metu 2000-aisiais Jubiliejiniais metais ir man teko garbė sutikti A. Rubšį Amžinajame mieste Romoje. Tais metais minint Šv. Kazimierą (kovo 4-ąją) Lietuva buvo pakviesta švęsti savo Jubiliejines dienas drauge su popiežiumi Jonu Pauliumi II Vatikane. Ta proga Lietuvos televizija sukūrė dokumentinį videofilmą „Kelionė". Žinoma, į jį pateko tik maža A. Rubšio minčių dalis.

Štai jo iki šiol nepublikuotos mintys.

Kodėl žmonėms būtina aplankyti tas vietas, kuriose pirmą kartą buvo skelbiamas Dievo žodis?

Labai įdomu, kodėl žmogus keliauja, veržiasi į kitas šalis? Graikai tai darė, mes tai darome, Kolumbas tai darė... Mūsų leitmotyvas yra kelionė. Dievas prakalbino žmogų su nerimu – ieškok, kas geriau, kur giliau, ką gali padaryti gyvenime. Kelionė yra vienas iš svarbiausių dalykų mūsų gyvenime. Dvi poros, kurios keliauja, – Abraomas ir Sara, Odisėjas ir Penelopė. Bet koks čia yra skirtumas? Abraomas keliauja su viskuo, ką turi (su šeima, galvijais, manta), nuo šulinio iki šulinio, nuo miesto iki miesto. Ieško to, ką Dievas stato, daro. Ką veikia Odisėjas, Penelopė? Jis grįžta į namus, į tą pačią salą. Penelopė audžia ir išdrasko tai, ką išaudžia. Kita vertus, Abraomas ir Sara ieško

ateities, o graikų herojai grįžta į praeitį nieko nepasiekę. Bet kartu abi istorijos mums yra reikšmingos. Juk Odisėją ir Iliadą skaitome, nes jie yra mūsų kultūros prototipai – smalsumas, veržimasis... Tuo tarpu Abraomo istorija – tikėjimo istorija. Jis girdėjo Dievo žodį: „Aš tau duosiu ir šeimą, ir kraštą ir tu būsi palaimintas žmogus".

Žmogus ieško daug ko: ir gūžtos, ir šeimos, ir kad būtų palaimintas. Vakarų žmogus turi dvi poras kojų – hebrajų ir graikų. Hebrajų pora jis keliauja į ateitį, kurią kuria Dievas.

Kaip Jūs manote, ar žmonės, leidęsi į kokią kelionę ar piligrimystę, labiau patiria vidinį išsilavinimą? Galbūt tai galima pajusti ir namuose? Kodėl būtina vykti kad ir į Šventąjį miestą Romą?

Tiesa, galima ir vietoje tai padaryti. Mūsų prigimtis yra labai įdomi. Mes esame smalsūs, turime pažinti bei susipažinti su kaimynu. Pasaulis yra labai platus, tas veržimasis žmogaus, ir ne tik Kolumbo, Koperniko, Pauliaus, bet ir į Menulį, Marsą. Kodėl? Mums įdomu, kaip viskas prasidėjo. Mūsų laikų žmogus siekia suprasti, suvokti, kas mes esame. Skaitai mokslo žmonių įžvalgas ir nustembi. Esame žvaigždžių dulkės, taip?!! Tas pats susikūrimas ir galaktikų, ir žvaigždynų, jų mirtis, žlugimas sukūrė daug dalykų aplink mus. Pasaulis yra labai senas ir kiek savyje žemė turi – medžiagą, gyvybę, sąžinę bei norą pažinti, pajusti, kur yra mūsų ribos. Prisiminkime olimpiadą. Čia iškyla mūsų ribos. Kas greičiau, aukščiau, toliau, kiek tai kainuoja žmonėms... Lenkiu galvą ir prieš tokį darbą. Nuostabus dalykas. Žmogus nenuorama, žmogus – galiūnas. Klajūnai mums sukūrė labai daug – ateities vizijas.

Ką teikia žmogui nuolatinis veržimasis į dar nepatirtą, nežinomą dalyką? Kiek gali turėti įtakos ateityje lietuvių tautos veržimasis į Šventąjį miestą Jubiliejiniais metais?

Išalkstame ir kyla tas poreikis keliauti. Žmogaus pašaukimas – būti, tapti. Tas reikalauja judėti. Paimkime šeimą, kur augame, išeiname iš jos į mokyklą, į platų pasaulį – yra pašau-

kimas būti, tapti. Nesėdėti vietoje, bet eiti iš per... į...nuolat. Tai otropologinis momentas mūsų gyvenime. Mūsų amžius yra labai įdomus, tas išėjimas iš daugelio būklių, per ekonominę krizę į ateitį. Be ėjimo nieko nėra. Žiūrėkite, mūsų atmintis: atsimename, pasakojame, įvardijame. Mūsų tikėjimas remiasi žydų patirtimi. Mes žinome, jog Dievas žmogų prakalbina. Tai sukūrė vietas ir laiką, liudijimą. Dabar mes jį sudabartiname švęsdami, keliaudami. Erdvė, laikas – be galo platūs. Mums reikia ir vietos ir datos, kad pajustume, jog esame ir su vieta, ir su įvykio data. Tas žodis, įvykis, kurį mes išgirdome būdami Romoje, visus pagavo. Tada matai, jog žmonės, kurie iš kitur atkeliavo, yra pavargę, kad autobusas buvo sugedęs. Nepaisant to, jie yra džiugūs... Iš kur ta jėga?

Atmintis ir pasakojimas yra be galo svarbūs mums. Bažnyčioje susitinki su tuo, kas svarbu, svarbiausia. Nors ir pavargę kelionėje, pajuntame, kad mes švenčiame tą įvykį ir datą, ir tuo būdu esame namie. Esame ne klajūnai, bet taip pat mylimi To, kas apsireiškia, kurio metus švenčiame šiais laikais.

Kaip Jūs vertinate tai, jog lietuviai atvyko į Romą švęsti Jubiliejinių metų?

„Apglušintas". Nustebintas. Niekuomet nemaniau, kad tai įvyks. Tiek lietuvių! Varguoliai eina pas popiežių, kalba savo kalba, ir popiežius supranta juos. Stebuklas!

Gal galėtumėte pasidalyti kokiu nors asmeniniu išgyvenimu, įspūdžiu?

Roma man liko labai brangi vieta, brangūs laikai joje. Aš mačiau pagoniškąją, krikščioniškąją ir šiuolaikę Romą. Kaip studentas Romoje buvau aštuonerius metus. Dabar nuvažiavęs ten aš vis savotiškai atsinaujinu, pamatau , jog žmonės vis lanko tuos griuvėsius. Kodėl? Ką jie ten mato? Žmogaus drąsą kurti. Dabar girdisi kalbant, kad Jeruzalė – tikėjimas, filosofija, protas – ir Roma – mūsų Vakarų kultūros pamatai.

Tikėjimas. Kuo jis remiasi, kas tai yra? Ar tai – tiesų ryšu-

lys, ar asmuo? Štai kad ir popiežiaus Jono Pauliaus II asmuo. Jis yra įdomus popiežius. Tokio kito nebus. Jis siekė ir siekia keliauti. Kiek jis apkeliavo? Dėl ko? Kad pasakytų: „Dievas žmones myli ir rūpinasi žmonėmis".

Visko Romoje yra. Yra moderni Roma su diskotekomis, bet Romos širdis yra krikščionybė, tikėjimas. Studijuodamas čia pajutau, jog nesame vieni, jog visas pasaulis girdi, kad Jėzus Kristus yra tas pats šiandien, vakar ir visada.

Jums neblogai pažįstamos ir gimtosios Kristaus vietos – Šventoji Žemė. Kas Jus vis traukia ten sugrįžti?

Aš skaičiau Dievo knygą, keliaudamas į Palestiną mačiau žodžių prasmę, o nukeliavęs išgirdau tų žodžių prasmę. Matyti aplinką, vietas, būti ten, kur Kristus gyveno savo laiku, – nenusakoma. Visada grįžtu iš ten atjaunėjęs, atšviežėjęs. Ypač mums lietuviams, kadangi mes turime blogą Izraelio ar kitų tautų įvaizdį, labai svarbu pajusti, jog yra tauta, kuri ta žeme rūpinasi ir kaip vieni kitais rūpinasi Izraelyje.

Tiesa, daug kartų ten buvau. Pradėjau keliauti į Šventąją Žemę dar studentas, paskui – kunigas. Mane labai domina Šv. Raštas, archeologija. Vienu metu kasinėjant buvau ant piliakalnio net porą mėnesių. Mačiau akimis Rašto prasmę. Palestinoje pusę metų lankiau intesyvią hebrajų kalbos mokyklą ir dabar, kai girdžiu tą kalbą, girdžiu ir prasmę. Pažinau žmones, kraštą, skaičiau Dievo žodį, keliaudamas per kaimus, kalnus, piliakalnius. Tada tikrai girdėjau tą Dievo žodį, ne tik mačiau.

Šventoji Žemė. Kokį įspūdį ji man padarė kaip žemė? Žemė yra daug kur skurdi, daug kur graži. Kas padaro ją brangią? Žmonės, kurie ją myli. Žydas, arabas arba katalikas – visiems ta žemė yra miela, ir tai padaro ją gražia Šventąja Žeme. Kai keliauji per dykumą, kalnus, matai žmones, augmeniją, gyvūniją. Kiekvienas kaimas ar miestelis turi savo istoriją, susietą su daug kuo. Bet tuo pačiu metu prisimeni Jėzaus gyvenimą ir apie ką jis kalba: nesikrimsk, bet rūpinkis. Kodėl nesikrimsk?

Štai gėlė auga, bet jai trūksta vandens. Ji laukia mūsų pagalbos. O Palestinoje reikia kiekvieną lašą taupyti. Vargas, jeigu jis nukrenta ne vieton. Vanduo yra labai brangus. Už jo stiklą gali gauti dangaus karalystę. Ne už alaus bokalą, bet už vandens stiklą.

Kodėl tiek žydas, tiek arabas myli savo kraštą?Kadangi ten gyvena tie, kurie tikrai yra brangūs: žydui tai – Abraomas, krikščioniui tai – Jėzus, musulmonui tai – Mahometas.

Tačiau Šventojoje Žemėje religijos sunkiai pasidalija istorinėmis šventomis vietomis. Kaip Jūs tai vertinate?

Skaudu. Pavyzdžiui, kas valdo Kristaus bazilikos raktus? Musulmonai. Krikščionys nesugeba atrakinti durų, ir anais laikais tai buvo pavesta musulmonams. Religija yra kirvis ir palaima žmogui. Bet šiais laikais ir žydas, ir musulmonas mokosi, kaip surasti toleranciją, pajautą. Taigi – mokosi. O religija gali būti labai kietas dalykas, jeigu žmogus užmiršta, kad kitos religijos žmogus eina savo keliu.

Mokausi suvokti, perprasti ir dar pastebėjau, jog jaunimas siekia suprasti vienas kitą, religiją, istoriją, įgūdžius, papročius. Gal ten gims kas naujo.

Prelatas Antanas Rubšys Anapilin iškeliavo taip netikėtai ir staiga, kaip būdavo galima jį nelauktai sutikti Vilniaus ar Kauno gatvėje, atvykusį trumpam iš „anapus balos", kaip jis sakydavo, t. y. iš Niujorko į Lietuvą. Paliko jis mus žemiškoje kelionėje, bet mums padovanojo ir krūvą knygose surašytų vaizduotę kirbinančių įspūdžių apie savo gyvenimo įvykį.

Su prelatu A. Rubšiu 2000 m. kalbėjosi žurnalistas
Andrius Gudauskas

Straipsniai

prelato Antano Rubšio teologinės įžvalgos

Prelato Antano Rubšio teologinė mintis gili, skvarbi ir drauge plati. Gvildendamas netgi siaurą klausimą, ties juo nesustoja, ima domėn visą išgelbėjimo istoriją, nuolatinį Dievo rūpinimosi pasauliu ir žmogumi vyksmą. Prof. A. Rubšiui rūpi ir Kūrėjo visa apimantis išgelbėjimo planas, ir Jo konkreti meilė konkrečiam žmogui. Esminius teologinius klausimus jis aptaria paprastai, bet itin savitai, jo žodžiai – nauji, netikėti. Gal todėl, kad ir pats A. Rubšys Viešpatį išgyveno, kaip netikėtumų Dievą, drąsinantį žmogų kurti ateitį? Prelato Antano Rubšio straipsniai skatina įsiklausyti, klausti, susimąstyti ir netgi svajoti. Jis tarsi įaudrina skaitytojo protą ir įsiūbuoja jo vaizduotę, drąsina jį pasitikėti Viešpačiu ir drauge su Juo kurti ateitį. „Viltis – pagrindinė apreikštosios Tikrovės jėga. Jos ištaka yra pasitikėjimas, kad visų gyvenimo galimybių ir vilties pagrindas yra Dievo gerumas ir rūpinimas žmogumi bei kūrinija. Mūsų tikėjimo tiesa – Geroji žinia: Dievo rūpinimasis žmogumi nenugalimas", – rašo prof. A. Rubšys. Skaitytojui pateikiame kelis straipsnius, paskelbtus Kanadoje leidžiamame lietuvių laikraštyje „Tėviškės žiburiai". Simboliška, kad paskutinio A. Rubšio straipsnio tema „Tikiu į kūno prisikėlimą".

Kūdikis, suklupdantis visus

Vakaras Betliejuje

Kūčių vakaras Betliejuje. Žvarbus vėjas gūsiais gainioja snaiges po Gimimo bazilikos aikštę ir drasko šventės puošmenis. Sniegas lyg ne vietoje. Choristų pakyla tuščia. Žvarbusis vakarys nuvarė net iš tolimų šalių atvykusius chorus į užuovėją bazilikoje. Kalėdų naktis Betliejuje – tikėjimo magnetas daugeliui su ilgai išliekančiais įspūdžiais.

Ieškau ir aš užuovėjos bazilikoje. Čia maldininkai būriuojasi, vieni kitiems šnabždom kalbėdami, apžiūrinėja bizantiškojo laikotarpio grindis, lubas ir mozaikas. Bazilika erdvi ir gerai išsilaikiusi, nors statyta IV kristiniame šimtmetyje. Be vargo pasiekiu laiptus į Gimimo grotą. Grotoje sausakimša žmonių. Jaunų ir senų. Sunku atskirti kas jie: krikščionys, musulmonai, žydai? Girdžiu atodūsius tyloje.

Kalėdų šventė nustebina ir verčia stebėtis visą Žemę. Stebisi krikščionys, švęsdami Dievo įėjimą žmonijos istorijon bei žmogaus gyveniman, stebisi ir musulmonai, sveikindami Pranašo su Knyga gimimą, stebisi ir žydai, nelauktu Pažado įvykdymu, stebisi ne tik Vakarai, bet ir Rytų pasaulis, nes šioje vietoje amžinasis Dievo Sūnus tapo Žmogumi. „Dievui nėra negalimų dalykų!" (Lk 1, 37). Tai įvyko kone prieš 2000 metų ir tapo vienkartine Vakarų pasaulio istorijos takoskyra.

Gimimo grotos priekyje – marmuru dengta įduba su bronzine žvaigžde ir lotynišku įrašu: „Hic Verbum Dei homo factum est" (Čia Dievo Žodis tapo Žmogumi). Įduba gulte apgul-

ta tupinčių moterų ir vyrų. Spėju, kad daugumas jų krikščionys ir musulmonai – arabai. Jaunesnieji laikosi atokiau. Žydus gali atpažinti iš šlikių ant galvos.

Mėginu įžvelgti ir suprasti įspūdžius. Sijoju savo patirties duomenis, klausiu save, kas atvedė šiuos visus žmones į atodūsių vietą tyloje, klausiu save, ar iš tikrųjų Dievas įėjo žmonijos istorijon ir žmogaus gyveniman? Mėginu daryti sąsajas tarp savo įspūdžių ir Gimimo bazilikos – grotos – istorijos, mėginu įžvelgti tikėjimo istorijon.

Šventasis Raštas Betliejų – Bet-Lehemą, t. y. Duonos miestą – sieja su Rutos knyga ir karaliumi Dovydu. Netoliese yra ir tikėjimo promotės Rachelės, Benjamino motinos, kapas. Dovydas ir jo šeima savo miesto Betliejaus neišgarsino, bet jo neužmiršo tie, kurie laukė Mesijo, antrojo Dovydo. Betliejus tapo svarbus krikščionims, nes jis yra Jėzaus, Dievo siųstojo Mesijo, gimtinė. Imperatorius Hadrianas, išniekindamas Gimimo vietą (135 m.), apsodino ją šventąja giraite dievaičio Adonio garbei. O Konstantinas, sunaikinęs šventąją giraitę, pastatė jos vietoje Gimimo baziliką (333 m.). Nustembu, kad architektūra – Gimimo bazilikos pastatas – liudija ilgaamžį tikėjimą, kad čia Dievas atėjo, kad būtų su žmonėmis ir dėl žmonių, apreikšdamas Save ir Tikrovę.

Apreikšta Tikrovė

Šventajam Raštui būdinga Apreiškimo samprata: Dievas apreiškia Save ir savo užmojį – savo rūpinimąsi žmogumi bei gerumą žmogui – per žmonių žodžius ir per istorinę žmonių patirtį. Kitaip sakant, Dievas apreiškia Save ir Tikrovę per įvykius, ypač per Jėzaus gyvenimą, žodžius ir darbus. Taigi apreikšta Tikrovė yra Dievo žodžiai ir darbai mūsų labui: Sandora, Dievo karalystė ir Didysis meilės įsakymas.

Sandora apima glaudžius ryšius tarp Kūrėjo ir kūrinio – sanglaudą, pranašiai įvykdytą Kristuje ir per Kristų. Jėzus Kris-

tus yra Dievas, kuris prakalbina žmogų; Jėzus Kristus yra ir žmogus, kurį Dievas prakalbina. „Dievo Žodis tapo Žmogumi ir gyveno tarp mūsų" (Jn 1, 14). Jis yra Dievo apsireiškimo ir žmogaus tikėjimo viršūnė. Žmogus pokalbiu istorijoje, būdamas Dievo staklėse, ne tik patiria Kūrėjo svajonę savo gyvenimui, bet priima ir patį Dievą – galią tapti sudievintu kūrėjėliu. Kūrėjo Sandorą su tikėjimo bendrija pranašai dažnai apibendrina Dievui priskiriamu refrenu: „Aš būsiu jūsų Dievas, o ir jūs būsite mano tauta" (Jer 7, 23).

Šitokioje šviesoje reikia vertinti Dešimties Dievo įsakymų vaidmenį žmogaus kūrėjo gyvenime. Įsakymai išsako prasmę buvimo Tikėjimo bendrija kūrybos sanglaudoje su Dievu bei vienas kitu ir įgalina gyventi kartu. Žmogus, būdamas „Dievo paveikslas ir panašumas", turi pašaukimą tapti žmogumi ir būti dėl kitų, tęsti Dievo kūrybą savo gyvenimo duobėtame kelyje ir visuomenės vingių kaitoje. Dievas, esantis arti ir nuolat ateinantis, yra tas, kuris „visa žino, pažįsta (išmintį), ištyrė ją savo žinojimu. Jis sukūrė žemę visiems laikams, pripildė ją keturkojų gyvūnų; jis siunčia šviesą – ir ji sklinda, atšaukia ją – virpėdama ji paklūsta. Žvaigždės džiugiai žėri joms nustatytu laiku, kada jas pasišaukia, jos atsako 'mes čia!', su džiaugsmu šviesdamos savo Kūrėjui" (Bar 3, 32–35).

Dievo karalystė – viešpatavimas – yra ne geografinė vieta, bet dinamiška, Tikėjimo bendriją kurianti, Dievo teisumo veikla ir santykinė tikrovė. Ji yra tikėjimo vilties ir maldos turinys.

Kalbėdami „Tėve mūsų..." prašome: „Teateinie Tavo karalystė", t. y. „Apsireikšk, ateidamas viešpatauti..." Ji apima galutinį Dievo pažado išganyti visa žemėje ir danguje, laike ir amžinybėje įvykdymą, teisingumą, ramybę ir džiaugsmą. Dievo teisumo veikla atkuria, įgalina, gydo, įprasmina žmogaus gyvenime teisumą, teikia žmogui jėgą būti ir elgtis teisingai. Nelaukta ir stebinanti Tikrovė: esi mylimas, kad mylėtum; tau atleista, kad atleistum.

Dievo karalystė – Tikrovė, kurios ištaka yra Dievo teisumo proveržis, Bendriją kurianti veikla, – „nėra valgio ar gėrimo dalykas, bet teisumas, ramybė ir džiaugsmas Šventojoje Dvasioje. Kas šitaip Kristui tarnauja, tas mielas Dievui ir priimtinas žmonėms" (Rom 14, 17–18).

Kūrėjėlio būsena Šventojoje Dvasioje yra atvira ir imli Kūrėjui, pagrindinei valdžiai žmogaus gyvenime, trokšta ir alksta Dievo teisumo, būdama imli ir atvira Kūrėjo rūpinimuisi žmogumi, patiria atleidimu sukurtą ramybę, reiškiasi džiugiu pasitikėjimu Kūrėjo ir artimo gerumu, kuria svetingą erdvę, kad kiekvieno žmogaus sugebėjimai galėtų klestėti visų labui.

Didysis įsakymas: „Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu... Mylėk savo artimą, kaip save patį" (Mt 22, 37–39), dėmesys Dievui ir artimui yra raktas į Dievo karalystės svetingumą. Dievo ir artimo meilė – du neatskiriami žmogaus poreikiai.

Apreikšta moralė

Žmogus patiria save ir Tikrovę, atsimena ir pasakoja savo patirties įspūdžius, įvardija jų prasmę, įžvelgia savyje dužlumą ir orumą. Šventasis Raštas Apreiškimo šviesoje įamžina šią įžvalgą, susiedamas žmogų su žemės dulkėmis ir Dievo alsavimu (žr. Pr 2, 7). Mums įprasta žmogaus sąsają su žeme vadinti „kūnu", o sąsają su Dievu – „siela". Sakome „turiu kūną" ir „turiu sielą". Tai paveldėjom iš graikų žmogaus sampratos. Šventojo Rašto mąstysena skiriasi nuo graikų mąstysenos, žmogaus į dalis neskaldo. Sakoma „esu dužlus (nes esu kūniškas)", „esu orus (nes alsuoju Dievo alsavimu)". Taigi biblinė žmogaus samprata pabrėžia trapią bei orią žmogaus būklę ir atsako į klausimą „kaip žmogus būna / tampa?" Žmogus, sukurtas būti Dievo paveikslu ir panašumu, būdamas trapios prigimties, ieško saugumo savo įžūlumu kito / Kito sąskaita.

Šventasis Raštas – abu Testamentai – yra ne tik Dievo, kuris yra Atpirkėjas ir Kūrėjas, istorija, bet ir istorija žmogaus, įžūliai ieškančio saugumo sau kito/Kito – artimo ir Dievo – sąskaita. Kitaip tariant, nuodėmės istorija atpirkimo plotmėje.

Šventojo Rašto puslapiai įsakmiai teigia, kad gyvenime ir pasaulyje, nepaisant tikro ir regimo neteisingumo, yra etinė ir moralinė struktūra. Dievas sukūrė pasaulį ne tam, kad jį paliktų savo valiai, išvadavo vergus iš Egipto ne tam, kad paliktų juos dykumoje, bet įėjo intymiai į jų pasaulį, kalbėjo jų sueigai prie kalno turbūt daugiau negu vieną kartą (žr. Mt 5–7). Dievas padarė žmogaus elgesio teisingumą matavimo virve, o savo teisumą – rūpestį dėl žmogaus ir kūrinijos – svambalu (žr. Iz 28, 17).

Krikščionybė išpažįsta, kad yra Dievas, apsireiškęs Tėvu, kuris taip myli žmogų ir taip juo rūpinasi, kad iš tikrųjų įsikūnijo žmonijoje per savo Sūnų Jėzų Kristų. Šis Jėzus Kristus, šis Dievas, tapęs žmogaus broliu, visapusiškai pažino ir patyrė žmogiškumo prasmę ir dalijasi šia patirtimi su visais, kurie yra jam atviri. Jėzus Kristus iš tikrųjų taip pakluso Tėvui ir taip mokėsi būti ir tapti žmogumi, kad įkūnijo nuostabią žmogaus būties tiesą ir pilnatvę. Jėzaus buvimas tarp žmonių buvo meilės – Dievo svetingumo – triūsas. Savo „buvimu dėl kitų" Jėzus nutiesė kelią, sudarydamas galimybę būti ir tapti žmogumi.

Per meilę žmogus buvo atpirktas. Sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą, žmogus yra šaukiamas būti ir tapti Dievo meilės – svetingumo – atspindžiu. Meile pašauktas į būtį, meile šaukiamas mylėti. Faktas, kad žmogus gali sakyti „ne" savo tikrajai prigimčiai ir likimui, apreiškia reiklią tiesą, kad kiekvienas žmogus gali būti ir tapti didžiausiu savo priešu.

Apreikšta moralė nėra vadovėlis iš anksto paruoštų nuosprendžių, kuriais galėtume šiandien vadovautis. Apie moralę ji kalba vaizdais. Jėzus didįjį meilės įsakymą įvardija palyginimu

apie gerąjį samarietį (žr. Lk 10, 30–37). Samarietis, elgdamasis svetingai, apreiškia moralinį charakterį, kurio reikalauja Dievo karalystė. Jis gerai supranta, ką reiškia būti aplinkybių auka, nes jis pats buvo tai patyręs. „Kito" žmogaus vargas jį prakalbina nauja artimo samprata, pagarba artimui varge ir atsakomybe. Samarietis atsiverčia ir įsipareigoja – elgiasi svetingai.

Metas nustebti ir stebėtis

Kalėdų šventė sklydi nuostaba. Prakartėlės Kūdikis patraukia vaikus ir suklupdo suaugusius, nes atodūsių tyloje prakalbina amžinybės ilgesį žmoguje. Dievas ateina, nes ieško žmogaus; žmogus ieško Dievo, nes nori būti amžinas. Prakartėlės Kūdikio vardas – Emanuelis: Dievas su mumis ir dėl mūsų... Kalėdų nuostabą lydi viltis. „Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo" (Rom 8, 31–32).

Viltis – pagrindinė apreikštosios Tikrovės jėga. Jos ištaka yra pasitikėjimas, kad visų gyvenimo galimybių ir vilties pagrindas yra Dievo gerumas ir rūpinimas žmogumi bei kūrinija. Mūsų tikėjimo tiesa – Geroji žinia: Dievo rūpinimasis žmogumi nenugalimas. Iš tikrųjų viltis, kurios pagrindas yra Dievas, kuris mus įmyli ir įsvajoja į amžinąją Tikrovę, įgalina nugalėti neviltį gyvenimo lopelių žaizdre.

„Tėviškės žiburiai"
1998 m. gruodžio 15 d. Nr. 51

Kristus vakar, šiandien, visada

2000-ieji metai skatina mus prisiminti, pasakoti ir įvardyti, kad „mūsų laikas – Dievo rankose". Nuostabus Kristaus svetingumas, apreikštas per atėjimą pas mus, priimant mūsų trapią prigimtį, kad gyventų su mumis ir mirtų dėl mūsų, teikiantis mums privilegiją dalytis Gerąja naujiena su pasauliu, kurį jis ne tik atpirko, bet ir mus kviečia dalyvauti atpirkime. Po dviejų tūkstančių metų įvardijame, kad Atpirkimo užduotis įpareigoja krikščioniją, nes „...Kristus viešpatauja (Dievo) Namuose kaip Sūnus, ir tie Namai esame mes, jeigu išlaikysime vilties drąsą ir pasididžiavimą" (Žyd 3, 6).

2000-ieji metai yra ypatingas krikščionybės jubiliejus. Prisimindami pasakojame ir įvardijame jų reikšmę, skaitome dvi knygas: visatos istoriją ir žmonijos istoriją. Mokslas padeda suprasti tai, *kas* yra, – stebina savo įžvalgomis į visatą, jos pradžią ir kūrimąsi; mokslas vilioja žmogų tapti kūrėju – kurti tai, *ką* savo vaizduote suvokia. O žmonijos istorija atspindi žmogaus ieškojimą – religiją, pokalbį su savimi ir visata apie *kodėl esu, iš kur einu, kur einu...*, nes žmogus – versmė, o širdis žmogaus – bedugnė. Krikščionybė mokslą brangina, bet visagaliu mokslo nelaiko, nes vien mokslas nei vakar, nei šiandien žmogaus prasmės alkio blogio ir mirties akivaizdoje nenumalšina.

Žmogui gimstant, gimsta kartu ir jo mirtis. Ji pastato prieš žmogaus akis žmogiškosios būties paslaptį. Žmogų vargina kūno irimas, taip pat, ir dar daugiau, jis savo širdies nuojauta baisisi ir kratosi visiškos savo žūties. Amžinybės sėkla, kurią

žmogus nešioja savyje, nesuvedama į gryną medžiagą, sukyla prieš mirtį. „Visi technikos laimėjimai, nors ir labai reikšmingi, nepajėgia nuraminti žmogaus baiminimosi: biologinis gyvenimo pailginimas negali patenkinti troškimo gyventi po mirties" (Vatikano II Susirinkimo pastoracinė konstitucija *Bendrija dabartiniame pasaulyje*, I, 1,18).

Nežemiškas proveržis žemėje

Krikščionybė liudija Dievo proveržį į žmonijos istoriją per Jėzų Kristų, kuris „yra tas pats vakar ir šiandien, tas pats ir per amžius" (Žyd 13, 8). Krikščionys tiki, kad Dievo Žodžio tapimas Žmogumi – Įsikūnijimas – ir Jėzaus Kristaus pergalė – Prisikėlimas – ne tik nuskaidrina malone pasaulio istoriją, bet yra ir visatos proveržis į Dievo gyvenimą, visatos sudievinimo pradžia. Taigi Jėzus Kristus, būdamas tikras Dievas ir tikras Žmogus, yra ir Dievo proveržis istorijon ir visatos bei žmonijos šuolis Dievop. Malonė yra Dievo glamonė ir dalijimasis su kūrinija – tiesiog Dievas, visad artimas ir atsidavęs savo kūrinijai – visatai ir žmogui: „...Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą. Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas" (Jn 3, 16–17).

Jėzus Kristus – visatos ir žmogaus šuolis Dievop

Mūsų Saulė apima perdirbtą ankstyvesnių žvaigždžių medžiagą; ir Žemės kilmė turi tokią pat pradžią. Medžiagos, iš kurių mes – žmonės – esame sukurti, išskyrus vandenilį ir helį, turi tokią pat ištaką. Mokslininkai kalba apie žvaigždėse vykstančią branduolinę sintezę, teigdami, kad jos dėka susidarė visas geležis, dabar randamas mūsų kraujyje, visas fosforas ir kal-

cis, stiprinantys mūsų kaulus, visas natris ir kalis, palaikantis mūsų nervų sistemą. Taip sukurti atomai iš pasenusių gęstančių žvaigždžių patenka į erdvę. Gamtos jėgos juos perdaro į naujas žvaigždes, į planetas, augalus, žmones. Taigi mus visus saisto visata, nes esame sukurti iš žvaigždžių dulkių.

Mokslo sampratos kontekste tikėjimo tiesa apie Jėzų, savo žmogiškumu tos pačios prigimties su mumis, turintį tikrą žmogaus prigimtį – žmogų kūnu ir siela, dabar svarbu naujaip išreikšti, būtent, kad ir Jėzus yra sukurtas iš pradų, kurie buvo ugnies pagaminti žvaigždžių šerdyje. Taigi ir Jėzus, būdamas tikras Žmogus, esąs sukurtas iš žvaigždžių dulkių.

Jėzus, būdamas tikras Žmogus, yra visatos tapsmo dalis, Didžiojo sprogimo padarinys, gyvybės išsivystymas planetoje ir sąmonės iškilimas. Jėzus, kaip ir mes, yra visata, pasiekusi sąmonę, tikras Žemės vaikas, tikra biologinės evoliucijos dalis.

Visas save viršijantis visatos šuolis – transcendencija – Dievo link pasiekia kulminacinį tašką Dievui žmonijos tartu „Taip!", įkūnytu Jėzaus asmenyje ir gyvenime, darbuose ir žodžiuose. Žodis „Taip!" reiškiasi Jėzaus maldoje, jo skelbime Dievo, kuris laisvina žmogų iš nuodėmės bei mirties būklės ir yra maloningas; žodis „Taip!" reiškiasi per Jėzaus meilę vargšams, ligoniams ir benamiams, per jo susitaikymo tarnystę, džiugų bendravimą su kūno ir dvasios negaliais prie stalo, per jo pasipriešinimą skriaudėjams; žodis „Taip!" reiškiasi per Jėzaus santykius su žmonėmis jų varge bei nerime, naujos bendrijos kūrimą ir, svarbiausia, Jėzaus „Taip!" reiškiasi per jo galynėjimąsi su mirtimi ir mirties priėmimą kaip nenumaldomą žmogaus gyvenimo slenkstį.

Visame Jėzaus Kristaus žmonijos vardu Dievui tartame „Taip!" – jo proveržyje, pasiekusiame kulminacinį tašką ant Kryžiaus, slypi ir visatos „Taip!", tartas per milijardus metų Dievui, kuris dalijasi Savimi su kūrinija. Įsikūnijimas ir Prisikėlimas – mirties nugalėjimas – nėra visatos ir žmogaus „lo-

pymas", bet kūrimo atbaigimo taškas – viršūnė. Pasaulis, kuriame gyvename, yra Dievo malone nuskaidrinta visata. Pasaulio istorija yra istorija šuolio Dievop, proveržio į Dievo gyvenimą, pasiekusio viršūnę per Jėzaus Kristaus gyvenimą, mirtį ant Kryžiaus ir Prisikėlimą. Įsikūnijimas – pradžia visatos sudievinimo, Prisikėlimas – mirties nugalėjimas.

Jėzus Kristus – Dievo proveržis į visatą

Visatos save viršijantis šuolis – transcendencija – kulminaciniame taške yra tolygus Dievo dalijimuisi su kūriniais Jėzuje Kristuje. Užtat į Jėzų iš Nazareto reikia žvelgti iš dviejų pusių. Svarbu pasverti Jėzų Kristų – Įsikūnijimą ir Prisikėlimą – ir iš Dievo požiūrio.

Kaip jau užsiminta, visatos kūrimas ir Įsikūnijimas yra dvi glaudžiai susijusios Dievo malonės, dalijimosi Savimi su pasauliu plotmės. Krikščionybė pažįsta ir dvi kristologines Įsikūnijimo sampratas. Viena jų teigia, kad Įsikūnijimas įvyko, kad būtume atpirkti iš nuodėmės, o kita pabrėžia, kad Įsikūnijimas visad buvo Dievo užmojo dalis. Pastaroji laiko Įsikūnijimą kūrimo viršūne, o ne pirmoje vietoje nuodėmės sudarkyto pasaulio atkūrimu. Taigi Įsikūnijimas būtų įvykęs, net jeigu nebūtų buvę reikalo atpirkti žmogų iš nuodėmės. Dievas visad siekė dalytis Savimi su kūrinija per Įsikūnijimą. Todėl Dievo Savęs davimą per Jėzų iš Nazareto visų pirma reikia laikyti apreiškimu beribės Dievo meilės savo kūrinijai. Visatos kūrimas ir Įsikūnijimas yra du momentai ir du tarpsniai *vieno* vyksmo, kuriuo Dievas duoda Save ir apsireiškia.

Nors Įsikūnijimas ir būtų įvykęs, jeigu nebūtų buvę nuodėmės, tačiau gyvename nuodėmingame pasaulyje. Save viršijančiu šuoliu – transcendencija, visata plėtėsi dvasios ir laisvės link, o kur yra laisvė, ten gali būti ir kaltė bei laisvė atsiriboti nuo Dievo. Iš tikrųjų pasaulyje yra ne tik nuodėmių, bet ir

Nuodėmė – atsiribojimas nuo Dievo. Bet visata iš pat pradžių remiasi Dievo užmoju dalytis Savimi su kūriniais pasaulyje. Nuodėmė iš pat pradžių buvo įausta į plotmę užmojo Dievo, gydančio žmogų teisumu ir atleidžiančio jam nelauktu gerumu. Atperkanti jėga, nugalinti nuodėmę, reiškiasi kaip tik Dievo dalijimusi Savimi su žmogumi viršūnėje, per Įsikūnijimo įvykį ir galop kulminaciniame taške – per Jėzaus Kryžių ir Prisikėlimą.

Apčiuopiamas Dievo Savęs davimas žmogui įvyksta istorijos raidoje kaip dalis bendro gyvenimo. Jo pobūdis yra viešas ir istorinis. Taigi, evoliucijos istorija, pasiekusi sąmonės plotmę žmoguje, savo prigimtimi yra istorija ir santykių, dalijimosi su kitais atsivertimu, atvirybe, atsakomybe. Pavieniai žmonės, per kuriuos pasaulis yra pasiekęs sąmonę, nėra izoliuoti asmenys, bet kūriniai, turintys bendrą kultūrą ir bendrą istoriją. Jėzuje Kristuje Dievas duoda Save apčiuopiamu, istoriniu būdu. Per Jėzų ir jo pradėtą sąjūdį, Dievo dalijimasis Savimi tampa vieša ir neatšaukiama žmogaus kultūros dalimi ir visatos istorijos dalimi.

Jėzus Kristus: vakar, šiandien, visada

Būdami žmonės, patiriame savyje didelį sveikatos – pilnutinės sveikatos – alkį. Visa, kas gera ir gražu mūsų pasaulyje, akstina žmogų amžino gėrio link. Tačiau mūsų patirtis yra ribota. Užtat ir ilgimės tikro teisingumo, ieškome prasmės, kuri patenkintų alkį, trokštame gerumo, kuris pasotintų beribį širdies troškulį. Anksčiau ar vėliau suvokiame, kad žmogaus troškimams nėra ribų!

Žmogus, patirdamas savo būklės ribas ir trapumą, alksta ir ilgisi patirti tai, kas amžinai tveria. Anot Šv. Augustino, esame nerimo akstinami ieškoti To, Kuris mus sukūrė, To, Kuriame yra amžina sveikata. Žmogus yra sukurtas atvirybei Save

kūriniams dalijančiam Dievui. Esame riboti kūriniai su beribe atvirybe, kurią pripildome tik Dievą įsimylėdami.

Jėzuje Kristuje Dievas dalijasi Savimi *neatšaukiamai*, Jėzuje Kristuje *atpažįstame nedviprasmiškai* Dievo savęs davimą. Jėzuje Kristuje Dievo dalijimasis savimi pasiekia *kulminacinį tašką* mūsų istorijoje. Jėzus Kristus yra nepakartojamas ir nedviprasmiškas Dievo dalijimosi Savimi su pasauliu įvykis.

Visa tai įvyko Jėzaus iš Nazareto gyvenimo, mirties ir Prisikėlimo dėka. Tas Jėzus, kurį pažįstame iš Evangelijų, tas Jėzus, kuris perėjo Galilėjos kaimus skelbdamas Dievo teisumą bei gerumą ir gydydamas, tas Jėzus, kuris mirė ant Kryžiaus ir buvo Dievo prikeltas, tas Jėzus – Marijos vaikas, yra neatšaukiamas Dievo davimas Savęs pasauliui. Jis yra besąlyginis svetingumas, apreikštas viešai ir nedviprasmiškai, viršūnė Dievo dalijimosi Savimi su pasauliu.

Šiame ŽMOGUJE iš Nazareto randame DIEVĄ, duodantį Save pasauliui neatšaukiamai; randame taip pat ir dalį visatos – ŽMOGŲ, visuotinės raidos padarinį, atvirą be išlygų Dievo dalijimuisi Savimi su kūrinija.

„Tėviškės žiburiai"
2000 m. balandžio 18 d. Nr. 16

„O kuo jūs mane laikote?"

Atėjęs prie Pilypo Cezarėjos, Jėzus paklausė mokinius: „Kuo žmonės laiko Žmogaus Sūnų?" Jie atsakė: „Vieni Jonu Krikštytoju, kiti Eliju, kiti Jeremiju ar dar kuriuo iš pranašų". Jis vėl paklausė: „O kuo jūs mane laikote?" Tada Simonas Petras atsakė: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus!"... Nuo to meto Jėzus pradėjo aiškinti savo mokiniams turįs eiti į Jeruzalę ir daug iškentėti nuo seniūnų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų, būti nužudytas ir trečią dieną prisikelti" (Mt 16, 13–16. 21).

Jėzaus klausimas: „O kuo jūs mane laikote?" buvo likiminis milijardams Žemės gyventojų per du tūkstantmečius. Jėzus užkalbina ir mūsų laikų žmones tuo pačiu likiminiu klausimu: „O kuo jūs mane laikote?" Švęsdami Dievo Mesijo, Kristaus – gyvojo Dievo Sūnaus, didįjį žygį Žemėje, atsimename, pasakojame ir įvardijame likiminę jo Kryžiaus ir Prisikėlimo malonę. Kryžius – Dievo sostas pasaulyje; Prisikėlimas – nuodėmės ir mirties nugalėjimas.

Kryžius – Dievo sostas pasaulyje

Atsiminti ir pasakoti yra įgimta žmogui. Šis žmogaus polinkis – reikšmingas žmonijos turtas. Atminties padedama žmonija ne tik įvardija dabarties džiaugsmą ir skausmą, bet ir pajėgia didinti džiaugsmą bei mažinti skausmą ateities viltimi. Būti asmeniu – tolygu turėti asmeninę gyvenimo apybraižą – istoriją.

Gamtoje žmogus neišsitenka, nes gamta tik pakartoja metinį laiko ratą. O žmogaus gyvenimo trukmė – daugiametė ir

daugiaskarė. Tempiamas ant džiugaus ir skaudaus dabarties kurpalio, žmogus patiria ilgesį to, kas amžinai išlieka ir yra šventa, pajunta troškimą rasti išliekančią vietą po saule. Ilgesys kviečia ieškoti, o ieškojimas tampa religiniu nuotykiu su tuo, kas yra šventa – sąsaja su daiktu, vieta, laiku. Būdinga, kad ieškojimas – religinis žmogaus poreiškis – yra visuotinis ir nenumaldomas žmonijos poreikis, palikęs laiko tėkmėje ir trapius paminklus – piramides Egipte ir zigguratus Mesopotamijoje, ir išliekančią religinę atmintį.

Religinė žmonijos atmintis apima ir nežinomybę, ir nerimą, nes žmogus, tempiamas ant dabarties kurpalio, mirties nugalėti nepajėgia. Žmogaus pastangos nugalėti mirtį, tapti amžinu po saule, nenutildo jo nerimo.

Religijų istorija liudija, kad vien religinė žmonijos atmintis, kokia ji būtų ir kur būtų sukaupta, nepajėgia atsakyti į likiminius klausimus, kuriuos žmogui kelia nežinomybė ir nerimas. Kryžius – Dievo sostas pasaulyje – apreiškia tikėjimo atmintį, susietą su Jėzumi Kristumi. Apreiškimo atmintis yra taip gili, kaip visatos ir žmonijos kūrimas, taip arti, kaip žmonijos ir visatos atkūrimas Jėzuje Kristuje. „Pats Dievas, kuris yra taręs: 'Iš tamsos tenušvinta šviesa!' sušvito mūsų širdyse, kad pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide" (2 Kor 4, 6).

Apaštalo Pauliaus amžiaus žmonėms buvo taip pat sunku, o gal net sunkiau negu mums, suprasti bei įvardyti Jėzaus Kryžiaus ir Prisikėlimo likiminę reikšmę. Graikų mąstysena kūno prisikėlimo nepripažino. Anot graikų, tiesa, ypatingi žmonės, paskelbti didvyriais, galėjo gyventi su dievais po mirties. Tačiau paprastas žmogus galėjo tikėtis, kad, jam mirus, tik jo amžinoji siela grįš į dausas, bet jo kūnas virs dulkėmis. Todėl „valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime" (1 Kor 15, 32), veikiau pasitenkinkime malonumais, nes ko nors daugiau tikėtis nėra jokios prasmės.

Net ir tose religijose, kur buvo tikima, kad siela pereina iš vieno kūno į kitą – transmigracija – kūnui nebuvo skiriama daug reikšmės. Sudeginimu ar grįžimu į žemę kūnas virto pelenais ar dulkėmis, išlaisvindamas sielą iš kūno, kad pereitų į naują, tuojau pat gimstantį kūną. Kai apaštalas Paulius paminėjo Atėnų taryboje, kad „[Dievas] pats duoda gyvybę, alsavimą ir visa kita <...> ir teisingai teis visą pasaulį per vieną žmogų, kurį tam paskyrė ir visiems už jį laidavo, prikeldamas iš numirusių <...>, vieni ėmė tyčiotis, o kiti sakė: 'Apie tai paklausysime kitą kartą'" (Apd 17, 25. 31).

Prisikėlimo skelbimas įžeidė graikų protą: „Ką nori šis plepys pasakyti?" (Apd 17, 18). Graikų protui apreiškimo tiesos apie kūrimą ir prisikėlimą – nesąmonė.

„Štai atskleidžiu jums paslaptį..."

Kryžiaus ir Prisikėlimo tiesa yra Naujojo Testamento šerdis. Nenuostabu, kad apaštalas Paulius jaudinosi, kai Korinto krikščionių bendrijoje imta abejoti kūno prisikėlimu. Paulius *žino*, kad Dievas prikėlė Jėzų, nes *matė* savo akimis Prisikėlusįjį. Ši patirtis padarė fariziejų Paulių Prisikėlimo apaštalu. Prisikėlimo tiesa jam nebuvo sąvoka, bet asmeninė patirtis.

Būdamas fariziejumi, apaštalas Paulius turėjo kūno iš numirusių prikėlimo viltį, o dabar, susitikus su Prisikėlusiuoju, jo viltis tapo tikrove. Prisikėlimo iš numirusių Jėzus-Mesijas ir gyvojo Dievo Sūnus yra žmonijos „pirmgimis iš užmigusiųjų tarpo" (1 Kor 15, 20), pirmieji pjūties vaisiai. Jėzaus Prisikėlimu iš numirusių Kryžius tapo Dievo sostu pasaulyje. Jėzus Kristus yra Dievas, kuris prakalbina žmogų; Jėzus Kristus yra ir žmogus, kurį Dievas prakalbina. Taigi Jėzus Kristus – Žmogaus susitikimo su Dievu – apreiškimo viršūnė. Žmonijos ieškojimas to, kas amžinai išlieka ir yra šventa, įgijo naują plotmę, kurioje žmogus ne tik *sužino* apie Dievą, kuris ieško žmogaus, bet ir

susitinka su Dievu, kuris žmogui duoda Save patį.

Apaštalui Pauliui Jėzaus Prisikėlimas iš numirusių nebuvo mistinis regėjimas, bet įvykis *trečiąją dieną* po mirties ant Kryžiaus. Anot žydų, diena prasideda ir baigiasi saulėlydžiu; net dienos dalis buvo laikoma visa diena. Tokiu būdu nuo Jėzaus mirties penktadienio popietę iki Prisikėlimo anksti Velykų rytą susidaro trys dienos. Be to, posakis *trečiąją dieną* turi ne vien chronologinę reikšmę, bet ir teologinę. Juo išreiškiamas nepaprastas kontrastas tarp žmogaus bejėgiškumo ir Dievo visagalio rūpinimosi žmogumi: „[Dievas] atgaivins mus po dviejų dienų, *trečią dieną* jis mus prikels, kad būtume gyvi jo Artume" (Oz 6, 2).

Savo kūnu žmogus skiriasi nuo kito žmogaus; jis yra asmuo, kurį galima pažinti iš savitų kūno bruožų. Apaštalas Paulius palygina šį kūnišką asmenį – kūnišką aš, kuris miršta, yra palaidojamas ir bus prikeltas iš numirusių, su grūdu, kuris pasėjamas dirvoje, miršta ir sužaliuoja nauja gyvybe: „Vienoks saulės švytėjimas, kitoks mėnulio blizgesys ir dar kitoks žvaigždžių žėrėjimas. Net ir žvaigždė nuo žvaigždės skiriasi spindėjimu. Taip ir su mirusiųjų prisikėlimu" (1 Kor 15, 41–42).

Žmogaus kūnas, prikeltas iš numirusių, bus kilnus ir garbingas. *Juslinis* kūnas dedamas į karstą, prikeltas kūnas bus *dvasinis* ir amžinas. „Sėjamas gendantis kūnas, keliasi negendantis; sėjamas prastas, keliasi garbingas" (1 Kor 15, 43). Žmogaus kūnas, prikeltas iš numirusių, bus toks, kokį Dievas turėjo mintyje, sukurdamas žmogų *gyva būtybe* (Pr 2, 7) ir apvainikuodamas jį *garbe ir šlove* (Ps 8, 6).

Velykų rytas įvardija Prisikėlimo paslaptį

Tikėjimu ir krikštu atgimstama, nes Dievas žmogaus nelopo, bet jį atnaujina, – įeinama į naują gyvenimą, kurio ištaka yra

pats Dievas, Tėvas Jėzaus Kristaus. Tikėjimu ir krikštu žmogus pradeda gyvenimo, kurio turinys yra gyvoji viltis, kelionę. Viltis – dovana, duota Jėzaus pergale, nugalėjusia mirtį, ir apreiškimu, kad kiekvienas žmogus gali tapti amžinu. Tikėjimas nelauktu ir ištikimu Dievo gerumu nurodo vilčiai kryptį ir teikia drąsos, nes gyvenimą viltimi palaiko meilės jėga – jėga mylėti save su dėkingumu, o kitą kaip save patį su pagarba.

Tikėjimo atmintis moko žvelgti į save ir kūriniją ne vien iš žmogaus taško – žmogiškų žygdarbių, bet ir iš savimonės tikėjimo, kurio ištaka yra Dievo proveržis į žmogaus bejėgiškumą, nuolat kviečiančio nelikti laiko sunešiotam, bet kurti save patį, tampant visapusišku Dievo *paveikslu* (Pr 1, 17).

Tikėjimas yra atsiliepimas į Jėzaus klausimą: „O kuo jūs mane laikote?" Tikėjimas, kad Kryžius – Dievo sostas pasaulyje, įkvepia drąsią viltį. Jeigu krikščionies viltis ribotųsi tik šio gyvenimo plotme, lengva būtų nuleisti rankas ir netekti drąsos, nematant tiesioginių savo triūso vaisių. Velykų rytas, sudabartindamas vienkartinį Jėzaus Kristaus Prisikėlimą, įvardija Kryžiaus – Dievo sosto pasaulyje – jėgą.

„Tėviškės žiburiai"
2001 m. balandžio 10 d. Nr. 15

Pirmosios trečiojo tūkstantmečio Kalėdos

Kiekvienas amžius yra prabėgantis amžius. Laikas nelūkuriuoja. Tūkstantmečių tėkmėje būta amžių su laiko kriokliais. 2001 metų Kalėdos turi ypatingų laiko krioklių foną, nes pirmieji III tūkstantmečio metai pradėjo ypatingą pervartų ir lūžių amžių: didžios idėjos blaškosi iš krašto į kraštą, žmonės su netikrumu ir nerimu veržiasi iš vietos į vietą, visuomeninės gijos irsta ir vėl mezgasi, politiniai ir ekonominiai veiksniai žlunga ir vėl kyla.

Laiko kriokliai išplauna šaknis ne tik pavieniams asmenims, bet ir tautoms. Žmonės ima nerimti ir gyventi lūkesčiais. Netikrumo ir nerimo nuotaika paaitrina žmoguje būties klausimus, nes rodo, kad dabartis yra atvira iš abiejų šonų: praeitis byra, o ateities gijos neapmestos. Žmogus arba trūks plyš remsis praeitimi, arba visu glėbiu griebs tai, kas įprasmintų jo lūkesčius ir nerimą. Žavesys, skirtas praskubančioms naujovėms, pasirodo trapus, nes dabartis – labai nesaugi, paženklinta įrašu: „Keičiasi be įspėjimo!" Jėzus gimė ir krikščionybė įsišaknijo amžiuje su laiko kriokliais. Mus pasiekusios pradinės krikščionybės rašytinės apraiškos – Naujasis Testamentas – liudija kelius, kuriais jaunutė Krikščionių Bendrija ėjo, augdama tikėjimu, būdama svetinga ir skelbdama viltį netikrumo bei nerimo pasaulyje. Vilties pagrindas – tiesa, kad Dievas ne tik *pradžioje sukūrė* Visatą, bet ir *dabar kuria.*

Tiesa – amžina gyvenimo atmintis

Tiesa, kad Dievas – Tas, Kuris *yra* ir *kuria dabar*, apvaldydamas žmonijos sukurtus laiko krioklius, nėra primesta žmogui, bet yra amžinybės balsas žmogaus širdyje. Kūrimo tiesa liudi-

ja, kad žmogus iš esmės – ir svarbiausia – priklauso ne savo susikurtam pasauliui, bet Dievui; kad žmogus yra pavaldus aukštesniam ir reiklesniam pašaukimui negu bet kokia žmogiška valdžia gali įsakyti, negu bet kokia žmogiška išmintis gali pateisinti, negu bet kokios žmogiškos pastangos gali įvykdyti.

Tiesa, jog Dievas – Tas, Kuris *yra* ir *teisia* žmogaus susikurtą pasaulį, kad jį atkurtų *teisumu* ir *svetingumu*, yra *apreikšta tikrovė* – Dievo Kūrėjo žodžiai ir darbai žmonijos labui, o *apreikšta moralė* – žmogaus kūrinio atoliepis Dievui tikėjimu.

„Tiesa – amžina gyvenimo atmintis". Dostojevskis savo romane *Broliai Karamazovai* aprašo ateisto Ivano Karamazovo pokalbį su Velniu. Tarp kitko, Dostojevskis deda į Velnio lūpas tokius žodžius:

„Mano manymu, nereikia nieko naikinti – nei pasaulio, nei tikinčiųjų Bendrijos, – užtenka, kad būtų sunaikinta Dievo idėja žmonijoje. Štai kur glūdi išeities taškas! Nuo čia, nuo čia reikia pradėti... Kai tik žmonija – visa žmonija – atsimes nuo Dievo, – aš tikiu, kad tai turi įvykti, – tada savaime išnyks visos senosios pasaulio nuostatos ir atsiras kažkas visiškai naujo. Žmonės leis sau imti iš gyvenimo visa, ką tik gyvenimas gali duoti, nepaisydami jokio kito tikslo kaip tik šio dabartinio pasaulio teikiamos laimės ir džiaugsmo. Tada žmogus patirs dievišką titanišką puikybę ir reikšis kaip dievažmogis. Mėgaudamasis pergale, nugalėjęs prigimties jėgas, žmogus savo valios jėgomis ir mokslo pagalba patirs, kad tai pranoksta visas senąsias, sudėtas į dangiškus malonumus, viltis. Kiekvienas išgyvens sąmoningai savo mirtingumą ir priims mirtį su išdidumu ir ramybe kaip dievas. Tačiau tai dar ne viskas!... Nors toks laikotarpis ir niekad neateitų, vis dėlto, turint omenyje, kad Dievo ir nemirtingumo nėra, naujajam žmogui yra leista pasikeisti į dievažmogį ir šokti anapus bet kokio moralinio draudimo, varžančio žmogų kaip vergą. Dievui nėra įstatymų!... (Dievui) viskas leidžiama ir to užtenka!"

Šiemet Kalėdų – Dievo proveržio į istoriją ir žmogaus gyvenimą fonas yra kraupus žmogaus – trapaus kūrinio – susikurtas pasaulis tikrojo Dievo – santūraus Kūrėjo – akivaizdoje. Kraupiame pasaulyje šiemet krikščionys švenčia Dievą, tapusį Žmogumi tam, kad atkurtų kūrinį-žmogų *teisumu* ir *svetingumu*, įgalintų jį mylėti, o artimą kaip patį save. Kraupiame pasaulyje šiemet girdime angelų giesmę: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms" (Lk 2, 14).

Viltis kraupiame pasaulyje

Pirmasis apaštalo Petro laiškas drąsina krikščionių bendrijas daryti gera: „Kas gi jums pakenks, jei stropiai darysite gera? (...) neišsigąskite ir nesutrikite. Verčiau šventai saugokite savo širdyse Viešpatį Kristų, visuomet pasirengę įtikinamai atsakyti kiekvienam klausiančiam apie jumyse gyvenančią *viltį*. (...) Paveskite jam visus savo rūpesčius, nes jis jumis rūpinasi" (1 Pt 3, 13–15; 5, 7).

Šiuo metu, kai Žemę slegia žmogaus įžūlumo artimui ir smurto veiksmai, visa žmonių šeima yra pasiekusi lemtingą savo brendimo valandą Kristuje. Palengva susibūrusi draugėn, ji kaskart labiau įsisąmonina šią savo vienybę – sau skirtąjį pašaukimą kurti taiką Kristuje – *teisumu*, rūpesčiu dėl artimo ir *svetingumu*, buvimu dėl artimo, nes šioje žemėje taika gali būti vien tuomet pasiekta, kai rūpinamasi asmens gerove ir žmonės, vieni kitais pasitikėdami, svetingai dalijasi savo turimais proto ir širdies turtais. Taika – *svetingumo*, artimo meilės padarinys; artimo meilė duoda taikai daugiau, negu pajėgia duoti teisingumas.

Kol gyvename pasaulyje su laiko kriokliais, mūsų doros vadovėlis yra Dievo *teisumas* ir *svetingumas*, apreikštas Kristuje. Tiesa, kraupusis pasaulis smurtauja ir įžūliai elgiasi Dievo sąskaita, tačiau politiniai, visuomeniniai ir ekonominiai veiksniai su jų tarnaujamais poreikiais priklauso laikinai ir *praeinančiai tikrovei*.

Tikėjimo pastangos susivokti laiko krioklyje

Naujojo Testamento knyga – Apreiškimas Jonui, arba Apokalipsė, – atspindi I kristinio amžiaus pabaigoje vykusias tikėjimo pastangas susivokti bei aprašyti baigminį Dievo ir blogio sankirtį istorijos arenoje, nes ir tuomet žmogaus smurtas žmogui bei įžūlumas Dievo sąskaita nesiderino su tikėjimu, kad Dievas atėjo į istoriją ir žmogaus gyvenimą. Tuometinis Dievo ir blogio karalysčių susikirtimas buvo tik viena pakopa iš daugelio istorinių susikirtimų. Tikėjimo nuostata, anot Apokalipsės, – reikli: tokiais atvejais visuomet svarbu nesvyruoti ir būti ištikimam. Nesvyruojanti ištikimybė – vienintelis kelias į pergalę, kuria Dievas *atkurs* žmogų ir atbaigs savo užmojį istorijos arenoje, nes Betliejaus įvykis liudija: „Dievui nėra negalimų dalykų" (Lk 1, 37). Apreiškimo Jonui knygos autorius savo amžiaus krioklyje drąsina visų amžių krikščionis: „Aš regėjau naują dangų ir naują žemę, nes pirmasis dangus ir pirmoji žemė išnyko ir jūros taip pat nebeliko, ir išvydau šventąjį miestą – naująją Jeruzalę, nužengiančią iš dangaus nuo Dievo; ji buvo išsipuošusi kaip nuotaka savo sužadėtiniui. Ir išgirdau galingą balsą, skambantį nuo sosto: „Štai Dievo padangtė tarp žmonių. Jis apsigyvens pas juos, ir jie bus jo tauta, o pats Dievas bus su jais. Jis nušluostys kiekvieną ašarą nuo jų akių; ir nebebus mirties, nebebus liūdesio nei aimanos, nei sielvarto, nes kas buvo pirmiau, tas praėjo". O Sėdintysis soste tarė: „Štai aš visa darau nauja!" Ir sako: „Rašyk, nes šitie žodžiai patikimi ir tikri!" (Apr 21, 1–6).

Betliejaus Kūdikis – *Evangelija*, kurioje „apsireiškia Dievo *teisumas*", rūpinimasis žmogumi ir pasauliui. Apaštalas Paulius rašo, kad tai yra „Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam" (Rom 1, 16–17). Betliejaus įvykis – pagrindas pasitikėjimo Dievu, kuris rūpinasi žmogumi ir pasauliui.

„Tėviškės žiburiai". 2001 m. gruodžio 18; Nr. 51–52

„Tikiu į kūno prisikėlimą..."

„Labai anksti, pirmąją savaitės dieną, jos (Marija Magdalietė, Marija Jokūbo motina ir Salomė) atėjo saulei tekant prie Jėzaus kapo. Jos kalbėjosi tarp savęs: „Kas mums nuritins akmenį nuo kapo angos?" O buvo jis labai didelis. Bet, pažvelgusios iš arčiau, pamatė, kad akmuo nuristas. Įėjusios į kapo rūsį, išvydo dešinėje sėdintį jaunuolį ir nustėro. Bet jis joms tarė: „Nenusigąskite! Jūs ieškote nukryžiuotojo Jėzaus Nazarėno. Jis prisikėlė, jo čia nebėra. Štai vieta, kur jį buvo paguldę. Eikite, pasakykite jo mokiniams ir Petrui [...]". Jos išėjo ir skubiai nubėgo nuo kapo, nes jas buvo pagavęs drebulys ir sąmyšis" (Mk 16, 2–8).

„Jis prisikėlė!" Tuščias kapas, o akmuo buvo labai didelis! Drebulys ir sąmyšis! Liūdna ištikimųjų moterų kelionė baigiasi drebuliu ir sąmyšiu – staigmena: Jis prisikėlė! Du žodžiai ir faktas, viršijantis bet kokias žmogaus jėgas: Jis prisikėlė! Šie du žodžiai apima epochinę laiko ir istorijos takoskyrą, nes „Dievui nėra negalimų dalykų" (Lk 1, 37).

Nemirtingumas ir kūno prisikėlimas

Senasis Testamentas žmogų laiko Dievo *kūriniu*, sukurtu iš žemės molio. Žodis, įvardijantis vyrą ir moterį, yra *'adam;* o žodis, ženklinantis rusvą molį, – *'adama(h)*. Ši žodžių sąsaja yra labai reikšminga, nes išsako žmogaus santykį su rusva žeme. Žmogus – vyras ir moteris – rusvi molinukai, žemės vaikai; trapūs ir dužūs, kaip ir rausvas molis. Tik *gyvybės alsavimu* iš Dievo šie

molinukai yra orūs ir didingi. Taigi, anot kūrinio pasakojimo, žmogus nėra sudėtinga būtybė, sudaryta iš kūno ir sielos, bet vientisas *Dievo alsavimu* sudvasintas kūnas. Kūnas ir siela Senajame Testamente nesupriešinami.

Graikai suvokė žmogų kaip įsikūnijusią sielą, o hebrajai laikė jį sudvasintu kūnu. Graikas sakė: „Aš *turiu* kūną. Aš *turiu* sielą", hebrajus – „Aš *esu* kūnas. Aš *esu* gyvastis". Graikai rėmėsi ir brangino protą ir kosmosą laikė amžinu, o ne sukurtu. O žmogų jie skyrė į dvi dalis – materiją ir dvasią. Kūnas – materija, būdamas sudėtas iš dalių, sudyla ir miršta, o siela – dvasia, būdama vientisa, nedyla ir nemiršta, nes yra amžina. Mirtimi siela išsivaduoja iš kūno varžtų – kalėjimo – ir grįžta į amžinąjį sielų pasaulį. Taigi graikai kalbėjo apie amžinos sielos nemirtingumą.

Hebrajai išganymo viltį išsakė *kūno prisikėlimu*. VIII šimtmečio pranašas Izaijas Dievo vardu kalba:

„Tavo mirusieji gyvens, kūnai jų prisikels, nes tavo rasa – rasa, švytinti šviesa, todėl ir šešėlių šalis mirusiuosius atiduos. Pabuskite ir šaukite iš džiaugsmo visi, kurie gulite dulkėse" (Iz 26, 19).

Danielio knyga – apokalipsė – II šimtmetyje prieš Kristų apreiškia:

„Užeis metas tokių vargų, kokių niekad nėra buvę nuo to laiko, kai atsirado tautos. Bet anuo metu tavo tauta bus išgelbėta – visi, kurie yra rasti, įrašyti knygoje. Daugelis miegančiųjų žemės dulkėse atsibus – kai kurie amžinajam gyvenimui, kiti gėdai ir amžinajai negarbei. Išmintingieji švytės dangaus spindesiu, o vedusieji daugelį į teisumą bus tarsi žvaigždės per amžių amžius" (Dan 12, 1–3).

Makabėjų knyga iš II prieškristinio šimtmečio aprašo sankirtį tarp graikų ir judėjų ryšium su tikėjimu į *kūno prisikėlimą*:

Būdamas arti mirties (vienas iš septynių brolių kankinių) tarė: „Aš pasirinkau mirtį nuo žmonių rankos su viltimi, duota

Dievo, kad jis mane sugrąžins į gyvenimą. Betgi tau (kankintojui) prisikėlimo naujajam gyvenimui nebus" (2 Mak 7, 14).

Išganymo viltis Šventajame Rašte siejama su kūniškumu – kūno prisikėlimu. Sielos nemirtingumą sąvoka yra svetima Senojo Testamento tikėjimo kraičiui. Dievo knygos nuostata: žmogaus prigimtis – kūniška ir mirtinga. Dievas, prikeldamas Jėzų iš mirties, atkūrė žmogų, duodamas atnaujintą gyvenimą: „[...] kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas buvo sena – praėjo, štai atsirado nauja" (2 Kor 5, 17).

Jėzaus prisikėlimo tikrovė

Jėzaus prisikėlimas iš mirties skyrėsi nuo visų kitų Dievo Knygoje minimų sugrąžinimų į gyvenimą. Naujajame Testamente Lozorius, Jairo dukrelė ir Najino našlės sūnus aprašomi kaip sugrąžinti į kasdienišką gyvenimą. Nėra jokios nuorodos, kad jie buvo apgaubti aureole; jie ilgainiui vėl mirė. Bet Jėzus nugali mirtį ir grįžta, žėrintis garbe ir galybe, nemirtingas. Jėzaus prisikėlimas buvo svarbiausias Dievo įėjimas į žmonijos istoriją ir žmogaus gyvenimą, žymiausias stebuklas.

Trys vyrai mirė ant kryžiaus Romos imperijos okupuotoje Palestinoje krikščioniškosios eros ketvirto dešimtmečio pradžioje. Nukryžiavimai buvo lyg rutina. Be abejonės, romėnai visus tris laikė tvarkos drumstėjais, pavojingais „Pax Romana" ramybei. Tačiau virš vieno jų galvos romėnai, matyt, žvelgdami į jį su pašaipa ir panieka, pritvirtino lentelę su užrašu „Jėzus Nazarietis, žydų karalius". Jeigu galėtume grįžti į Kalvariją to Didžiojo penktadienio popietę, tai ir būtų visa, ką galėtume matyti: tris nukryžiuojamus vyrus. Betgi vienas iš trijų – tas, kurį vadina „Žydų karaliumi", – nebus amžinai mirties prarytas. Netrukus po šio vyro mirties jo artimiausi sekėjai įsitikino, kad jis tikrai buvo prisikėlęs iš numirusiųjų ir iš tikrųjų gyveno tarp jų nauju būdu ir veiksmingiau negu

prieš mirtį. Jėzaus mokiniai, patyrę jo kūnišką prisikėlimą, išvydo jo gyvenimą ir mirtį kitomis akimis, geriau suvokė jo žodžius ir darbus. Naujojo Testamento skelbimas visados buvo Jėzaus prisikėlimo skelbimas:

„Izraelio vyrai (ir moterys)! Klausykitės, ką pasakysiu (apaštalas Petras kalba pirmųjų Sekminių dieną): Jėzų Nazarietį, Dievo jums patvirtintą galingais darbais, stebuklais ir ženklais, kuriuos per jį nuveikė Dievas tarp jūsų, kaip patys žinote, taigi tą vyrą Dievo valios sprendimu bei numatymu išduotą, jūs nedorėlių ranka nužudėte, prikaldami prie kryžiaus. Dievas jį prikėlė, išvaduodamas iš mirties kankynės, nes buvo neįmanoma, kad jis liktų mirties grobis" (Apd 2, 22–24).

Apaštalas Paulius yra net reiklesnis, rašydamas apie esminę prisikėlimo prasmę ir svarbą krikščionių tikėjimui: „O jei Kristus nebuvo prikeltas, tai tuščias mūsų skelbimas ir tuščias jūsų tikėjimas" (1 Kor 15, 14).

Dviprasmiškumas, gaubęs Jėzaus gyvenimą ir mirtį, išnyksta. Prisikėlimo poveikio jėga visa – Jėzaus žodžiai ir darbai, gyvenimas ir mirtis paaiškėja. Pirmą kartą mokiniai žvelgia į Jėzų su pasitikėjimu ir savikliova. Jo santykis su Visagaliu Tėvu dabar paaiškėjo labiau negu bet kada ankščiau. Be abejonės, Jėzus yra Dievo Kristus – Pateptasis. Jam dera titulai – Žmogaus Sūnus, kenčiantis Tarnas, Dievo Sūnus, Viešpats, Dovydo Sūnus, Žodis. Jėzus – tikras žmogus, nes mirė; Jėzus – tikras Dievas, nes prisikėlė iš numirusių. Dievui nėra neįmanomų dalykų!

Jis prisikėlė, kad prikeltų

Krikščionių tikėjimo ženklas yra Prisikėlusiojo gyvenimiškas artumas, nuolat žadinantis alkį tapti amžiniems – amžinybės viltį. Viltis slypi mumyse, nes ji yra įgimta žmogaus prigimties savybė. Žmonės nesiliauja tikėti ir gyventi viltimi net baisios katastrofos situacijoje, nes kitaip žmogus negali elgtis. Tokia

yra jo prigimtis. Žmonės valo sunaikintų dangoraižių griuvėsius dėl to, kad tiki ir gyvena viltimi, laukdami „miest(o) su tvirtais pamatais" (Žyd 11, 10). Dažnai klausi savęs, ar tik tai, ką matome, yra tikras pasaulis, ir norėtųsi, regis, jėga veržtis pro jį tarsi pro trapią užuolaidą į už jos slypinčią tikrovę. Vaikas klausia: „Kas yra už saulėlydžio?" Tai yra ir galutinis žmogaus klausimas, nes jis negali užgožti savyje jausmo, kad už mūsiškio yra ir kitas pasaulis, kurio ilgisi ir ieško žemės vaikai – molinukai. Be šito jausmo, mumyse Kūrėjo įdiegto, Jėzaus prisikėlimo tikrovė nerastų vietos, kur užeiti, lygiai kaip saulė kad nebūtų naudinga, jeigu žmonės neturėtų akių.

Gyvenimiška patirtis skatina ir drąsina mus ilgėtis ir ieškoti to, kas amžinai tveria. Tikėjimo istorija ir gyvenimo patirtis liudija, kad Dievas puoselėja žmoguje amžinybės – nemirtingumo – viltį. Jėzus nesukūrė nemirtingumo vilties: jis atnešė nepalyginamai didesnę vilties dovaną – kūnišką prisikėlimą. Žmogaus prigimtis visad gyveno viltimi, žmonijos nemirtingumą viltis buvo stipresnė negu milijonai mirčių, nes Dievas be perstojo ją maitino. Pavasaris yra stebuklas – prisikėlimas po tariamos mirties. Bet Kristus „sunaikino mirtį ir nušvietė gyvenimą bei nemirtingumą savo Evangelija" (2 Tim 1, 10). Prisikėlė, kad prikeltų! Kristus yra tikrasis mūsų vilties akstinas ir drąsa ilgėtis to, kas amžinai tveria, Kristus savo artumu yra ir veiksmingoji naujojo gyvenimo jėga mumyse.

„Tikiu į kūno prisikėlimą..."

Kristaus mirtis ant kryžiaus ir prisikėlimas sukūrė naują Sandorą tarp Dievo ir žmonijos, nes įdiegė į žmogaus gyvenimą naują buvimą, kuriame Kristus ir krikščionis dalijasi buvimu kartu (simbioze). Žmogus mėgaujasi šiuo nauju gyvenimu tikėjimu ir krikštu, įvedančiu žmogų į Kristų ir jo Bendriją.

Tikėjimas – patirtis, kuri leidžia žmogui atsiverti Kristaus

mirčiai – prisikėlimui; tikėjimo patirtis – atsidavimas Evangelijai, atsakymas į „skelbiamą tikėjimo žodį" (Rom 10, 8). Tikėjimo vaidmenį paaiškina krikštas, įkūnijantis žmones į Kristų ir jo mokinių Bendriją. Krikštu – panardinimu į Kristų – krikščionis iš tikrųjų yra sutapatinamas su Kristaus mirtimi, palaidojimu ir kūnišku prisikėlimu: „Argi nežinojote, jog mes visi, pakrikštytieji Kristuje Jėzuje, esame pakrikštyti jo mirtyje? Taigi krikštu mes esame kartu su juo palaidoti mirtyje, kad kaip Jėzus buvo prikeltas iš numirusių Tėvo šlovinga galia, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą. Jei esame suaugę su jo mirties paveikslu, būsime suaugę ir su prisikėlimu" (Rom 6, 3–5).

Krikštu – panardinimu į Kristų – žmogus miršta įžūlumui Dievo sąskaita – nuodėmei, panardinimu į Kristų – žmogus, sutapatintas su Kristaus prisikėlimu, dalijasi su juo nauju gyvenimu – Kristaus ir jo Dvasios šlovingu gyvastingumu.

„Tėviškės žiburiai"
2002 m. kovo 26 d. Nr. 12

Summary

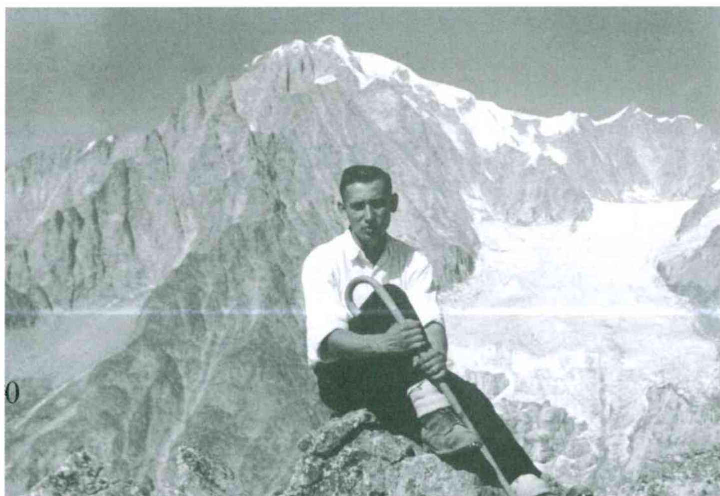
Among the most meritorious persons to Lithuanian Catholic Church and its culture in the 20th century, we can prescribe prelate prof. Antanas Rubšys. He was the first to translate all the Old Testament from original languages to Lithuanian. All his life was devoted to this huge and hard work, which requires deep knowledge, the conversance of old texts, a good command of original languages, discernment and even special talents. His studies, pedagogical and scientific activity – his lectures in colleges, universities, priest seminaries, archeological expeditions and scientific-cognitive travellings to the lands, related to the Bible – everything in his life was closely connected with God's Book – the Bible, how to know it and to acquaint others with it. We can characterize prof. Antanas Rubšys as a person of wide horizons, very intellectual, creative and totally faithful to God. His personality makes a deep impression by his harmony, the ability to combine the vocations of priest, gospeller, spiritual father, scholar, teacher, publicist and creator. Prof. Rubšys loved God's Word so much, so assimilated it, that at last he became not only a preacher, but the very God's Word to us. These selected works are compiled of the sermons in the remembrance of the prelate A. Rubšys, the reminiscences of his relations, students and friends, his interviews and some of his articles. In the introduction of the collection there is a try to reveal close connection between the personality of the translator of the Bible and his activities. At the end of the publication, there are quite a lot of photos from the prelate A. Rubšys' moments of life.

Vytautas Steponas VAIČIŪNAS – prelatas, Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete dekanas, humanitarinių mokslų (teologija) daktaras, Vytauto Didžiojo universiteto docentas, Katalikų teologijos fakulteto VDU žurnalo „Soter" redakcinės kolegijos pirmininkas. Tyrimų sritis – katalikų teologija ir pedagogika. Adresas: Gimnazijos g. 7, LT–44260, Kaunas, Lietuva. Tel. (8–37) 205489. El. paštas: dek@ktf.vdu.lt.

Vytautas Steponas VAIČIŪNAS – prelat, Dean of Catholic Theology Faculty at Vytautas Magnus University, doctor of humanitarian sciences (theology), associate professor, working at Vytautas Magnus University, chairman of editorial board of "Soter", the Scientific Journal of Catholic Theology Faculty at Vytautas Magnus University. Area of research – Catholic Theology and Education. Address (office): Gimnazijos 7, LT–44260, Lithuania. Phone: (8–37) 205489. E-mail: dek@ktf.vdu.lt.

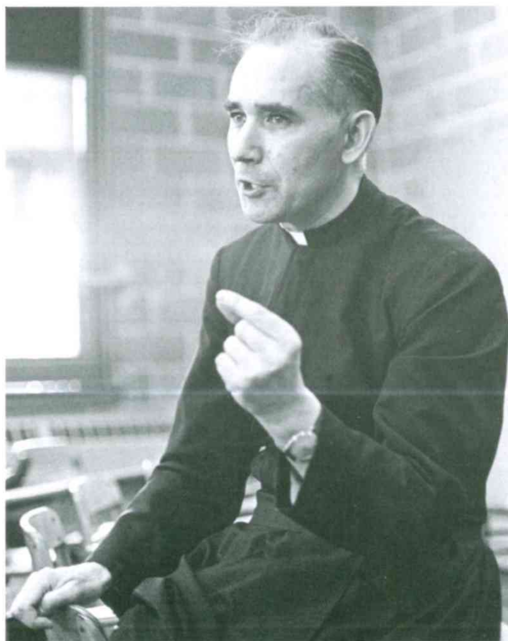
1948 m. gruodžio 18 d.
kun. A. Rubšys ir
kun. S. Žilys po šventimų.

Alpėse – už nugaros Monblanas.

„Kuo aukščiau į kalnus, tuo dangus arčiau".

Kun. A. Rubšys veda paskaitą. Jo žodis gyvas, vaizdus, uždegantis.

1989 m. liepos 18 d. broliai Antanas ir Matas Rubšiai pas Šventąjį Tėvą.

1990 m. gegužę prof. A. Rubšys pradeda versti Šventąjį Raštą.

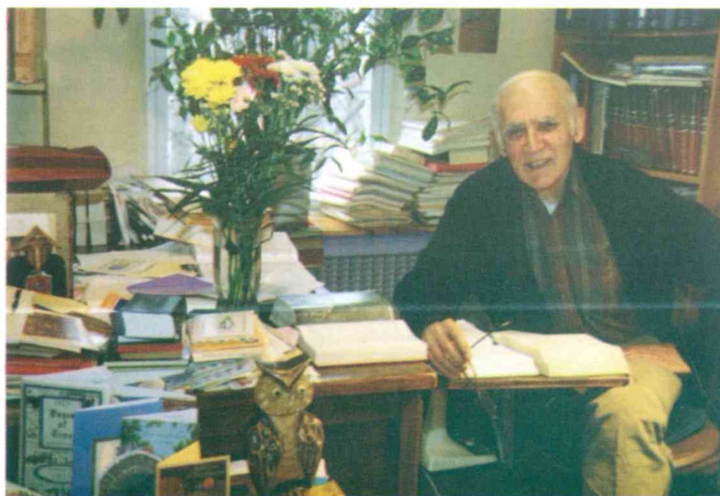
1993 m. tėviškėje, Bučių kaime, prie pačių pastatyto kryžiaus. Iš kairės į dešinę broliai Petras, Stanislovas, Antanas ir Matas.

1995 m. pas Šventąjį Tėvą. Iš kairės į dešinę prel. S. Žilys, prel. A. Jonušas, Jonas Paulius II, Telšių vysk. A. Vaičius, prel. A. Rubšys, prel. A. Bartkus.

1996 m. vasario 7 d. Vytauto Didžiojo universiteto senatas prel. prof. A. Rubšiui suteikia VDU Garbės daktaro vardą.

„Šventasis Raštas – geriausia knyga, kokią esu skaitęs". Prel. A. Rubšys 1995 m. Kaune.

1996 m. arkiv. A. J. Bačkis ir prel. A. Rubšys pas Šventąjį Tėvą.

1997 m. gegužė. Prel. A. Rubšys prie Aušros Vartų.

2000 m. ruduo. Pokalbis su VDU KTF dekanu prel. doc. dr. V. S. Vaičiūnu.

2003 m. prie prel. prof. A. Rubšio kapo Laukuvoje. Kairėje – prof. A. Johnson ir A. Rubšio brolis Matas, dešinėje – sesuo Teresė.

Prisimenant prelatą Antaną Rubšį
„Soter" priedas Nr. 5

Redagavo Asta Petraitytė

Pasirašyta spausdinti 2005 12 20. Užsakymas 6-026. Tiražas 250 egz.
Leido Vytauto Didžiojo universiteto leidykla
Redakcijos adresas: Gimnazijos g. 7, Kaunas. Tel. (37) 20 54 89
Spaustuvė „Morkūnas ir Ko", Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas